

SAINT-GOBAIN TÜRKİYE’NİN KATKILARIYLA...

GREEN UP MEETINGS NO. 4

İSTANBUL’UN ESTETİK DİRENİŞİ

**GREEN
UP**
MEETINGS
YEREL KALKINIRSA DEĞER KATLANIR

PlumeMag

28 EYLÜL 2023

KOLEKTİF HOUSE
LEVENT

19 KONUŞMACI
14 PANEL
200+ KATILIMCI

SAINT-GOBAIN

GREEN UP MEETINGS NO.4

İSTANBUL'UN ESTETİK DİRENİŞİ

“Yerel kalkınırsa değer katlanır” sloganıyla 2022 yılında hayata geçirdiğimiz Green Up Meetings’in dördüncü edisyonu, UNESCO tarafından Uluslararası Bilgiye Evrensel Erişim Günü olarak ilan edilen 28 Eylül 2023’de Kolektif House Levent’te gerçekleşti. Saint-Gobain Türkiye’nin katkılarıyla gerçekleşen etkinlik, “İstanbul’un estetik direnişi” teması başlığı altında birbirinden ilham verici panellere ev sahipliği yaptı.

Akademik içerik danışmanlığını Akademisyen ve Serbest Araştırmacı Seda Naniç Zeybek’in yaptığı etkinlik, her biri alanında uzman birbirinden değerli konuşmacıları ağırladı. Gün boyu süren panellerde; şehir planlamacılar, mimarlar, kültürel miras konusunda uzmanlar, akademisyenler ve birçok kanaat önderi görüşlerini paylaştı.

Türkiye’nin sürdürülebilirlik odaklı platformu ve topluluğu PlumeMag olarak hayata geçirdiğimiz Green Up Meetings, dördüncü edisyonunda katılımcıları sürdürülebilir kentler konusu etrafında bir araya getirdi. Saint-Gobain Türkiye’nin destekleriyle gerçekleşen ve “İstanbul’un estetik direnişi”ni tema alan etkinlik, UNESCO tarafından Uluslararası Bilgiye Evrensel Erişim Günü olarak ilan edilen 28 Eylül 2023’de Kolektif House Levent’te gerçekleşti. Gün boyu devam eden panellerde, İstanbul’un kültürel yapısı, mimarisi, sosyolojisi ve tarihine doğru aydınlatıcı bir yolculuğa çıkıldı. Etkinlikte, “Doğal afetlere karşı hazırlıklı, çarpık kentleşme ve ulaşım sorunu yaşanmayan, kültürel mirası ve çağdaş kültür sanat alanları her geçen gün daha da artan bir şehir inşası nasıl olur?” sorusuna cevaplar arandı.

PlumeMag ve Green Up Meetings’in kurucusu Bihter Ayyıldız, yaptığı açılış konuşmasında, İstanbul’un estetiğinin sadece doğa ve binalardan ibaret olmadığını ifade etti. “Estetik, felsefe ve kültür sanat alt yapısının aktif yurttaşlık için ne kadar önemli olduğunun ve yerel yönetimlerin halka hizmet amaçlı faaliyet gösterdiğinin altını çizdi. Haklarını bilen, geçmişini bilen, şehrine ve kültürel mirasına sahip çıkabilen yurttaş kavramının dirençli ve dayanıklı şehir başlığındaki en önemli unsur olduğunu vurguladı.

Green Up Meetings’in ilk edisyonunun destekçisi olan Gamze Cizreli’ye teşekkür ederek bitirdiği konuşmasına, etkinliğe katılan Gamze Cizreli, yereli destekleyen ve Türkiye’nin geleceği için idealist bir yaklaşım olan Green Up Meetings’in destekçisi olmaktan mutluluk duyduğunu ifade etti.

**GREEN
UP**
MEETINGS
YEREL KALKINIRSA DEĞER KATLANIR

Green Up Meetings No. 4
İstanbul'un Estetik Direnişi

**GREEN
UP**
MEETINGS
YEREL KALKINIRSA DEĞER KATLANIR

28
EYLÜL
2023
10.00 - 17.30
KOLEKTİF HOUSE
(Levent)

UNESCO tarafından “Öğrenen Şehir” ilan edilen Hatay’ın Belediye Başkanı Lütfü Savaş, Bihter Ayyıldız’ın kendisine yönelttiği “Şubat 2023 depremlerinden ne öğrendiniz?” sorusuna “Hiçbir şey öğrenemedik.” cevabını verdi. Savaş; “6 Şubat’ta hepimiz öldük ama sadece bazılarımız gömüldü.” sözleriyle yaşadıkları durumu özetledi ve şubat depremlerinden en büyük hasarı alan Hatay’da yaşanan tecrübeyi aktardı.

Depremler sonrası yaşanan yıkımı onarma sürecinde kamu ve özel sektörün iş birliğinin önemine vurgu yapan Lütfü Savaş’ın ardından, Hatay’a ilk giden ve büyük destek veren Beylikdüzü Belediye Başkanı Mehmet Murat Çalık, yaşadıkları tecrübeyi ve bunu İstanbul’daki olası deprem hazırlıklarına nasıl entegre ettiklerini anlattı.

“İstanbul’da Erişilebilir Kültür Bir Ütopya Mı?” başlıklı panelde konuşmacı olan İBB Kültür Daire Başkanı Volkan Aslan ise İBB olarak şehrin kültürel yaşamını canlandırmak ve bu alanda değer yaratmak için yaptıkları çalışmalara değindi. Aslan, “Kültür sanat hayatının eşitlenmesi, demokratik kültür anlayışı yükümlülüğü kamunun elinde olmak zorunda. Yerel belediyelerin böyle bir amacı olmalı. Biz de İBB olarak her çocuğun ulaşabileceği, kültür sanat eğitimi alabileceği ‘kültür sanat eğitim modülleri’ni uygulamaya koyuyoruz” diye konuştu.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Kültür Politikası ve Kültürel Diplomasi UNESCO Kürsü Başkanı Serhan Ada ise kültürel haklar, eşitlik ve ulaşılabilirlik kavramları üzerinde durdu.

Ada; yerel yönetimler başta olmak üzere özel sektör, vakıflar gibi tüm kurumların kültür hakkı konusunda görevlenmesi gerektiğini, özellikle büyük şehirlerde eşitsizliğin çok olduğunu belirtirken, kültür eğitiminin ve kent hakkı kadar kültür hakkının da önemini vurguladı.

“Sürdürülebilir Geleceği İnşa Etmek” başlıklı sunumu ile panelde konuşmacı olarak yer alan Saint-Gobain Türkiye Sürdürülebilirlik Elçisi Ilgın Büke Ulular, “Sürdürülebilirlik, çoğunlukla çevre olarak karşımıza çıksa da ekonomik olarak da hayatımızın bir parçası. İstanbul’a baktığımızda kocaman bir tarih görüyoruz. Bizim için ve dünya için önem teşkil eden şehirlerin başında geliyor. Bugün baktığımızda İstanbul birçok yerden saldırıya uğramış bir şehir; deprem tehlikesiyle karşı karşıya, yoğun göç altında, doğal alanları bir bir kayboluyor, tarihi dokusu zedeleniyor.

Tarihin yok olmasıyla karşı karşıyayız, bunları korumamız gerekiyor. Saint-Gobain Türkiye olarak hem İstanbul için hem de depremde zarar gören bölgeler için çözümlerimiz var; İnsanların zarar görmeyeceği, konfor düzeyi yüksek, sürdürülebilir ve hafif inşaat çözümleri sunuyoruz. 350 yılı aşkın bilgi birikimimizle sürdürülebilir ve performans odaklı çözümler geliştiriyoruz.” şeklinde konuştu.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Buğra Gökce, “99 depreminin ardından kentsel dönüşüm kavramı yoğun olarak gündeme girdiğini ancak kentsel dönüşümün işlevini yerine getiremediğini rakamlarla ifade etti. İstanbul’da yeşil ve açık alan artımında önceliklendirilmesi gereken alanlar olduğunu belirten Gökce, İstanbul’da ekolojik dengenin yeniden kurulması için gerçekleştirilen çalışmalardan bahsetti. Doğayı kentin merkezine kadar taşımak için yapılan stratejik tasarım projelerini, afetlere hazırlık ve iklim değişikliği adaptasyonu için geliştirdikleri özel işlevli park projelerini dinleyicilerle paylaştı. Bütün park alanlarının deprem odaklı planlanması gerektiğini belirten Gökce, depremin ülke gündeminin birinci sorunu olduğunu ısrarla vurgulamaya devam edeceğini belirtti.

Akademisyen ve Serbest Araştırmacı Seda Naniç Zeybek ve PlumeMag ve Green Up Meetings Kurucusu Bihter Ayyıldız’ın kültürel miras ve kültürel varlıklara sahip çıkmazsak ne olur sorusu etrafında konuştukları oturumda, toplumsal ve kişisel bellek için yapıların olduğu kadar anıların ve yaşananların da kayıt altına alınarak korunmasının ne kadar değerli olduğuna dikkat çekildi.

Kent Konseyi Başkanı Tülin Hadi, yaptığı konuşmalarda, sistemin iyiye gitmesi için sorunun değil, çözümün bir parçası olmaya gönüllü bir aktif yurttaşlık ve mahalle bazında bir topluluk kurma yönteminin önemini anlattı.

Tülin Hadi ile aynı oturumu paylaşan, Beylikdüzü Belediye Başkan Yardımcısı ve şehir plancısı Cihan Şehla ise kentsel dayanıklılığın detaylı tanımını yaparken, yerel yaklaşımların hayati değerinin altını çizdi.

Avrupa Konseyi üyesi ve şehir plancısı Etienne Schillers, etkinlikten bir hafta önce yaptığı Hatay ziyareti izlenimlerini aktarırken, dünya ölçeğinde sürdürülebilir ve dirençli şehir örnekleri üzerinden bir sunum gerçekleştirdi.

Akademisyen Tuğçe Tezer, “Geçmiş ve bugünün bağını nasıl kurabiliriz?” sorusuna cevaplar aradığı Antakya Yürünebilir Kent Tarihi Rehberi projesinin detaylarını katılımcılar ile paylaştı.

Dr. Hatice Kurşuncu, hayatın tüm çeşitliliğiyle canlı ve özgür olduğu, herkesin iyi yaşadığı bir dünya şehri İstanbul için İstanbul Planlama Ajansı’nın 2050 hedefleri doğrultusunda hayata geçirdiği çalışmaları anlattı.

UNESCO Hatay Gastronomi Evi Genel Müdürü İpek Aslan ve Local Makers Kurucusu Yağmur Çoban’ın Hatay’da son durumu ele aldıkları oturumda, Hatay’ın herkesin her türlü yardımına ihtiyacı olduğunu ve uzun bir süre de bu yardımların kesilmemesinin hayati olduğu konuşuldu.

İstanbul Apartmanları Kitabı’nı hayata geçiren Serdar Kılıç ise başı öne eğik yürüyenlerin yapılar ve buna bağlı kültürel miras izlerine dair neleri kaçırdığını anlatan bir sunumla yer aldı.

LOCAL
MAKERS
📍✕=💬

GREEN
UP
MEETINGS
YEREL KALKINIRSA DEĞER KATLANIR

Gün boyunca, etkinliğe paralel olarak Local Makers dayanışma çarşısı da faaliyetteydi Çarşıda, Local Makers çatısı altında bulunan ve Türkiye'nin dört bir yanında yerel üretim yapan, depremde etkilenen yerel üreticiler ya da kişisel üretim yapan üreticilerin ürünlerinden bir seçki yer aldı.

Green Up Meetings Hakkında

Türkiye'nin sürdürülebilirlik odaklı platformu ve topluluğu PlumeMag, geleceğe duyarlı kişi, kurum ve kuruluşları bir araya getirmek ve bu bir araya gelen topluluğun birbiriyle sürdürülebilir bir fayda çemberinde iletişimde kalmasını sağlamak amacıyla çalışmalar yürütüyor. Bunu yaparken de önceliği, yeşil düşünen ve üreten Türk girişimcilere ayrıcalıklı bir network sağlamak.

PlumeMag tarafından “Yerel kalkınırsa değer katlanır” sloganıyla 2022 yılında hayata geçirilen Green Up Meetings etkinliğinin ilk iki edisyonu yeşil girişimcilere, üçüncüsü deprem bölgelerinde faaliyet gösteren kişi, inisiyatif ve stoklara network ve maddi destek sağlamak için düzenlendi.

PlumeMag Hakkında

Türkiye'nin sürdürülebilirlik üzerine yayın yapan oyun değiştirici lifestyle içerik platformu ve topluluğu PlumeMag, sürdürülebilir bir gelecek hayalinin gerçeğe dönüşmesinin ancak kolektif çabayla ortaya çıkabileceği bilinciyle yola çıktı.

Tamamen bağımsız bir yayın ve topluluk olan PlumeMag, ekosistem paydaşları ile anlamlı projeler ve toplumsal iyilik hareketinin bir parçası olmak için çalışıyor ve üretiyor.

Saint-Gobain Hakkında

Sürdürülebilir ve hafif inşaat çözümlerinde dünya lideri olan Saint-Gobain, inşaat ve endüstriyel pazarlara yönelik malzemeler ve hizmetler tasarlamakta, üretmekte ve dağıtmaktadır. Kamu ve özel binaların yenilenmesi, hafif inşaatların, inşaatların ve endüstrinin karbondan arındırılması için kesintisiz bir inovasyon süreciyle geliştirilmiş bütünsel çözümler sunarak sürdürülebilirlik ve performans sağlar. Grubun tüm faaliyetleri ve taahhütleri var olma amacına “MAKING THE WORLD A BETTER HOME” hizmet etmektedir.

- 2022 yılında 51,2 milyar EUR değerinde satış
- 75 ülkede 168.000 çalışan
- 2050 yılına kadar Net Sıfır Karbon hedefine ulaşmaya kararlı

Bihter Ayyıldız, açılış konuşmasında

Açılış Konuşması:

‘İstanbul’un Estetik Direnişi’ etkinliğinde, yaşanan deprem felaketi ve bu felakete bağlı olarak kişisel ve toplumsal travmalara hangi aşamalarda yanlış yaparak geldik, çok farklı perspektiflerden bakarak bunlara değinelim istedim. Bu sene Cumhuriyetimizin 100. yılı ve ben bir Atatürk kadını olarak bu konuları konuşma sorumluluğu hissediyorum. Bir şeyler değiştiresem dahi kendi vicdanımı rahat tutmak ve Atatürk’ün ilkelerine sadık kalmak için bu organizasyonu hayata geçirmeyi önemli gördüm.

Candan Erçetin’in ‘Hangi Aşk Adil Ki’ şarkısının video klipi çekildiği zaman ben lisede okuyan bir gençtim ve benim hatırladığım İstanbul tam da o klipteki gibi bir İstanbul’dur. Sanatçı Candan Erçetin’in çok değerli bir okulda öğretmen olduğu, yanında güvenlik olmadan Beyoğlu’nda çok rahat bir şekilde yürüyüp istediği gibi giyinerek klip çekebildiği, binalarımızın çok daha iyi korunduğu, yirmi sene öncesinin İstanbul’una hatırlıyorum. Estetiğin sadece binaların değil, o şehirde yaşayan insanların da ruhlarında taşıdıkları bir şey olduğunu düşünüyorum. O günlerin İstanbul’una özlediğim için böyle bir etkinlik hayata geçirdim.

Bir gün Beyoğlu’nda bir çekim yaparken korunamamış ve harabeye dönmüş bir binaya baktım. Tüm hakları elinden alınmış, değeri bilinmemiş ve kara bir çarşafı özgürlükleri kapatılmış bir kadın tasviri gördüm. Bu durumun algımda böyle bir yer etmesini kendime yediremedim ve kendi kızım böyle bir algıyla büyümemeli diye düşündüm. İstanbul sokaklarında güzel binalar, etrafımızda güzel insanlar, güzel fikirler ve kültür sanatın dolu dolu yaşandığı bir şehir olsun istiyorum. 28 Eylül’ü seçme nedenimiz UNESCO’nun Bilgiye Evrensel Erişim Günü olmasıydı. Bilgiyi paylaşarak daha güzel şeylere imza atabiliriz diye düşündük. İlk sorumuz da UNESCO’nun Öğrenen Şehri Hatay’ın Büyükşehir Belediye Başkanı’na ‘Siz ne öğrendiniz?’ diye sormaktı.

UNESCO Öğrenen Şehri: HATAY

Hatay Büyükşehir Belediye Başkanı Doç. Dr. Lütfü Savaş

Biz aslında hiçbir şey öğrenememişiz. 2017 yılında UNESCO'nun Gastronomi Şehri ilan edildik ve 2019 yılında da Öğrenen Şehirler Ağı'na katıldık. Türkiye'de UNESCO tescilli iki ağda da bulunan tek şehir olmamıza rağmen maalesef hiçbir şey öğrenememişiz. Öğrenmek bütüncül olur, bireysel olmaz. Bir insanın tek başına birçok şey bilmesinin hiçbir anlamı yok. Siz öğreneceksiniz, sosyalleşeceksiniz ve çevrenizle birlikte bu öğrendiklerinizi aktif hale getireceksiniz. Ardından bütün öğrendiklerinizi tanımlayıp uygulayarak bunu bir refleks haline getirerek bir şehri yüceltebilirsiniz.

Biz maalesef toplum olarak öğrenmeyi bilmiyoruz. Öğrendiklerimizi uygulamıyoruz, kolaya kaçıyoruz. Tabii ki çok büyük bir deprem yaşadık, bunu hepimiz gördünüz ama biz toplum olarak maalesef öğrenmiyoruz. Ben aslında eğitimciyim, tıp fakültesinde öğretim üyeliği yaparken kötü yola, siyasete düşen bir insanım. Yaklaşık on beş senedir de bu kötü yoldan çıkmadım. Biz çok şey kattığımızı düşündüğümüz şehirde yaklaşık 110 saniyede her şeyimizi kaybettik. Ama şunu belirtmem gerekir; umutsuz değilim.

Anlaşılması gereken iki önemli konu var: Biz çok şeyimizi kaybettik, insanlarımızı kaybettik ama üçüncü günden itibaren tüm Türkiye'deki sivil toplum örgütleri, bireyler, resmi kurumlar ve belediyeler bizim yanımızda oldu. Öğrendik ki; çok insanımız öldü ama Türkiye'de hala insanlık ölmedi. Bu bizim için çok önemli bir kazanım. En azından bu değerimizi kaybetmemişiz. Beni daha çok sevindiren diğer konu, ikinci günden itibaren Türkiye'nin her tarafından gençler geldi. İlk dört-beş gün tuvalet yok, su yok, yatak yok, doğru düzgün yiyecek yok. Bu çocuklar hep farklı bölgelerden gelen, farklı değer yargılarına, farklı inanç ve

siyasal görüşlere sahip gençlerdi. Çok iyi organize oldular ve aynı istikamete doğru Hatay'ı ayağa kaldırmaya, insanların acısını dindirmeye gayret ettiler. Bu da bana gelecek nesiller adına umut veriyor. Biz ve bizden önceki nesiller maalesef bu işi başaramamıştık ama gençler konusunda ben gerçekten çok umutluyum. Bu gençler de bize paylaşıma ve kucaklama konusunda büyük örnek oldular.

Biz siyasetçiler, birbirimizi karalamaktan tabii ki çok hoşlanırsınız. Benim üslubum çok öyle değil, ben akademisyenliği çok unutmamış biri değilim. Doğru kelimeleri doğru yerde söylemeyi tercih ediyorum. Rakiplerimle sadece daha iyisi için rekabet yaptığımı farkındayım. Birilerini aşağıya çekelim, biz yukarda kalalım değil; hep birlikte yukarı çıkalım, hep birlikte bu toplumu kaldıralım istiyorum. Eğitelim, öğretelim ama bunu pratiğe de dönüştürelim.

Hatay'ın gerçekten müthiş bir tarihsel kültürü ve medeniyet birikimi var. Yüzyıllarca Kuzey Afrika, Orta Asya, Anadolu ve Orta Doğu arasında müthiş bir ticaret merkezi olmuş. Tüm bu saydığımız coğrafyalardan gelen tüccarlar ve eşleri bugünkü Kurtuluş Caddesi olan yerde alışveriş yaparlarmış. Krala bir gün *'Bize gün yetmiyor, bizim gecemizi de değerlendirmemiz lazım.'* demişler ve ilk ışıklandırılan cadde böylece Hatay'da yapılmış. Mezopotamya'nın tam ortasında, buğdayın toprakla ilk buluştuğu şehir Hatay'dır. Zeytinin sofrayla ilk buluşması Hatay-Kahramanmaraş-Mardin üçgenindedir. İlk gayriresmi olimpiyatlar Hatay'da yapılmıştır. İlk resmi olimpiyatlar Atina'da yapılmaya başlandıktan sonra kilise baskısıyla yapılmaktan menedilince tekrar Hatay'da yapılmaya başlanmış. 80 bin kişilik hipodromumuz, Roma'daki 140 bin kişilik hipodromdan sonra dünyanın en büyük hipodromu. Bununla birlikte Hac Yolu, İpek Yolu gibi önemli geçiş yollarını barındırıyor. Ticaretle bu kadar ilişkili olduğu ve her kavmin geliş noktası olduğu için yirmi yedi kültür ve on üç medeniyete ev sahipliği yapmış. Herkes bir tutam bir şey getirmiş, 600'ün üstünde yemek çeşidi olmuş. 2010'da Gastronomi Şehri olmak için uğraşmaya başladım ve 2017 senesinde UNESCO tarafından tescillendi.

2019'da eğitimci arkadaşımız Fatma Hanım'ın yürüttüğü bir projeyle Öğrenen Şehirler Ağı'na katıldık. Ama hiçbir şey öğrenememiştik. Öğrenme bütüncüldür. Bireyde başlar ama kitleye hakim kılamazsanız o öğrenmenin hiçbir anlamı yoktur. Hatay'da deprem genellikle 130-135 yılda bir olmuş ama büyük bir depremden bir yıl sonra bir deprem daha olduğu, 8 yıl sonra bir deprem daha olduğu da görülmüş. 7 defa büyük deprem olduğu konuşuluyor.

Biz Hatay'da 15 ilçede 90 bin hektardan fazla mikro bölgeleme yaptık. Sondaj çalışmaları yapıp tüm zemin etüdünü tamamladık ve Bakanlık'a sunduk. 2013 yılında Kentsel Dönüşüm Yasası çıktığında ben Antakya Belediye Başkanı'ydım. Antakya Belediyesi il belediyesiydi. On iki ilçe ve altmış dört tane belde vardı. Bu beldeler sürekli ruhsat veriyordu. Biz kentsel dönüşüm istemeye başladık, 35 hektarlık alanı riskli bölge ilan ettik. O zamanlar Adalet ve Kalkınma Partisi'ndeydim,

Cumhuriyet Halk Partisi'ne geçtim. Büyükşehir seçimleri olduğu dönemde Adalet Bakanı'yla yarıştık. Bu süre içerisinde bizim 32 hektarlık alanda yedi mahallemiz vardı. Burayı da riskli alan ilan edip taşıyacağımız yer için izin istedik. Yazışmaları yaptık, bakanla konuştuk ama maalesef bize cevap bile gelmedi.

2019 yılında '*Kentsel Dönüşüm Strateji Belgenizi hazırlayın.*' diye bir yazı geldi. '*Oh be!*' dedik, herhalde bakanlık bizi duydu. Hızlı bir şekilde ihaleye çıktık, bir yıl içerisinde Antakya Defne'de altı mahallede 1440 hektarlık bir alanda kentsel dönüşüm projesi yaptık. Milimetrik tüm inşaat alanlarını, eski binaları tek tek tehlikeli ettik. Bunları 427 hektarlık alanı kentsel dönüşüm için plan yaptık. Buna yirmi altı bölgeyi hazırladık, ilk bölgenin her şeyini hazırladık ve bakanlık izin verir vermez temel atma şansımız vardı. 2021 yılında bunu gönderdik, bir buçuk yıl sonra deprem oldu. 2013-2023 arası Bakanlığa ne yazı gönderdiysek maalesef cevap alamadık. Demek ki ya biz öğrenemedik ya Bakanlık öğrenememiş.

Öğrenme bireyde başlıyor ama onu kitlesele döndüremezseniz hiçbir anlamı yok. Ve ben müthiş bir travmaya uğradım, herkes sanki depremin sebebi benmişim gibi bana saldırdı. Halbuki biz Belediye olarak her şeyi yapmışız ama bize riskli alan için izin vermesi gereken, o riskli alanlarla ilgili yaptığımız projeyi denetleyip onaylaması gereken Çevre ve Şehircilik Bakanlığıydı. İkisi de yapılmadığı için siz de elinizi kolunuzu oynatamıyorsunuz. Depremden otuz beş gün önce çekilen '40 Soru 40 Cevap' diye bir televizyon programında bana '*Depreme hazır mısınız?*' diye sorgular ve '*Hazır değiliz.*' Dedim. Biz ne kadar yazı göndersek ne kadar hazırlık yaparsak yapalım, bize cevap gelmeyince hiçbir şey yapamıyoruz.

Deprem geldi çattı, biz resmi rakamlarla 23.065 insanımızı kaybettik. 96.654 tane binamız ya ağır hasarlı, acil yıkılması gereken ya da tamamen yıkılmış pozisyondaydı. Bizim yaptığımız çalışmada o 1440 hektarlık alanın içerisindeki kırk altı mahallede yıkılacak dediğimiz bina sayısı %64'tü. %65'i depremde yıkıldı. Yani bu işi profesyonelce yapan arkadaşlar %1 dilimle gerçek rakamları kaçırmışlar. Ve Hatay'da en çok kaybımız, otuz mahallemiz yok oldu. Bu otuz mahalle bizim kırk altı mahalle içerisine aldığımız mahallelerden. 32 tanesi de Antakya Defne'deydi. Biz önlem alabilseydik, bunların bir kısmını kurtarmış olacaktık. Belki öğrenme bireyden başlıyor ama bunu kitleye yayamazsanız, resmi kurumlar arasındaki iletişimi sağlayamazsanız öğrenmenin hiçbir anlamı yok. Çünkü pratiğe dönüştüremiyorsunuz. Maalesef biz toplum olarak öğrensek bile öğrendiğimizi uygulayacak bir müessese kuramıyoruz. Bu bize ders olsun dedik ama hala Hatay'da her an deprem olabilir.

Bilim insanları 7 veya 7.5'in üzerinde deprem olabilecek yedi farklı yer gösteriyor. Bunlardan ilki Hatay çünkü Amik Ovası'ndan geçen bir fay hattı var ve bu fay hatlarının ne olduğunu bilmiyoruz. Bir ay önce İsrail'den iki tane uzman geldi. Çünkü Hatay-Suriye-Lübnan-İsrail hattında deniz fay hattı var ve bu insanlar depremle ilgili her şeyi sordular. O fay hattında da 7.5 büyüklüğünde bir deprem bekleniyor. Aynı şekilde İskenderun'dan KKTC'ye giden iki aktif fay hattı daha var, orada da deprem bekleniyor. İskenderun-Ceyhan-Adana fay hattında da 6-6.5 büyüklüğünde deprem bekleniyor. Adana'nın toprak yapısı alüminyum zemin olduğu için sıvılaşmaya müsait ve burada da deprem olduğunda yüksek katlı binalar devrilebilir ve kitlesel ölümler olabilir. Bu nedenle hem bilime ayak uyduracağız hem insanlarımızı eğiteceğiz. Siyasetçilerimiz de bu ölümlerden ders alacak ve bundan sonra hem kendileri hem rakipleriyle barışık yaşayıp bu şehirleri ve bu ülkeyi daha sağlıklı, daha güvenilir ve güçlü yapılarla donatacaklar.

Ŗu çok önemli; biz doktorlar bir hastayı iyileŖtirmeksek Antarktika’da bu iŖi daha iyi yapabilecek biri varsa mutlaka danıŖırız çünkü bizim için insan hayatı çok önemli. Ama burada bir kitleyi kaybediyorsunuz. Antakya merkezin en az ¼’i hayatını kaybetti. Birçok Antakyalıyı kaybettik, birçok tarihi binayı kaybettik. Bir arkadaşımız Ŗyle bir Ŗey yazmıŖ; *“Biz aslında o sabah hepimiz öldük ama bir kısmımız gmldk, bir kısmımız gmlmedik.”*

Hatay, bir daha hiçbir Ŗekilde eskisi gibi olamaz. SeilmiŖlerin birbirleriyle anlaŖmak zorunda olduğunu bilmemiz lazım. Biz seçildik diye kabuğumuza ekilemeyiz, Bakan atandı diye kabuğuna çekilemez. Eğer bir devlet memuruysa sadece kendi yandaŖlarının gnderdiklerine bakamaz. Devleti de insan organizmasına benzetebiliriz. Bir hastalık çıktıysa bir Ŗeyler ters gidiyordur. Ŗehirler de yıkılıyorsa, bir Ŗeyler ters gidiyordur. Ama biz o ters giden Ŗeyleri düzeltmek için o makamlara seiliyoruz.

Beylikdüzü Belediye BaŖkanı Murat Bey de deprem olduğunda yardıma ilk gelen belediye baŖkanlarımızdan biri ve bize çok destek verdi. O sıkıntılı günlerimizde yanımızda oldukları için hem Murat Bey’e hem de Beylikdüzü Belediyesinde alıŖan arkadaşlara, bize destek olan tüm kurum ve bireylere çok teŖekkr ediyorum.

İstanbul'da Deprem Önlemleri

Beylikdüzü Belediye Başkanı Mehmet Murat Çalık

6 Şubat'ta depremin olduğu gün aslında belediye meclisimiz vardı ve ben meclise hazırlanıyordum. Beylikdüzü metrosu üzerinde araştırmalar yaptım. Gece saat 3.30-4.00'e kadar çalıştım ve o saatlerde yattım. Telefonumun sesi kısıktı, arkadaşlar arayıp ulaşamamış. En son saat 6.00-6.30 civarında ev telefonundan ulaşılar, hemen Afet Yönetim Merkezimize gittik. Günün ağardığı ilk saatlerde net bilgileri almaya gayret ettik. O andan itibaren Beylikdüzü'nde sayın kaymakamımızla birlikte Afet Yönetim Merkezimizde dört saatlik bir toplantı gerçekleştirdik.

Unuttuğumuz değerlerden biri de merkezi yönetim ve yerel yönetimin vatandaşın en zor anında omuz omuza çalışması gerektiği idi. Bu tür durumlarda bile siyaset yapıyoruz. Yanlış yola düştüğümüz doğru, böyle bir siyaset algısıyla memlekete faydalı olmamız mümkün değil. Vatandaş en zor anında devletin o sıcak elini yanında hissetmek ister.

Ben meslek olarak şehir plancısıyım ve hayatım hep belediyelerde geçti. Özel sektörde de hep belediyelerle çalıştık; kentsel tasarım, kentsel dönüşüm projeleri yaptık. Ekrem İmamoğlu ile birlikte kamu idaresinin aslında nasıl çalıştığını öğrenmeye başladım. *"Mehmet sen hep şikayet eden taraftaydın, gel birlikte düzeltelim."* dedi ve 2014 yılından itibaren Beylikdüzü'nde Teknik Koordinatör olarak görev aldım. 2019 seçimlerinde de Lütfü Başkanının tabiriyle 'kötü yola' düşmüş oldum.

Afet öncesi Hatay'ı gördüğüm için kendimi şanslı hissediyorum. Hatay'ın atmosferini biliyorum ve geçmiş halini göremeyenlerin kaybını hissediyorum. Bundan sonra Hatay aklın,

bilimin ve oranın kendine has kültürünün ışığında yeniden inşa edilecek. Bu mesele, Ankara’da masa üzerinde sadece bir şeyler çizerek tamamlanacak bir mesele değil. Maalesef iyi bir şehir kuramadık. Genç nesil bizden çok daha başarılı olacak ama bizler üzerimize düşeni yapamamış bir nesil olacak anılacağız. Maalesef oluşturduğumuz kentler birbirini hep tekrar eden kentler; mutlu bir kenti planlamak mümkünken maalesef kaosu ve mutsuzluğu planlıyoruz.

Ben Hatay’daki depremde ve orada yaşadığımız tecrübeden kendi adıma ve kentim adına çok şey kazandım. Beylikdüzü olarak Türkiye’nin herhangi bir bölgesinde bir afet olması durumunda çok hızlı koordine olabildiğimizi gördük. Çünkü biz Hatay’da ikinci gün yaklaşık üç bin insanın yaşadığı çadır kuran bir Belediye’ydik. Afetin dördüncü gününden itibaren çadırlarda insanları konaklatmaya başladığımız; lojistik merkezi, mutfak, yemekhanesi ve sağlık alanları ve çocuk yaşam alanları da bulunan bir sistem inşa ettik. Beylikdüzü’nün mobil kütüphanesini çocuklar için oraya gönderdik ve orada konteynerlerden oluşturduğumuz bir alan inşa ettik. En büyük travmayı aslında çocuklar yaşadı ama herkesin aklına on- on beş gün sonra geldi. Biz ilk andan itibaren çocukların travmasına nasıl iyi gelebiliriz diye düşündük.

Bunları yaptık ama asıl meselemiz afetin kendi bölgemizde olması halinde, afetzede olarak nasıl hareket edeceğimiz. Başka bir yere müdahale edersiniz ama afet sizde olduğunda o kenti nasıl yöneteceksiniz? Biz buradan kendimize dersler çıkardık ve Beylikdüzü aklıyla (sadece benim değil, çalışma arkadaşlarımın ve yaşayanların aklı) bir afet yönetim modeli ortaya koyduk. Hazırlıklarını daha önceden yaptığımız, afet öncesinde insanların eğitim alabileceği bir Afet Yönetim Merkezi inşa ettik. Yine afet anında çok ihtiyaç duyduğumuz ve pandemide de çok aktif olarak kullandığımız Beylikdüzü Mutfak ve Lojistik Merkezini kurduk. Tabii afetleri sadece depremle eşitlemek doğru bir yaklaşım değil. Son dönemde hem iklimsel olayların çeşitlenmesi, iklim krizleri, seller, kar yağışları, pandemi, hepsi bir çeşit afet. Ve biz 2019’dan itibaren pandemiyle ve afetlerle uğraşıp çok farklı bir dönemi deneyimliyoruz. Olası bir afette Beylikdüzü’nün çorbası kaynasın diye bu merkezleri inşa etmeyi düşündük.

Sel felaketi sonrası Bozkurt’a gitmiştim ve yöneticiler oraya gelen yardım malzemelerini açık bir futbol sahasında açmak zorundaydı. Gelen yardım malzemelerinin belki de yarısı kullanılamaz hale gelmişti. Fark ettik ki bizim afet sonrasında da gelen yardımları tasnif edebileceğimiz bir merkeze ihtiyacımız var. İçerisinde birkaç fonksiyonu barındıran bir Afet Sonrası Lojistik Merkezi yaptık. Hem haftanın belli günlerinde pazar alanı hem de içerisinde basketbol potalarının olduğu, gençlerin kullanımına açık bir kapalı spor alanı hem de afetlerde kullanabileceğimiz bir lojistik merkezi olarak inşa ettik. 6 Şubat’taki depremde binlerce vatandaşın yardımlarını orada toplamasını ve tasniflerin orada yapılmasını sağladık.

Müthiş bir dayanışma örneği gösterdik, sadece Beylikdüzü olarak değil, Türkiye’de bulunan tüm yerel yönetimler elinden gelen çabayı gösterdi. Belki birçok insanımızı kaybettik ama insanlığın ölmediğini hep birlikte hissettik. Hatay’da, Maraş’ta on bir ilimizi etkileyen depremde yaşadığımız tecrübeden yola çıkarak biz afetzede olduğumuzda kenti nasıl yöneteceğiz diye düşündük. Çünkü bölgeye atanan valiler ve kaymakamlar o kenti anlayana kadar birkaç hafta geçer. Şimdi, Beylikdüzü’nün birkaç saat içerisinde haritasını çıkarabilecekleri, hem de afet bilgi sisteminin dijital ortamda da sunulduğu bir sistem üzerine çalışıyoruz.

İlk gün bölgeye 192 tane arama kurtarma gönüllüsü sevk ettik ama bir kısmı havaalanında bekledi, bir kısmı malzemelerin sevkini bekledi ve enkazlara anında müdahale edemediler.

Cumhurbaşkanımızın da söylediği; “*Maraş halkına üç gün gidemedik, hakkınızı helal edin.*”. Bizim makamlarımız, helallik isteme makamları değildir. Üzerimize düşen görevi sonuna kadar yapmamız gerekir. Beylikdüzü’nde acil durumlarda afet müdahale konteynerları oluşturuyoruz. Enkaza müdahale edebilecek her şey; jeneratörden hiltiye, beton kesme makinesine kadar her türlü aletin bulunduğu, içerisinde duş, tuvalet ve lavaboların hatta konaklama imkanının da bulunduğu modüller yaptık. Bölgemizde bir afet olması halinde Beylikdüzü’ne arama kurtarma ekipleri geldiğinde bu on mahallemizdeki belirli lokasyonlara yerleştirdiğimiz modülleri ekiplerin kullanımına açacağız.

Geçici barınma alanlarının da çok hızlı inşa edilmesi lazım çünkü insanlar evlerine giremiyorlar. Beylikdüzü’nde bir afet anında hızla üretilmesi için elli iki metrekarelik modüller inşa ettik. İstanbul’un düzensiz göç problemi ve kalabalığını düşündüğümüzde İstanbul’da yaşayacağımız ikincil felaketler, depremde de ağır sonuçlar doğurabilir. Biz yerel yönetim olarak elimizden geleni yapmaya, örnek olmaya gayret edeceğiz. Umarım deprem gerçekleşmeden gerekli hazırlıkları yapmış oluruz. Bu meselede siyaset üstü bir yaklaşımla ilerlememiz gerekiyor. Depremde Afad ve Kızılayla yaşadığımız problemleri düşününce bunun böyle olmasını canı gönülden diliyorum.

İstanbul'da Kültürel Eşitlik Bir Ütopya Mı?

İBB Kültür Daire Başkanı Volkan Aslan
İstanbul Bilgi Üniversitesi Kültür Politikası ve Kültürel Diplomasi
UNESCO Kürsüsü Başkanı Serhan Ada

Serhan Ada

Ben konuşmama Hatay'la başlamak istiyorum çünkü benim akademik hayatımın başı ve sonu Hatay. Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesinde yarım bıraktığım asistanlığımın son çalışması Hatay doktora tezimdi. Fransız Arşivleri'nde çalışıyordum. Türkiye'de YÖK Kanunu çıktığı için ne yazık ki çok sevdiğim ve evim olarak gördüğüm Mülkiye'den istifa ettim ve özel sektöre geçtim. Tezim de uzatma süresi verilmediği için yarım kaldı. Yıllar sonra İstanbul Bilgi Üniversitesine başlayınca tezimi geri kazanmak istedim. Altmış sayfa daktilo ile yazdığım tezle başa çıkamadığım için yırtıp yeniden yazdım. Doktora tezim Türkiye'de üç baskı yaptıktan sonra şimdi Arapça'ya çevriliyor ve benim için akademik hayatımın en üstünde bu var çünkü bundan sonra Suriyeli ve Lübnanlı arkadaşlarımla Hatay'ın gerçeklerini konuşabiliyor olacağım.

Tüm bu Hatay'daki yıkımlar veya bir gün İstanbul'da olacak bu yıkımlar kültür açısından ne ifade ediyor, bunun üzerine konuşmak istiyorum. Türkiye'de bir aralar konuşulan bir dedikodu vardı; Hatay'ın Türkiye'ye geçişinden yüz sene sonra bir referandum yapılacak ve referandum Suriye'den yana sonuçlanırsa Hatay Suriye'ye geçecek. Ben gizli olanlar da dahil tüm belgeleri görmüş biri olarak bu mesele her konuşulduğunda bunu bir 'zırvalama' olarak adlandırdım. Arapça baskı için ön söz yazarken de üzülerek 'Böyle bir dedikodu vardı ve ben

böyle söyledim ama bugün sınırlar fiilen zaten kalktı çünkü her taraf enkaz halinde.’ diye belirttim.

Hatay ile ilgili genel olarak şöyle bir yaklaşım var; *‘Eskiye benzeterek yeniden yapalım’*. Evet yeniden yapmak mümkün ama o kolektif ruhu nasıl vereceğimiz çok önemli. Bu konu bizi İstanbul’a da getirir. Taş ustaları, demir ustaları buluruz ama o yüzyılda yapılan bir yer artık yok. Eskiye aynen yapmak önemli değil, eskinin ruhunu korumak daha önemli. *‘Radikal İyimserlik’* diye bir kitap var. Amerikalı araştırmacı rezervlerde yaşayan Kızılderililerle konuşup bir Kızılderili şefine *‘Hayatınızda ne değişti?’* diye sormuş. Cevap çok basit *‘Önce bizon yok oldu.’* Çünkü bizon onların hayatının, yeşilin tek koşulu. *‘Bizon yok olduktan sonra ne oldu?’* demiş. Cevap şu; *‘Sonra bir şey olmadı.’* yani belli bir hayat türünün ortadan kalkıp yerine yeni bir hayat kurulmasının zorlu bir şey olacağını ve kültürdeki estetik direnişin eskiye benzeyen yapıları yapmaktan ibaret olmadığını unutmadan devam etmemiz lazım. Bunu söyleyen Kızılderili şefi sonradan Washington’a gidip hak savunuculuğu yapmış fakat *‘sonra bir şey olmadığını’* fark ediyor. Yaşamaya tabii ki devam ediyorlar, biz de tabii ki edeceğiz.

İstanbul’un estetik meselesine gelecek olursak, estetik dediğimiz aslında *‘Tüylerim diken diken oldu.’* diye gösterdiğimiz şey. Bunun karşısı da *‘anesthesia’*, yani anestezi yaptırdığımızda tüylerimizin diken diken olmaması gibi düşünebiliriz. Estetiğin bir direniş biçimi olması için eşitlik şart.

Yerel deyince İstanbul’da aklımıza nereler geliyor? Taksim, Tarihi Yarımada, Adalar diye mi sayarız? Başakşehir’e, Esenler’e ne diyeceğiz? Kültürden hiç payını alamayan yerler de var. İstanbul’un 2010’da Avrupa Kültür Başkenti ilan edildiği sırada, Fransız sanatçı Sophie Call çok güzel bir proje yaptı. Deniz görmemiş olan iki tür insanı deniz kenarına götürdü: Bir tanesi yıllarca İstanbul’da oturup denizi görmemiş olanlar, diğerleri de gözleri görmediği için denizi görmeyenler. Bu iki ayrı grubun denizi nasıl tanımladığı üzerine müthiş bir video yaptı.

İstanbul’un *‘kültür şeytan üçgeni’* dediğim bir bölgesi var; Tarihi Yarımada, Şişli ilçesi (buna Beyoğlu da dahil), Kadıköy ve Üsküdar. İstanbul’daki bütün kültür üretimi ve tüketiminin %80’i, nüfus olarak %20’nin altında kalan bu bölgelerde yaşanıyor. Benzer şekilde İstanbul da Türkiye’deki kültür üretimi ve tüketiminin yarısına yakınını alırken Türkiye’nin geri kalan büyük çoğunluğu kalan yarıdan payına düşeni ancak alabiliyor. Bu durumda hepimiz eşitiz, diyemeyiz. Sadece vatandaşlar arasında da değil, şehirde birlikte yaşadığımız 1,5 milyona yakın göçmen, sığınmacı, misafir var. Bu sebeple eşitlik kavramını yeniden değerlendirmemiz lazım. Volkan Bey’e bu konudaki fikirlerini almak istiyorum.

Volkan Aslan

Aslında kültür ve eşitlik meselesini kamu göreviyle tartışmak ve anlatmak, objektif tanımlar yapmak için çok doğru bir yol değil. Az önce bahsedilen ‘kültür üçgeni’ meselesinin İstanbul’daki karşılığı, aslında kültür sanat tüketiminin geliştiği ortamların görece insanların vakit geçirebildiği mekanlar üzerine kurulması ile de ilgili. Kültür sanatın da demokratik olarak daha rahat hareket edebildiği ve kendini ifade edebildiği alanlarda yerleştiği muhakkak.

Eşitlik konusunu kavramsallaştırmak da gerekebilir çünkü burada devreye demokratik kültür anlayışı giriyor. Yani eşitlik temelinde yapılmaya çalışılan veya kamunun, belediyelerin üstlendiği diyebiliriz. Çünkü kültürel alanın Türkiye’de özeldeki beslenme odaklarının çok zayıf olduğunu hepimiz biliyoruz. Çoğumuz kültür sanat hayatının içerisindeyiz. Burada birçok sıkıntıyla baş etmeye çalışan kültür sanat mekanlarının, doğal olarak ‘müşteri’ çekebilecek mekanlarda kurulması gayet normal. Buradan da elde edilen sermayenin hayat geçirme standartlarının çok üstüne çıkamadığı gibi de bir gerçek var. Doğal olarak kültür-sanat hayatının eşitlenmesi yükünün büyük bir çoğunluğu kamunun elinde. Yerel belediyelerin böyle bir amacı olmak zorunda ve bunun çok güzel örnekleri İstanbul’da da var. Böyle bir demokratikleşmeden kastettiğimiz de herkesin eşit bir şekilde kültür ve sanata erişiminin sağlanması. Eşit bir şekilde kültür sanata ulaşma meselesi aslında başka bir tartışmayı da beraberinde getiriyor: Kültür sanata kim erişmek istiyor? Kültür sanata hangi koşullarda erişilebilir?

10 yıldan fazla bir süredir yerel belediyeçilik ve akademik çalışmalar yapıyorum. Bulunduğum ilçe içerisinde kültür sanat hakkının yaygınlaşması, İstanbul Büyükşehir Belediyesi içerisinde gelişmesi konusunda defalarca kez somut adımlar attık. Örnek olarak birçok ilçe belediyemizde uygulanan basit bir modelden bahsetmek istiyorum; kültür-sanat

eğitim modülleri, her çocuğun eşit bir şekilde sanat eğitimine ulaşmasını kolaylaştırmak için tasarladık. Yani bir çocuk; herhangi bir kültür merkezinde, bir mahalle evinde, rahatça ulaşılabilir bir yere geldiğinde bu eğitimin bir hak olduğunun farkında olarak ücretsiz bir biçimde faydalanabilsin istedik. Ancak bu modeli uygularken de şöyle bir durum ortaya çıktı; buna erişmek isteyip istememenin de sınıfsal bir rolü olduğunu anladık. Yani bahsettiğimiz yoksulluk düzleminde kültür sanata erişimin çabucak olmayacağını farkındayız.

Eşitliği tartışırken ekonomiden bağımsız ve altta yatan sosyal yapının dağılımını konuşmadan ele almak çok doğru olmayacaktır. Siz kültür sanatta eşitlenmek istiyorsanız, ilk eriştiğiniz nokta *'Ben buna erişmek istiyorum ama benim böyle bir imkanım yok.'* gibi istek ve talepleri olan kişiler oluyor. İkincisi ise İstanbul için kültür sanata eşit erişimi konuşuyorsak *'ulaşılabilir olmak'* meselesine de değinmek gerekiyor. İstanbul kendi iç iletişiminde ulaşımı çok kolay bir kent olmadığı için (ilçe içi ulaşımlarda, merkezlerden daha zor ulaşım sağlarsınız) kültür sanatın ulaşılabilir olmasını hedeflediğinizde yakın merkezler, yakın odaklar devreye giriyor. Bu yüzden de eşitleme noktalarını mümkün olduğunca ulaşılabilir en yakın yerlerde yapmayı hedefliyorsunuz. Benzer şekilde, etkinliklere ulaşma meselesinde de yıllardır yürütülen çalışmalarda ortaya çıkan bir gerçek var ki; ulaşılabilir ve daha uygun bilet fiyatlarıyla ve ücretsiz etkinliklerle çocukların ve gençlerin buluşmasını sağlamak.

İstanbul gibi bir yerde her zaman merkezler de yeterli olmuyor. Bu kadar büyük bir şehirden bahsediyorsak gezici olabilmeniz, hareket edebiliyor olmanız lazım. Bu sene gezici uygulamanın çok faydasını gördüğümüzü düşünüyorum çünkü kültür merkezleri, kültürel yerleri kurduğumuz alanlarda, yaklaşık beş yıllık bir çalışmadan sonra edindiğimiz veriler şunu gösteriyor; beş yılın sonunda o kültür merkezi kullanıcıları sabitleniyor. Yani aynı kitlenin, aynı seyircinin, aynı mekanı defalarca kez kullandığını ve kültür tüketimine eriştiğini görüyoruz. Fakat uzak veya yakın fark etmez, çevresini etkilemesi gereken yerlerde çeşitli sebeplerle faydalanılmadığını görüyoruz. Örnek olarak, Şile'de bize ait olan kültür merkezi var fakat köylerden bu merkeze erişim çok zor. Yani etkinlik bittiğinde evine geri dönme ihtimali kalamayacak kadar zor ulaşım şartları olabilir. Bu durum da yeni bir eşitleme sistemi geliştirmemize sebep oldu; daha çok hareket edebilen bir sistem yarattık. Çocukların tiyatro izlemesini, kültür merkezlerine gelmelerini beklemek zorunda değiliz. Tiyatro dolaşabilir. Konser dinlenecekse belirli meydanları, belirli alanları kaplamak zorunda değiliz, dolaşabiliriz. Çocuklarla, gençlerle, kadınlarla çalışmak veya atölyeler yapmak istiyorsak, gezebiliriz. Konu sinemaysa da rahatça hareket edebiliriz. Bu eşitleme modülleri alta ve üste doğru sınıflanmaya devam ettikçe erişimi dengelemeye yaklaşabilirsiniz. Ne yazık ki sınıfsal olarak bunu sağlamak kolay değil çünkü orada devreye tercihler de giriyor.

Peki, sanatçılar açısından durum nasıl eşitlenebilir? Kültürel haklar konusu da son derece önemli, herkes eşit bir biçimde kendini ifade edebilecek alanlar bulabiliyor mu? Her ilçe belediyesinde veya büyük şehirde bu ifade meselesinin yeniden derlenip toparlanması gerekiyor. Çünkü kamu bu yükü almak zorundaydı ama kamunun bu yükü komple alması da şuna yol açtı; kamu artık kültür-sanat alanında belirleyici konum haline geldi. Belirleyici duruma gelip bunu sürdürmek, kamunun bu kadar sınırlaması varken hiç kolay bir iş değil. Kamu olarak her şeyi aynı anda düşünmek zorundasınız; sahneye çıkardığınız oyunun size nasıl bir getirisi olacak, sinema filmi nasıl bir sonuç yaratacak? O zaman da sınırlar koymuş oluyorsunuz.

Kültür merkezlerine programlar yazıyoruz ama yazıp bitirmiş olmuyoruz. Kültür merkezlerinin kullanıcısıyla, icrayla, sanatçıyla buluşmasını sağlayabildik mi? Yani mesele herhangi bir tiyatronun oyununu alıp oynatmak mı yoksa o tiyatronun bir prova sahnesine

kavuşması mı? Asıl mesele bir müzisyenin müziğe yeni başladığında konser vermesi mi yoksa prova yapacak bir alana sahip olması, uygun imkanlarla kayıt yapabilecek bir stüdyoya sahip olması mı? Aslında meseleyi bu ölçekte ve bu büyüklükte düşünmek zorundayız. Bir parantez daha açıp ‘*Ne kadar demokratik yönetilebiliyorsunuz da her şeyi doğru bir şekilde haklarıyla ifade edebileceksiniz, her şeyi eşit bir biçimde sahneleyebileceksiniz?*’ gibi bir sürü kıstasla da karşılaşıyorsunuz. Benim için ulaşılabilirlik ve eşitlik kavramı iki alanda hem ona ulaşmak isteyenler hem de bunu icra edip kendi alanında eşitlenebilmek isteyenler anlamında önem taşıyor. Bu çalışılması gereken, üzerine uğraştığımız ve politikalar üretmeye çalıştığımız bir alan. En azından İstanbul için bu şekilde düşünen birçok insanın bir arada olduğunu söyleyebiliriz.

Serhan Ada

Kamu, yerel ya da merkez; icracı olduğuna şüphe yok ama karar yetkisi bizim beş senede bir sandığa attığımız oylarla bitiyor mu yoksa bunu başka paydaşlarla birlikte ve süreç içerisinde tartışarak mı oluşturmamız daha sağlıklı olur? Demokrasi meselesi karar alma süreçlerinde burada devreye giriyor. Ben eşitlik kavramını biraz açmak istiyorum. Çocukken, belki hepiniz oynamışsınızdır, sizden zayıf biriyle koşu yarışına girdiğinizde ‘*Sana avans veriyim.*’ derlerdi. La Fontaine’in Kaplumbağa ve Tavşan masalında olduğu gibi. Acaba kültürel haklar konusunda aynı düzeyde miyiz de geriden gelenlerle aynı çizgiden mi başlayacağız? Belki de kavramımız ‘hakkaniyet’ olmalı.

Önce geriden gelenlere eğitim ve başka formlarda verebileceklerimiz üzerine kafa yormamız lazım, eşit durumda olmadığımızı kabul etmeliyiz. Bu konu sadece konser, tiyatro gibi etkinliklerle de değil, bunun bir insan hakkı olduğunu, bu şehirde yaşayan herkesin kültür hakkı olduğunu anlayarak konuya ‘hakkaniyet’ penceresinden bakmak. Zaten büyük şehirlerin eşitsizlik, yetişememe ve bunlardan doğan sürekli bir düş kırıklığı hali olduğu bir gerçek ve bu gerçeği hiçbirimiz reddedemeyiz.

Bir diğer önemli konu, eğitim. Almanların Goethe’den beri kullandıkları bir kavram var “*kulturelle bildung*”, korkmadan kültür eğitimi. Kültür-sanat alanında çalışan tüm kurumların (özel, devlet, yerel, sivil) kültür eğitimi alt alanı var. Tüm yaptıkları işlere de kültür eğitimi dahil ediyorlar. Bunu eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak not etmemiz lazım. Köy enstitüleri deneyimini kahramanlık hikayesi olarak konuşuyoruz ama 4-6 yılda neler bıraktı, bugünlere neler bıraktı yeterince tartışmadık. Kültür ve eğitimin o zamanlarda bugünden çok daha fazla kol kola planlandığı kesin bir gerçek.

Kültür ve Turizm Bakanlığına ayrılan bütçe giderek düşerken ve kültür bu bütçeden payını çok küçük bir oranda alırken kültür-sanat alanında gelişme konusunu Ankara’ya bakarak çözmemiz çok zor. Dolayısıyla, yerel yönetimler başta olmak üzere tüm aktörlerin, özel vakıfların bu alandaki çalışmalarına daha yakından bakmamız gerekir. Hepimiz bu konuda görevler edinmemiz lazım çünkü bu alandaki eşitsizlikler başka alanlara da yansıyor. Yani sadece kültür, sanat, sinema diyip geçemeyiz. Eğitim meselesine de hakkaniyet penceresinden bakmak ve git gide ayrılmaz bir parçası haline getirmek çok önemli.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, Türkiye’de ilk defa bir yerel yönetim olarak bir kültür fonu açıklıyor: Önceden açıklanan kriterlere göre, açık çağrı ile herkesin başvurabileceği şekilde, bağımsız bir değerlendirme kurulu eliyle kültüre destek olmaya başlayacak. Bu örneğin hem büyük şehirlerde hem de yerel yönetimlerde izlenmesini umuyoruz. Yerel yönetimlerin kültür birimleri; icracı, planlayıcı ve düzenleyici olmaktan geri kalıyorlar. Tüm hayatları; satın

almak, şartname hazırlamak ve ellerindeki salonları doldurmak oluyor. Bu durum içerideki tüm yapıyı fazlasıyla yoruyor. Bir etki alanı gibi görülmekle birlikte kültür ve sanatın bundan ibaret olduğunu sanıyoruz. Bu konuyu da bir mesele olarak ele alıp kültür politikaları ve kültürel strateji geliştirme konusunu da bu sorunsalın bir parçası haline getirmek zorundayız.

Sanatçının internete erişimi yoksa, büyük müzik şirketleriyle çalışma şansı yoksa, belediyenin kültür merkezlerine erişme şansı yoksa onun yaptığı işten biz nasıl faydalanacağız? Biz faydalanırken de bunun sanatçıya geri dönüşü nasıl olacak? Burada bahsettiğimiz kavramın ismi 'keşfedilebilirlik'. Hem eser hem sanatçı için keşfedilebilirlik meselesi çok önemli bir konu. Ve sözlerimi Green Up'a getirmek istiyorum. Kültür de bildiğiniz üzere toprakla ilgili ve tarım gibi sabır isteyen ve topraktan ayağımızı kesmememiz gereken bir faaliyet. Şu anda gözde olan bazı girişimciler dünyanın zenginlerini Mars'a kaçırarak dünyanın başımıza yıkılmasına hazırlık yapıyorlar. Bizim başımıza yıkıldığı zaman onlar orada yeni bir hayata başlayacaklar. Oysa yeşil ve kültür (Biz ona doğakültür diyoruz) ayrımı bitti. Uzun süre kültürü doğanın dışındaki her şey olarak nitelendirdik ama artık yeşil için yapılan çalışmalar ile kültür için yapılan direniş birbirinin aynısı.

Volkan Aslan

Marx'ın kültürle ilgili söylediği '*Doğanın yarattıklarına karşı insanın ortaya koyduğu her şey*' tanımlaması, hem de kültürün kelime anlamı olarak da topraktan gelmesi ve bu üretme-tüketme biçimlerinin odağına insanın ve doğanın nasıl yerleşeceği meselesi çok önemli. Burada sanatçının keşfedilebilirliği meselesini iki türlü değerlendirmeliyiz:

- 1) Ayrım yapmadan her dilin, her kültürün ürettiği her türlü esere açık olan kültürel alanlar.
- 2) Sanatçının sadece konser verdiği değil, o üretimi yeniden yapabileceği mekansal zenginliği yaratmak.

İstanbul için hedeflerimiz bu yönde. Yani bir kültür merkezi inşa ettiğinizde en azından içerisinde tiyatroların prova yapabileceği alanları, kullanacakları depoları, müzisyenlerin prova alanlarını da öngöreceğiz ve projelerimizi bu ihtiyaçlara göre yeniden düzenleyeceğiz.

Diğer yandan konumuz sürdürülebilirlik olmalı. Sürdürülebilirlik konusu hem kültürün hem turizmin meselesi halinde devam ediyor. Turizm sürdürülebilirlik meselesinde kriterleri daha da sıkılaştırmaya başladı, yeni düzenlemeler 'sürdürülebilir turizm' başlığı altında geliyor. Kültürel alanda ise hızlı ve aktif yürüdüğü söylenemez. Bu sadece İstanbul, İzmir meselesi değil, tüm dünya için geçerli. Çünkü sadece toprağa basmaya, sürdürülebilirliğe ve estetiğe katkıda bulunmaya çalışmıyorsunuz, bir yandan da kocaman bir kapitalizmle mücadele ediyorsunuz. Kendi yerel, merkezi uzlaşmazlıklarınızla uğraşırken diğer yandan da süregelen, büyük, ticari meseleyle de ayrı uğraşıyorsunuz. Bu durum bir süre sonra her sanat üreticisi için önemli bir noktaya dönüşüyor.

Özellikle çevresel faktör ve estetik noktasında Büyükşehir Belediyesinin miras alanları ile ilgili yaptığı çalışmalar örnek gösterilebilir. Yani alanı koruyarak yapılan restorasyonlar kent estetiği için çok büyük bir katkı. Bunun yanı sıra kent hafızası ve kültürel hafızanın korunmasına yönelik Beyoğlu Sineması, Muammer Karaca Tiyatrosu, Kenter Tiyatrosu gibi dünya ölçeğinde çok önemli örnekler var. Bu estetik kaygı, bir taraftan da kent estetiği ile beraber ayağını toprağa basan ve orayı besleyen yeni politakalarını nasıl üretecek meselesi de

çok önemli. Çünkü doğaya karşı hiçbir şey yapamıyoruz ve tüm üretimlerimiz, tüm çabamızın içerisinde sürdürülebilir olacak politakaları da üretmek durumundayız.

LOCAL MAKERS DAYANIŞMA ÇARŞISI

Adil, sürdürülebilir ve lokal ürünleri tüketiciyle buluşturan Local Makers; 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen, yıkıcı etkileri olan deprem felaketinin ardından bölgedeki lokal üreticilerin üzerindeki ekonomik yükü hafifletmek için kurduğu dayanışma çarşısı ile 28 Eylül'de Green Up Meetings No.4 İstanbul'un Estetik Direnişi etkinliğinde bizlerleydi.

Sürdürülebilir Geleceği İnşa Etmek

Saint Gobain Türkiye Sürdürülebilirlik Elçisi, Yüksek Mimar Ilgın Ulular

Dirençli kentler ve sürdürülebilirlik nedir? Dirençli kent, bir şeye direnen kent... Bir kentin sakinleriyle birlikte ani şoklara ve streslere dayanıp sürdürülebilirliğe uygun bir şekilde kendisini devam ettirebilme yeteneği olarak tanımlanıyor. Dirençli kentlerin çok fazla alt konusunu var; afetlere ve risklere dirençli olmak, iklim krizine karşı dirençli olmak, sosyal açıdan dirençli olmak... Bunların hepsini genel bir başlıkta topladığımızda fiziksel, sosyal, ekonomik ve çevresel dirençlilik olarak ele alabiliriz.

Sürdürülebilirlik, günümüzde daha çok çevresel boyutuyla düşünülse de aslında sosyal ve ekonomik boyutu da çok büyük olan bir kavram. Sürdürülebilirlik de tam olarak 'sürdürmekten' geliyor. Bu nedenle dirençli kentler ve sürdürülebilirlik birbiriyle örtüşen ve iç içe geçmiş iki kavram.

İstanbul'a baktığımızda kocaman bir tarih görüyoruz. Birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış bir kültürel miras ve yaşayan bir tarih barındırıyor. Bizim için bu mirası korumak bir sorumluluk. Sadece bizim için değil, tüm dünya için çok şey ifade eden bir şehir. Bugün İstanbul'a baktığımızda bir deprem gerçeği var, yoğun bir nüfusa sahip ve göç alan bir şehir ve arz talep dengesi bozulmuş durumda. Doğal alanları yok oluyor. Kentte nefes alınabilecek ara noktalar kayboluyor. Tarihi dokusu da zedeleniyor, betonlaşmayla da karşı karşıya kalıyor. İstanbul'un bugün vizyon 2050 olarak bahsedilen çok kapsamlı bir stratejisi var. Çevresel boyutlarından, iyi yaşam alanları sağlamaktan sosyal alanlara, ekonomiye, kültüre ve sanata da değinen birçok boyutundan bahsedebiliriz. 2050 Vizyonu'nun çevresel boyutuna baktığımızda karbon nötr hedefi de var.

Dirençli kentler tüm dünyada konuşulan bir kavram ve dünyada kent stratejisi oturtmuş bazı örnek şehirler görüyoruz. Örneğin Vancouver’da ekonomi komisyonundaki bir şehir plancısına soruluyor ‘*Bu şehir nasıl bu kadar yeşil?*’. Cevap da ‘*Bizim aslında bir stratejimiz var, 2011 yılında kurduğumuz En Yeşil Şehir 2020 Planı. Ve bu plan aslında her şehre de uygulanabilir bir durumda. Şunları içeriyor: Düşük karbonlu binalar, yeşil alanların kente entegrasyonu, sürdürülebilir malzemeler ve yeşil ekonomiyi baz alan üretim modelleri.*’ ve bütün kentlerin de bu örnekle kendi planlarını oluşturabileceğini söylüyor.

Bir diğer örneğimiz Kopenhag, kendisine çok hırslı bir hedef belirledi: 2025 yılında ilk karbon nötr başkent olma hedefi. Bu hedef için iklim eylem planları var. 2025 sonuna kadar farklı bölgelerde 100 adet ağaç dikimi, temiz enerjiyle kenti besleme aksiyonları ve sosyal boyutta nitelikli eğitime herkesi ulaştırmak.

Bir örneğimiz de Amsterdam: Bisiklet en yaygın kullanılan ulaşım aracı olarak belirlense de belediye karbon emisyonlarını düşürmek adına elektrikli araçlar için 300 farklı yerde şarj istasyonları kurarak insanları elektrikli araç kullanmaya teşvik ediyor. Bunu yanı sıra evlerini güneş panelleri kurarak ve kendi bahçelerinde kendi gıdalarını yetiştirecek şekilde modellemeye başladılar. Yereli desteklemek için ‘her zaman yerel pazarları tercih edin’ stratejileri de bulunuyor. Suların temiz olması ve zararlı atıkların suya karışmaması için düzenlemeleri de mevcut. Amsterdam’da hakim moda da çevresel olarak geri dönüştürülmüş kıyafetlerden oluşuyor.

Capetown da 2008 yılında sürdürülebilirlik aksiyonlarına başlamış bir şehir. Temiz enerjiyle, rüzgar enerjisiyle şehri döndürmeye çalışıyorlar. Ayrıca Amsterdam örneğinde olduğu gibi tüm evlerin çatılarında güneş panelleri mevcut. Ve yine halk kendi bahçesinde, kendi yetiştirdiği gıdalla beslenmeye öncelik veriyor. Diğer ilginç yanı ise güvenli bisiklet rotaları oluşturarak otobüslerin içerisine ücretsiz bisikletler yerleştirmişler, böylece her noktaya bisikletle erişim sağlanmasını destekliyorlar. Yani dirençli kent örnekleri çok var, neden İstanbul da böyle olmasın?

İstanbul’a baktığımızda ne görüyoruz? Denizimiz, ağaçlarımız, araçlarımız, gökyüzümüz var. Birçok kent elemanımız ve binalarımız var. Binalar kent tasarımıındaki en önemli öğelerden birisi ve insanlar da en önemli parametre. Kenti oluşturan en önemli şeylerden biri binalar ve binaları da oluşturan en önemli şeyler bina elemanları. Pencereler, duvarlar, kolonlar, girişler, çatılar... Bir duvara baktığımızda duvarın da farklı malzemelerden oluştuğunu görüyoruz. Yani en mikro ölçekten bunları düşünmeye başlamamız gerekiyor. En mikro ölçekte düşündüğümüz şey, makro ölçeklere de etki edecektir.

İnşaat sektörünün de çok büyük bir çevresel etkisi var. Karbon emisyonlarında %37’lik bir orana sahip ve enerji tüketiminde de %34’lük bir paya sahip bir sektör. Dolayısıyla bu oranları düşürmemiz ve inşaatların düşük karbonla yapılmasını sağlamamız gerekiyor. Bu çevresel etkenlerden biri şu; üretim aşamalarında kullanılan su miktarını azaltmamız, atabileceğimiz en önemli adımlardan biri. Bir diğer çevresel faktör ise paketleme; daha sürdürülebilir ve karbon emisyonu düşük ambalajlar kullanmamız, geri dönüştürülebilir, hatta dönüştürülürken de çevreye zarar vermeyecek ambalajlar tercih etmemiz çok önemli. Doğrudan ve dolaylı emisyonları da göz önünde bulundurmanız gerekiyor.

Ham madde konusu da çok önemli. Dünyadaki ham maddeler sınırlı ve yenilenemeyenleri de göz önünde bulundurduğumuzda ikincil ham madde kullanımına önem vermemiz gerekiyor.

Tüm bunları da Yaşam Döngüsü Analizi adı verdiğimiz bilimsel bir metodolojiyle gözlemleyebiliyoruz. Ham maddenin çıkarıldığı noktadan tesise gelişi, tesisteki işlem süreçleri ve ardından binaya nakliyesi, binadaki kullanımı ve bina ömrü bittiğinde nasıl söküleceği ve söküldükten sonra ne olacağı gibi tüm aşamaları kapsıyor. Yaşam Döngüsü Analizi ile bir ürünün, bir bina elemanının, bir binanın tüm çevresel ayak izini bilimsel bir metodolojiye göre gözlemiş oluyoruz.

Bir kent insansız olmaz, insan konforu da bu süreçlerde göz önünde bulundurulması gereken önemli bir konu. Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre, yetişkinler zamanının %80'ini, çocuklar %90'ını iç mekanlarda geçiriyorlar. İç mekandan kasıt sadece konutlar değil, okullar, iş yerleri gibi birçok alan... Bu alanları yaparken insan sağlığı ve insan konforu açısından da düşünmemiz gerekiyor. Bunun da bazı kriterleri var, örneğin iç mekan hava kalitesi: Mobilyalar, perdeler, duvar kağıtları gibi malzemelerin yaydığı formaldeit ve benzeri uçucu organik bileşenlerin insan sağlığına olan zararı. Yani bunları yaymayan ürünler tercih etmemiz gerekiyor. Akustik düzenleme ile de ses yalıtımına dikkat edilmesi gerekiyor. İnsan psikolojisi için de gürültü çok ciddi bir sorun. Akustik düzenlemede bir diğer önem verdiğimiz nokta ise hacim akustiği: Binada bir konuşma yapıldığında sesi herkesin en önde de en arkada da aynı derecede duyabilmesi demek.

Isı konforu için de insan vücudunun ideal bir sıcaklığı var ve ana hedefimiz dış mekandan da bağımsız bu ideal sıcaklığı korumak. Isı konforu bunu sağlar. Görsel konforu düşündüğümüzde ise hiçkimse penceresi olmayan, sürekli yapay aydınlatmayla aydınlanan bir yerde yaşamak ve çalışmak istemez. Herkesin optimum güneş ışığına erişmesi gerekiyor.

Yangın ve deprem iki farklı konu da bina güvenliğini düşünürken karşımıza çıkıyor. Bir yangın yönetmeliğimiz var ve insanların bir yangın anında zarar görmemesi için binalarımızı bu yönetmeliğe uygun yapıyoruz. Kurtarma ekipleri de geldiğinde zarar görmeyecekleri şekilde uygun bina elemanları tasarlamamız gerekiyor. Depreme geldiğimizde ise ilk tercihimiz, depremden etkilenmeyi deprem olmadan önleyebilmek. Yapıları insanların zarar görmeyeceği şekilde nasıl dizayn edebiliriz?

Saint Gobain tüm bu başlıklara katkı vermek için çalışmalar yürütüyor. İstanbul'un olduğu gibi Saint Gobain'in de 2050 karbon sıfır hedefi var. Bu hedefe ulaşmak için de ara hedefler koyduk: 2030'da su ve karbonu ciddi oranda azaltma hedeflerimiz var. Hem paketlemede hem ham maddede dögüsel ekonomiye önem vermeye çalışıyoruz. Yaşam döngüsü analiziyle de tüm ürünlere uygulayıp çevresel etkisini görmeyi önemsiyoruz. Ama tabii ki insan konforundan taviz vermeden... Bizim için sürdürülebilir inşaat demek, çevresel etkisi azaltılmış binalar yaparken insanların sağlığını da göz önünde bulundurup arttırmak demek. Saint Gobain 350 yıldan uzun süredir ayakta duran ve bugüne kadar sorumluluk duygusuyla hareket etmiş sistemli bir firma. Artık ana odağı sürdürülebilirlik çalışmaları. 2050'ye kadar sürdürülebilirlik ve performans odaklı çözümler sunmayı hedefliyoruz.

İstanbul 2050, Ozan Karakoç

Fotoğrafta gördüğümüz resim Ozan Karakoç tarafından uzman görüşlerine göre tasvir edilmiş 2050 İstanbul'u. Eğer bugünkü şekilde yaşamaya devam edersek İstanbul'u 2050'de böyle göreceğiz. Dünya artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamakta her geçen gün daha da zorlanıyor. Ama bunu değiştirmek bizim elimizde.

2050'de İstanbul'u böyle görmek de mümkün. Bizim seçimlerimiz ile İstanbul yaşanabilir hale gelebilir, her iki yol da bizim elimizde. İstanbul'u 2050'de böyle güzel görmeye çalışıyoruz. Bu değerli şehri kaybetmek istemiyoruz ve herkesin bu şekilde çalışması gerektiğini düşünüyoruz. İstanbul'u böyle göreceğimize inancımız tam...

Dirençli Şehir Yapısında Estetiğin Önemi ve Kamusal Alanlar

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Dr. Buğra Gökce

99 Depremi, İstanbul için bir alarm çaldırmıştı ve o süreçten sonra İstanbul için çok sayıda plan hazırlığı ve etüt çalışması yapıldı. Deprem master planından tutun, Japon İşbirliği ve Kalkınma Ajansı ile hazırlanmış çalışmalar, İstanbul'un kamu yapılarının, okullarının hazırlanmasından, o tarihte gündeme giren kentsel dönüşüm uygulamalarına kadar... Ancak depremin sıcaklığı geçtikten sonra bu işlerin bir bölümünü ihmal edildi, bir bölümünün de içleri boşaltılıp amacı dışında kullanıldı.

İstanbul Valiliği İstanbul'da doksan üç tane okulun boşaltılmasına karar verdi. Bu okullar aslında İSMEB adı verilen, İstanbul'un okul ve kamu binalarının güçlendirilmesi için oluşturulmuş projede unutulmuş okullardı. Yani Valiliğin kullandığı bu uluslararası Avrupa Birliği kaynağının bir bölümü proje dışında kullanıldığı için projeye desteği bırakmışlar. Ardından okulları yenilemeyi de biz bırakmışız. Depremden sonra bu okulların hemen boşaltılması, aslında neleri ihmal ettiğimizizin çarpıcı bir göstergesi oldu.

Kentsel dönüşüm kavramı da 99 Depremi'nden sonra yoğun bir şekilde ülke gündemine girdi. Sonra tüm meslek insanlarını bu kavramla anlatılmaya çalışılan şeyin içeriğinden koparan ve gündeme getirenleri getirdiğine pişman eden bir şekilde bir soylulaşma- soylulaştırma ya da rantsal dönüşüm projesine evrildi. En çarpıcı örneği de Fikirtepe olabilir.

İstanbul'un artık yeniden büyümesine, kentlerin artık yeni artışlarla gelişmesine imkan yok. 2000 yıllarının başındaki nüfus planı; İstanbul'un 8.5 milyonluk nüfusunun en fazla 10 milyonda sabit kalmasını, daha fazla büyümemesini öngörüyordu. Dolayısıyla İstanbul'u kendi içinde yoğunlaştıran ya da nüfusunu arttıran işler doğru olmaz. Şehri bulunduğu yerde, deprem riskini azaltarak yerinde dönüştürmek zorundayız.

Bugünün gerçeklerinde, 2023 yılı için hedefi en fazla 10 milyon koyulan İstanbul'un resmi nüfusu 16 milyon, gayriresmi nüfusu 19 milyon. İstanbul'un riskli yapı stoğu bulunduğu yerde dönüşüm derken İstanbul'a yeni bir İstanbul daha katıldı ve bina sayısı neredeyse ikiye katlandı. Riskli yapı stoğu da yerinde duruyor. Biz bugün hala depremde kaç kişinin öleceğini, kaç binanın yıkılacağını konuşuyoruz. Demek ki İstanbul'u bulunduğu yerde dönüştürüp riskli yapıları azaltmak amacıyla yola çıkan kentsel dönüşüm; bu amacı

gerçekleştirmek bir yana, İstanbul'un nüfusunu ikiye katlayan, askeri alanları, yeşil alanları, havzaları, ormanları imara açan; birilerinin üç beş belki on beşinci konutlarını gayrimenkul geliştirme projeleri olarak devlet eliyle hayata geçiren bir faaliyet görmüş ve ne yazık ki gerçek işlevini yerine getirememiş.

Bugün İstanbul'da 1.200.000 bina var ve biz yaklaşık 200.000'inin olası bir Marmara Depremi'nde yüksek hasar göreceğini tahmin ediyoruz. İstanbuldaki 1.200.000 binanın yaklaşık %30'u 2000 sonrasında yapılmış. Yani 2000 sonrasında çok sayıda bina yaptık ama mevcutları yenileyerek yaptığımız bina sayısı o kadar az ki... 6306 sayılı kanunun çıktığı günden bugüne, yani on yıllık periyotta bu riskli yapı kavramından sadece 100.000 bina yararlanmış ve önemli bölümünün de vergi ve harçlardan muaf olmak için yürütülen kentsel dönüşüm projeleri olduğunu biliyoruz. Yani riskli yapı stoğunu bulunduğu yerde dönüştürmek anlamında önemli bir süreci yürütebilmiş değiliz. Üstelik bu 6306 Sayılı kanunla çıkardığımız üç tane kavram var; riskli yapı, riskli alan ve rezerv alan. Bunlar literatürde de olan doğru kavramlar ama bunların da içeriğini boşaltıldı. Bir bölge çeşitli eşikler nedeniyle kendi içinde dönüşemiyorsa yani arsa sahipliği ve imar hakları dönüştürülebilecek vatandaş sayısını birebir karşılamıyor ise kamu elindeki rezerv alanlardan bu alanın dönüşümüne yer ayırabilir ya da bu bölgeler jeolojik olarak sakıncalıysa bunları taşımak gerekebilir.

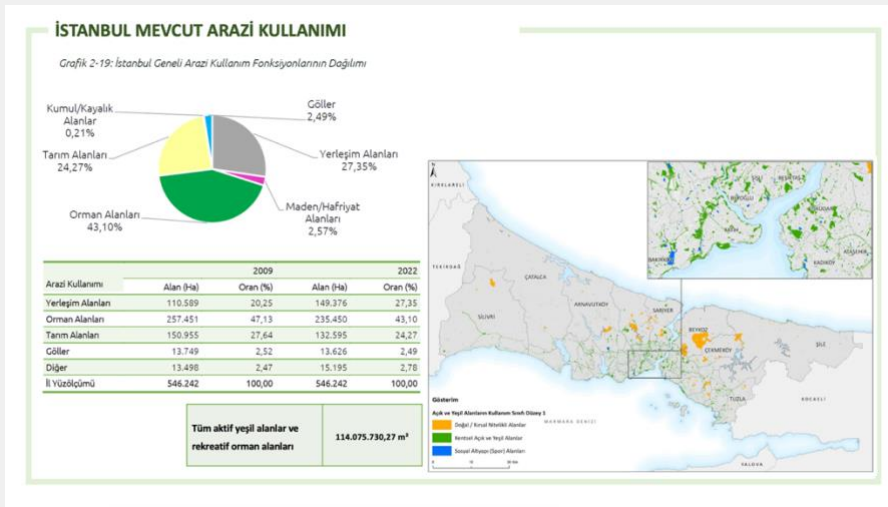
Büyük kentlerde en büyük maliyet arsa maliyeti olduğu için arsa, kamu elindeki hazine arazilerinden, yeşil alanlardan hatta askeri alanlardan sağlanabilir. 15 Temmuz Darbe Girişimi'nden sonra askeri alanların da bu hale gelmesine yönelik bir mevzuat düzenlemesi yapıldı. Bakıyoruz ki bu alanların tamamı, riskli yapı stoğunun dönüşmesinde bir faaliyet görmedi. Bu alanları, bazı bölgeleri dönüştüreceklerimiz için rezerv alan olarak imara açtık ama o riskli yapılar bulundukları yerde dururken askeri alanlara Maslak 1453 gibi çok 'kıymetli' siteler yapıldı ve birileri üçüncü belki beşinci konutlarını elde etti. Dezavantajlı yoksul vatandaşlarımız da tabutlarında yaşamak zorunda kalmaya devam ediyor. Bunları anlatma sebebim; yaşadıklarımızdan ders çıkarmadan, deprem bölgesinde gördüklerimizi doğru tahlil etmeden aynı sonuçları yeniden yaşayacağımızın çok açık olduğunu göstermekti. Bu şekilde başka sonuç üretemeyiz.

İstanbul'un birinci gündemi her ne olursa olsun depreme hazırlanmak ve riskli yapıları dönüştürmektir. Bu beklenen deprem İstanbul Depremi değil Marmara Depremi'dir. Maraş merkezli 11 ili etkileyen depremde zarar gören nüfusun yaklaşık iki katı kadar bir nüfus Marmara Depremi ile karşı karşıya kalacak. Tabii ki her can çok önemli, ama bu bölge jeopolitik ve ekonomik olarak da ülkenin kalbi. Ülkedeki katma değer de 1/3'i sadece bu bölgeden üretiliyor. Bu bölgede oluşabilecek depremin yıkıcı etkilerinin çok daha ağır olduğunu, ülke için bir milli güvenlik sorunu olduğunu söylemek gerek.

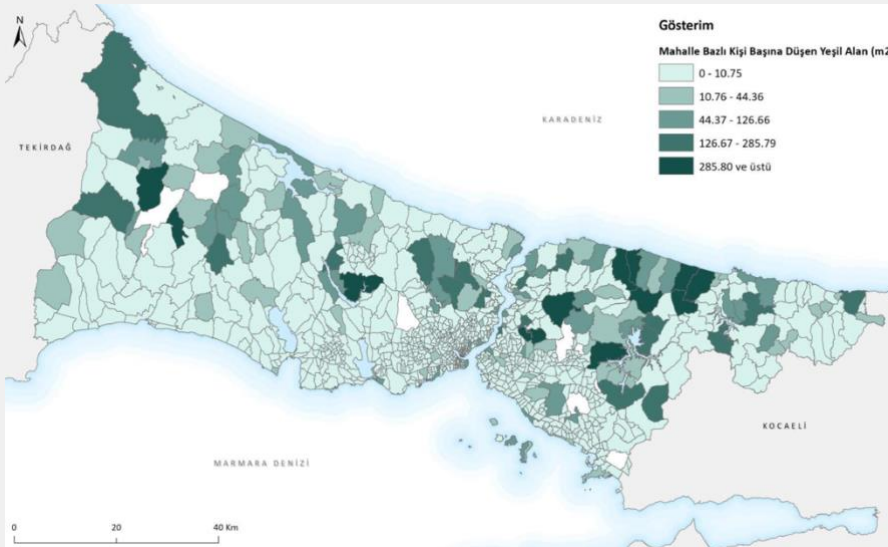
Kadir Topbaş döneminde yapılan bir planda şu maddeler yer alıyordu: Bazı işlevler İstanbul'dan desantralize edilmeli, limanla birinci derece irtibat kurmayan sanayi işleri İstanbul'da kurulmamalı. Üst düzey teknoloji kullanan hizmetler Anadolu'da birtakım üslere dağıtılmalı. İstanbul artık sadece lisansüstü ve teknoloji eğitimi veren üniversiteler için kümelenme alanı olup lisans eğitimi veren üniversite açılmamalı. Fakat o tarihten sonra İstanbul'da lisans eğitimi veren onlarca üniversite açıldı. İstanbul'a gelen öğrenciler barınma alanı bulamazken biz kendi ürettiğimiz planın tam tersine işler yaparak kuzeydeki ormanları imara açmaya, İstanbul'u kuzey yönünde geliştirmeye devam ediyoruz.

Sadece İstanbul'a değil Ankara'ya da kötülük ediyoruz, finans merkezini İstanbul'a taşıyoruz. Öyle bir teknoloji dönemindeyiz ki mekandan bağımsız yönetilebilir, online olarak

halledilebilir işler söz konusu olduğu halde biz koca koca kamu kurumlarının, bankaların merkezlerini hala İstanbul'a taşımaya çalışıyoruz. İstanbul'un trafik sorununu, deprem riskini artırmakla kalmıyor, Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti Ankara'nın da başkentlik görevlerini budayan bir payitaht İstanbul projesi olarak faaliyet gösteriyor. Yani aklın, bilimin söylediği ne varsa, bu planların tersini yapalım diyen bir anlayış hüküm sürüyor. Biz İstanbul'da Ekrem İmamoğlu'nun göreve gelmesinden sonra dört senedir bunun tam tersine dönmesi için çalışıyoruz. Bunun için Kanal İstanbul'un bir fantezi proje olduğunu söylüyoruz. Buna ayrılacak bir kamu kaynağı var ise bu kaynak İstanbul'un riskli yapı stoğunun yerinde dönüştürülmesi için kullanılmalıdır. Böyle bir kaynak, fon bulunabiliyor ise gerek kamuya gerek evi dönüştürülecek vatandaşlara uzun vadeli ve düşük faizli krediler sağlanmalıdır. Öğrencinin, dar gelirlinin barınma sorununu çözebilmek için kullanılmalıdır. Biz Büyükşehir Belediyesi olarak bunun önüne geçmeye, Bakanlığa bunun yanlış olduğunu anlatmaya devam edeceğiz.

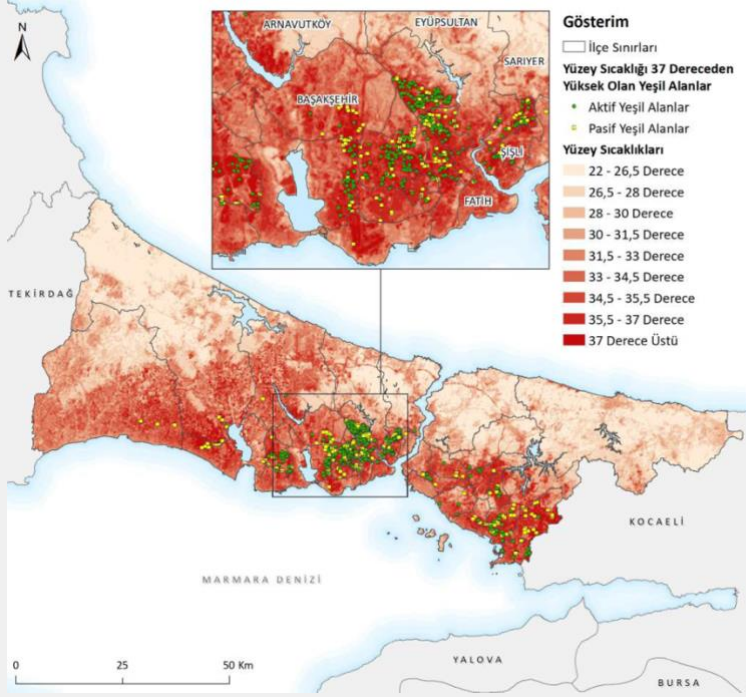
İstanbul'un kuzeyi tarım ve orman alanlarının çok arttığı bi nitelik taşıyor. Yani bizim bu alanları korumamız çok önemliken İstanbul Havaalanı'yla, Yavuz Sultan Selim Köprüsü'yle ve Kanal İstanbul projesiyle önemli riskler almış bulunmaktayız.

İstanbul'daki Açık ve Yeşil Alanlara Erişim Düzeyi

Haritada daha koyu yeşil alanlara gidildikçe açık ve yeşil alanlara erişme şansı artıyor. Kuzeydeki ormanları ve koruları haritadan görebilirsiniz. Güneye indikçe bu yeşil rengin beyaza dönüştüğünü görüyoruz. Bazı mahallelerimizin açık ve yeşil alana erişme ihtimali yok. Sosyal

medyadaki çok sayıda fotoğraf, olası bir deprem sonrası Bağcılar'da Esenyurt'ta toplanma alanlarının bulunmadığını gösterdi.

Yeşil ve Açık Alan Arttırımında Önceliklendirilecek Yerler

Kentsel yerleşimin yoğunlaştığı mahallelerimiz, açık ve yeşil alan attırmada önceliklendirmemiz gereken yerler arasında kritik önem taşıyor. Üstelik yeni yapılaşmış alanlarımız açısından da batı koridoruna gittikçe - güya planlı geliştirdiğimiz alanlardı - açık alan problemi olmaması beklenirken, yeşil alan sorunu var. Yeni yapılan alanları bile aşama aşama yoğunlaştırdık. İmar aflarıyla da birlikte vatandaşın “devlet nasıl olsa bunu affedecek” inancını kuvvetlendirerek bulduğu her boşluğu değerlendirmesini sağladık. Sonra da deprem sonrası çıkıp Cumhurbaşkanımız ‘İmar affını

katalog suçlara koyacağız.’ diyor. İmar affını çıkaran Bakan Bey seçim sonrası yeniden bakan oldu. Bu açık ve yeşil alan kısmını depremle ilişkilendirerek anlatmak istiyorum. Çünkü bu kent yaşanabilir olacaksa açık ve yeşil alanlar üstünden olacak, depremde de can kaybını azaltmak istiyorsak yine açık alanları arttıracacağız.

İstanbul’da Ekolojik Dengenin Yeniden Kurulması İçin yaşam Vadileri Projeleri

İstanbul’un elde kalan son yaşam vadileri haritada görülüyor ve bu vadileri yaşam alanlarına katmaya, işgalden kurtarmaya çalışıyoruz. Maden sahalarını geri kazanım projeleriyle yeniden ağaçlandırmaya çalışıyoruz. Su havzalarının önemli bir bölümü aşama aşama, sistematik

olarak elden çıkmış vaziyette. Su havzalarını ağaçlandırıp geri dönülemez hale getirmesek yakın zamanda Çekmeköy, Sultanbeyli gibi yeni ilçelerin kurulduğunu göreceğiz.

Haliç kıyılarında yeni yaşam merkezleri oluşturmayı önemsiyoruz. Haliç, tramvayla beraber bambaşka bir güzergaha kavuşacak. İşgale uğramış, efektif kullanılmayan, atıl alanların tümünü kamuya kazandırmaya ve kişilere değil kamuya öncelik veren bir tasarımla değerlendirmeye çalışıyoruz.

Ayamama Deresi, Kurbağalı Dere, Çamaşırcı Deresi gibi projelerimiz de devam ediyor. Atatürk Kent Ormanı'nı ve Kemerburgaz Kent Ormanı'nı da vadi olarak İstanbul'a kazandırdık. Deprem parklarını çoğaltmak istiyoruz, imar yönetmeliğine koyduğumuz birkaç hükümle bunları Bakanlığa da sunduk. 99 konutu geçen her sitede iskanla beraber deprem konteyneri bulundurmak müteahhitin uhdesinde olacak. Bundan sonra tüm park ve meydanlar deprem duyarlı tasarlanmak zorunda. Su giderleri ve kanalizasyon giderleri, iletişim ve su depolarıyla depremde önemli faaliyet görmesini istiyoruz. Açık alanları böyle değerlendirmek zorundayız.

Deprem ülke gündeminin birinci sorunu ve sıcaklığı geçtikten sonra unutacağımız bir şey değil. Vatandaşlarımız başta büyük bir heyecanla *"Binamızı inceleyin!"* diye panik oluyorlar ama 6-7 ay geçti ve şu an *"Müteahhit girse benim 5 m²'lik alanım azalıyor mu, aynı daire büyüklüğünü istiyorum."* ya da *"Bu binadan çıkmam, başka çarem yok. Bize başka kira yardımı da verseniz ben bu yardımla İstanbul'da yaşayamam. Birakın kaderimizi yaşayalım."* gibi argümanlar duyuyoruz.

Kiracısını çıkardığımız yerin ev sahibi, elektriğini suyunu kestiğimiz yeri tekrar oturmaya hazır hale getirmek istiyor çünkü imar affıyla almış olduğu kaçak katlar için de bir yapı kayıt belgesi var. Yıkıp yeniden yapılsa şu anki kat sayısında yapamayacak. Dolayısıyla tekrar eski haliyle yapabilmenin rantının peşinde. Sosyal devlet, evini dönüştürmek isteyen dezavantajlı vatandaşı hem barındırmak hem de dönüştürmek isteyen uzun vadeli düşük faizli kredi sağlayarak o insanları sağlıklı konutta yaşatmakla mükellef. Bunu yapmayan devleti de en ağır şekilde eleştirmeye devam ediyoruz.

Vatandaşımız için de şuna ihtiyaç var: Evinizde buzdolabı eskidiğinde *"Bunu devlet alsın."* demiyor, gidip yeniliyorsanız eviniz elli yaşına geldiğinde depreme dayanıklı değil ise onu yenilemek de sizin göreviniz. Hepsini devletin yenileme ihtimali de yok. Ayrıca yenilendikten sonra oluşan değer artışı da konut sahibinin cebine gidiyor, devletin değil.

Evinizi yenilemek için sizin de alabileceğiniz sorumluluklar var ve çocuğunuzu, komşunuzu tabutunda yaşamaktan kurtarmak da sizin elinizde. Tabii önce devlet üstüne düşeni yapacak, biz de olanağı olanlar için de bu kolaylaştırıcılığı yapmaya devam edeceğiz. Kiralık ev anlamında devletin gerçek yapı stoğunu kullandırmasını, emlak pazarını domine edip manipüle edenlerin oluşturdukları rantın önüne geçebilecek bir kademeli vergi uygulamasını, boş konutlarını riskli yapı stoğunu yenilemek isteyenlere verenlerden emlak vergisi almamasını öneriyoruz. Devlet; bu adımların siyasi sonuçları ne olur, kime zarar veririz diye düşünerek İstanbul'u depreme hazırlayamaz. Bu sonuçları göze almak gerekir ki yüzbinlerce canı nasıl kaybettiğimize ağlamak zorunda kalmayalım. Sürdürülebilirliğin de ilk sorunu yaşama bağlanmak ve kentin kaynaklarını doğru kullanmaktır. Bu kaynakların doğru kullanımı da Kanal İstanbul gibi fantezi projelerle olmaz. İstanbul'un önceliği; bir kaynağı var ise riskli yapı stoğunu bulunduğu yerde dönüştürerek sağlıklı hale getirmek. Bu amaçlar doğrultusunda çalışmaya devam edeceğiz.

Dirençli Şehirler & Bilinçli Yurttaşlar

İstanbul Kent Konseyi Başkanı Tülin Hadi
Şehir Plancısı, Beylikdüzü Belediye Başkan Yardımcısı Cihan Şehla

Cihan Şehla

İstanbul'da yaşıyor olsam da Hatay Defne'liyim ve depremin ilk gününden itibaren oradaydım, ailem de hala orada. Yani depremle ilgili fikirlerimi belirtirken bir depremzede olarak konuştuğumu da söylemek istedim.

Bazı binalar depremde yıkılmadı evet ama ne kadar hasar aldı, yıkılacak mı, bundan sonra ne olacak belli değil. Dolayısıyla şu an Hatay'daki insanlar da o binalara benziyorlar. Yaşadıkları afetten sonra hayata devam edip edemeyeceklerini bilmiyorlar çünkü yarınlarını görmüyorlar. Yıkılacak mıyız, yıkılmayacak mıyız diye düşünüyorlar. İçi boşaltılmış durumdaki binalar gibi insanların içindeki anılar da yok oldu. Peki neden oldu? Tam olarak bugünkü konumuzla ilişkili, 'resilience'.

Resilience konuşulurken aklıma ilk başta hücre geliyor. Çünkü vücudumuzu oluşturan hücrelerin kendilerini onarma kabiliyetleri var ve ne yaşarlarsa yaşasınlar, tekrar istikrarlı bir şekilde eski hallerine dönebiliyorlar. Yani

resilience da benzer şekilde; geri sekebilmek, geri gelebilmektir. Resilience'ı Türkçeye çevirdiğimizde ise 'esneklik' ve 'çabuk iyileşme becerisi' olarak yorumluyoruz. Antropolijden ekolojiye, afet yönetimine kadar birçok kullanım alanı var.

2019 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi için bir proje yürüttük: İstanbul Kentsel Dayanıklılık Projesi. Yurt içinden ve yurt dışından hocalarımızla sayısız çalıştaylar yaptık. Direnç yani 'resilience' kelimesi üzerine çok çalıştık ve şöyle bir sonuçla karşılaştık: Aslında direnç kelimesi ve dirençli kent meselesi içerisinde bir çatışma söz konusu. Bir sistem başka bir sisteme direnirken o sistemi bir yandan zayıflatmak durumunda kalıyor. Dolayısıyla kentler için 'dirençli kentler' kavramı yerine 'kentsel dayanıklılık' kelimesini kullanmak gerektiği kanaatine vardık ve şu anda literatürde dayanıklılık kelimesini kullanmayı tercih ediyoruz.

Şu anda dünya nüfusunun %56'sı kentlerde yaşıyor. 2030 yılında bu oranın %60'ın üzerine çıkacağı öngörülüyor. Yani kentler gittikçe kalabalıklaşıp büyümeye devam ediyor. Böylesi devasa bir organizmanın içerisinde yaşayan bizlerin de dayanıklı olması gerekiyor. Tabii, kentler de bizler gibi canlı organizmalar. Değişip dönüşüyorlar ve sürekli bir gelişim halindeler. Dolayısıyla onlar da tıpkı insan hayatı gibi trajedilere, felaketlere sahne oluyorlar. Kentlerin sorunlarını iki ana başlıkla topluyoruz:

- 1) Akut Şok: kentlerde aniden ortaya çıkan sorunlar; deprem, sel gibi...
- 2) Kronik Stresler: İstanbul'da her gün yaşadığımız trafik gibi uzun süreç içerisinde kentin dokusunu yıpratın, sistemini zayıflatan sorunlar.

Kentsel dayanıklılık da tam olarak bu iki kavramın arasında ortaya çıkıyor; bir kentin mevcut ve olası akut şok ve kronik stresler karşısında hem kendi sistemini hem de içinde yaşayanları koruyabilme becerisi. Bu akut şok ve kronik stresler neler? Yağış kaynaklı taşkınlar, eski altyapılar, konut yetersizliği, aşırı sıcaklar, deprem, kuraklık... Kentleri bekleyen en büyük problem, iklim olayları. İstanbul özelinde deprem çok büyük bir problemimiz olsa da dünyadaki tüm kentleri etkileyecek en büyük sorun iklim olayları.

Bu konuda yapılan birçok çalışma dayanıklı kentlerin özelliklerini; esnek, tutarlı, dönüşebilen, yansıtıcı, kapsayıcı, entegre olabilen ve uyumlu olarak sıralıyor. Bu saydıklarımın hepsinin birleştiği üç tane karakter var; kentler eğer uyum sağlayabiliyor, olayları absorbe edebiliyor ve dönüşebiliyorsa o kentler dayanıklıdır.

Soldaki fotoğraf, 99 Depremi'nden önce Sakarya'da inşa edilen ve depremde hiç hasar görmeyen Toyota Fabrikası. Yanı başındaki birçok binada binlerce insan hayatını kaybetti. Demek ki dayanıklı olabilmek aslında mümkün. Doğru planlama ve tasarımla bunun yapılabildiğini görüyoruz.

Önümüzdeki yıllarda yoksulluk gittikçe artacağı, doğal afetlerin milyonlarca insanı etkileyeceği, salgın hastalıklar artacağı öngörülüyor. Bu karanlık gelecek projeksiyonunda bizi bekleyen maliyetler çok fazla. Bu maliyetlerin sebebi de aslında eylemsizlik. Kentleri bekleyen iki tane olgudan bahsediliyor:

- 1- Kalabalığın Bilgeliği Kuramı
- 2- Patlamış Mısır kuramı

Kalabalığın bilgeliği kuramının içerisinde %15 oranı var. Kentler eğer iki kat büyürse, içerisindeki her şey; zenginlik, kaynak, nüfus, eğitim kurumlarının sayısı gibi kamusal yapıların sayısı da aynı oranda artar. İnsanların kaynaklara, zenginliğe, ekonomiye ulaşması da aynı derecede olur ve üretim, tüketim de aynı derecede artar. Ama kentin bir karanlık tarafı var ve aynı oranda o da büyüyor. %15 oranında büyüdükçe kirlilik, hastalık gibi benzeri problemler de artıyor. Buna kalabalığın bilgeliği deniyor.

Diğer kuram, patlamış mısır. Mısır patlatırken mısırın patlama süresinin ilk %95'inde hiçbir şey olmaz. Ama geriye kalan her şey son %5'lik süre içerisinde olur. Dolayısıyla her şeyin bir sınırı, kapasitesi var. Kapasiteden fazla insan barındırdığı zaman şehirler de patlayacaktır.

Dayanıklılık aslında bireyden topluma, toplumdan kente doğru akar ama bunların hepsi birbiri ile bağlantılı olmak zorunda. Kentsel dayanıklılık; bireyin her açıdan güçlü olduğu, her canın güven ve uyum içerisinde yaşayabildiği, kent sistemlerinin birbiriyle uyumlu ve enterege şekilde çalışabildiği bir beceridir.

Bireylerin kendi dayanıklılığı, şehirlerin dayanıklılığını ve kırılganlığını olumlu-olumsuz etkiler. Dayanıklı bir şehir, bireylerin dayanıklılığını sağlar mı? Birey ve toplum dayanıklı olduğu zaman şehirler de dayanıklı olabilir mi? Bu direkt bir bağlantı değil, başka etkenler de söz konusu. Bireysel ve kolektif dayanıklılık içerisinde çatışmalar var. Bireysel dayanıklılık ile kolektif kırılganlık arasında bir nedensellik ilişkisi var. Bireyler genellikle kolektifi tercih etmeyip bireysel hareket etmeye yöneliyorlar. Bu da bir afet durumunda kentin geniş kesiminin iyileşmesini geciktirir veya engeller.

Depremi olduğu ilk günlere bakarsak insanlar travmayı atlatamamışken aç kalma içgüdüleriyle gelen yardımlara saldırdılar ve genellikle de bu hissiyatla kendi yaşamlarını önemsediler. Bu konuların tamamında; birey, toplum ve kent birbiriyle yoğun ilişkide. Toplumun dayanıklılığı diyince bireylerin birlikteliği ve farkındalıklarından, haklar ve sorumluluklardan, aidiyet ve kültürden bahsetmek gerekiyor. Bu başlıkların altında toplumun dayanıklılığını ortaya çıkarmak mümkün. Kentsel dayanıklılık toplumun içindeki savunmasız kesimin hayatını da diğer seviyeyle eşitlemede önemli bir araç.

Sıfırdan veya yeniden inşa edilen bir şehrin dayanıklı bir şehir olabilmesi mümkün mü?

İnsan öyle olmasını bekliyor, maalesef o kadar kolay olmuyor. Yeniden inşa süreci bir şehrin dayanıklı olması için yeterli değil. Özellikle toparlama aşamasında olan bir şehir için hiç değil. Çünkü kimlerin şehrin hangi yönlerini, hangi mekanizmalarını kurtardığı çok önem taşıyor.

Bir şehir aslında hem dayanıklı hem savunmasızdır. Bizim şehirlerimiz dayanıklılığı gündem edebilmek için bir tetikleyici bekliyor. Deprem bu tetikleyicilerden bir tanesi. Bu da dayanıklılığın beraberinde sürekli bir savunmasızlık getiriyor. Bu durumun aşılması gerekiyor, yani ya tetikleyici bekleyeceğiz ya da eylemsizliğimizin maliyetlerini tekrar tekrar hesaplayıp bununla yüzleşeceğiz.

Bir kentin dayanıklı olması için en ince ayrıntısına kadar düşünülmüş bir planının olması ve bu plana sadık kalınması gerekiyor. Dayanıklılık süreci için Türkiye'nin artık şehir planlama pratiği ile yüzleşmesi gerekiyor. Planların kağıt üstünde değil, uygulamaya dönüşmesi çok önemli. Beklenmedik durumlar yüzünden ihtiyaçlarımız sürekli değişiyor, anlık tetikleyiciler mevcut. Akut şoklara karşı bir stratejimiz olması gerekiyor. Özellikle iklim dolaylı afetlere daha fazla maruz kalacak olan şehirleri düşündüğümüzde kendi kırılma noktalarını tespit etmesi ve bunları azaltmaya başlaması gerekiyor.

Dünyada bu konuları çalışan kurumlardan bir tanesi; 100 Resilient Cities. Bir yol haritası çizdiler ve bu konuları ele aldılar: Kentlerde daha iyi bir bilgi, bireylerin, toplumların ve aslında kurumların farkındalığı, halkın katılımı ve en önemlisi de toplumun

savunmasız kesimlerinin mutlaka tespit edilmesi. İkinci aşama ise daha iyi bir planlama. Öncelikle kenti yönetenlerin kendilerine samimi olması gerekiyor. *Yanlışımız ne? Yönettiğimiz kentlerde neler eksik?* Dolayısıyla planlama, inceleme ve risk tespiti iyi bir plan ortaya çıkarır. Üçüncü aşama, daha iyi uygulamalar. Bunun için daha iyi bir finans modeline sahip olmak, teknolojiyi kullanmak, altyapıyı değiştirmek ve iklim olaylarına karşı hazırlıklı olmak gerekiyor. Dayanıklılık en doğru ve akıllıca şey çünkü bir sonraki felaketin gelmesini beklemeden hareket ediyor olmamız gerekiyor.

Tülin Hadi

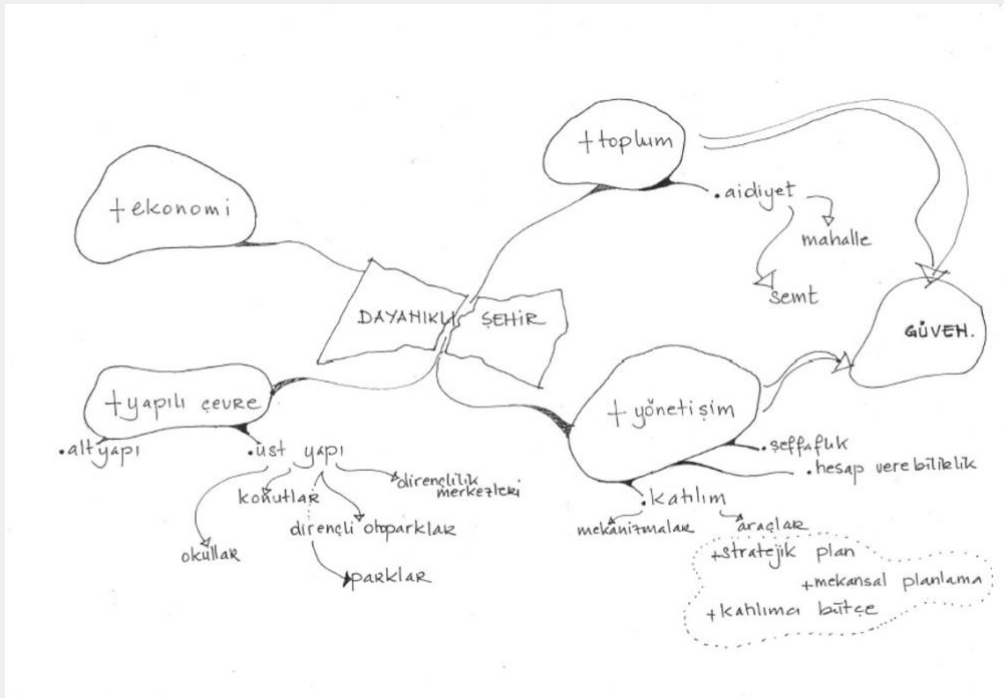

Dayanıklı bir şehrin var olabilmesi için dört ana eksende işlerin çok iyi ilerlemesi gerekiyor. Bunlardan ilki ekonomik koşullar; üretkenliğimiz ve zor zamanlar için kenara ayırabildiğimiz kaynaklar. Pandemi ve arkasından gelen depremde, bu kaynakların ne kadar önemli olduğunu gördük. Örneğin; Almanya gibi bir ülkede pandemi yaşandığı zaman insanların hesaplarına doğrudan binlerce Euro destek parası yatarken biz banka hesaplarıyla para toplamak zorunda kaldık. Deprem olduğunda da benzer bir durum yaşadık. Ekonomik sürdürülebilirlik açısından da bir şeyleri biriktirebilmemiz gerektiğini görmüş olduk.

Bir diğer önemli unsur ise yapıli çevre. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Deprem Seferberlik Lansmanı'nda altyapıyla ilgili konular gayet güzel aktarılmıştı. Su, enerji ve iletişim altyapımız ne kadar dayanıklı? Üst yapıda da aslında benzer sorunlar var. Kent Konseyi tecrübesinin başından beri - aslında pandemi

başlangıcıyla kent konseyi başlangıcı hemen hemen eş zamanlıdır - sayısız toplantıya katıldım ve hep şu soru soruldu:

Dayanıklı bir topluluğu ve birbirleriyle ilişkisi olan güçlü ağı nasıl inşa edebiliriz?

Birçok insan yapısal çözümlerden bahsediyor. Yani bir mekanı yarattığımız zaman, o yapının dayanıklılığını oluşturabildiğimiz zaman hep birlikte çok dayanıklı olabilirmişiz gibi bir hissiyat oluştu. Bu bir bakıma doğru, o mekan bizi bir araya getirebilir ve birbirimizle olan güven ilişkimizi yaratmamızı sağlayabilir. Örneğin, evlerin balkonlarının bile ne kadar önemli olduğunu pandemide görmüş olduk. Bunun dayanıklılıkla ilgili olabileceği muhtemelen daha önce hiç aklımıza gelmemişti. Parklarda birbirimizle mesafeli oturabilmenin ve o parkların büyüklüğünün ne kadar önemli olduğu o güne kadar hiç aklımıza gelmemişti.

Ben bir mimarım ve bir yandan da sosyal içerikli işlerle de uğraşıyorum, kamuya iş yapmayı seviyorum. Depremden de önce başlamış Dirençlilik Merkezleri isimli bir çalışma vardı. Mersin’de yaptığımız bir proje için konuşuyorduk. Zaman içerisinde kendi cemaatini oluşturabilmiş olan bir kültür topluluğu için bir mekan tasarlamaya başlamıştık. Aramızdan bir arkadaş burayı bir afet olduğunda da kullanabileceğimizi söylediğinde herkes gülmüştü. İki gün sonra deprem oldu ve orası çok önemli bir merkez haline geldi. Ardından herkes bu fikrin üzerine eğildi.

İlk 72 saatte kendi kendine yetebilecek; jeneratörü, yatakları, iletişim altyapısı olan, güneş enerjisinden faydalanan, bahçesinde sebzeler olan ve yeterli suyu depolayabilecek Dirençlilik Merkezleri yaratmamız lazım. Fakat sadece bu mekanın sağlanmış olması da bizim için çok yeterli olmayacak. Toplumun da dirençli olmasına ihtiyaç var. Hem bireysel hem kolektif çabalar olmak zorunda.

Çok kalabalık olduğumuz için bir ölçek azaltımına ihtiyacımız var. Mekansal olarak da topluluklar olarak da ölçek azaltımına gitmemiz gerekiyor. Akademik araştırmalar, 1500 kişinin üzerine çıktığımızda iletişimin, beraberliğin ve kolektif uyumu sağlamanın çok zor olduğunu da gösteriyor. İstanbul Planlama Ajansı bu sebeple mahalle fikri üzerinde çalışıyor. Aslında Büyükşehir Belediyesi ve mahalle ölçeğini düşündüğünüzde bu ikisi birbirine çok bağdaştırılamıyor ama çok anlamlı bir çalışma var. Ölçek azaltımı olmadan o aidiyet duygusunu ve güven ilişkisini yaratabilmemiz pek de mümkün olmuyor.

Mahalle ve semt ölçeğinde yönetim de önemli bir konu olarak önümüze çıkıyor. Çevresi için duyarlı olan ve uğraşan, sorunları dile getirip peşinde koşan kişiler ve topluluklar var. Bu aktif yurttaşların daha fazla sayıda olmaları gerekiyor. Eğitim ihtiyacımız da ancak yönetim yoluyla elde edilebilir.

Hepimiz aynı topluluğun parçalarıyız ama seçtiğimiz oylarla aramızdan birine bir yetki veriyoruz ve hepimiz aynı yerde yaşıyoruz. Bir işi ciddiyetle ele alan, yaşadığı çevre ve topluluk için disiplinle işini yapan kişilerin, mesleği her ne olursa olsun, birbirinden bir farkı yok. Yönetimdekilerin bizden tek ayrıcalığı bizim onlara bir yetki vermiş olmamız ve onların bunu kullanıyor olması. Asıl sorun şu; biz vermiş olduğumuz yetkiyi sadece sandığın başına gittiğimizde hatırlıyoruz. Oysaki yönetmek ve yönetime katılmak hepimizin işi olmalı.

Yönetişimin üç tane ayağının olması gerektiği söylenir: şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılım. Katılım bunlar içerisinde en önemlisi çünkü bir şeylerin nasıl ilerlediğini bilmenin, takip edebilmenin bir aracı. Mesela İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Stratejik Planı’nın hazırlanması çok fazla kişinin katılımıyla, fikri alınarak yapıldı. Adalar için, Beyoğlu için, Mecidiyeköy için, Beşiktaş için yapılmış olan mekansal planlar var. Küçük bir park veya büyük bir ilçe ölçeğinde de olabilir, bizim bu projelerin içinde bulunuyor ve hep birlikte bu kararları alıyor olmamız, kararları aldıktan sonra hep birlikte süreci takip edebiliyor olmamız çok önemli.

Bir yeni yaratılan araç olarak katılımcı bütçe var. Dayanıklılığımız için İstanbul Büyükşehir Belediyesinin katılımcı bütçe uygulamasında seçilmiş bir proje var: Mahalle Afet Gönüllülüğü. Hem kaynak sağlamak hem de yetki devrini gerçekleştirebilmek için çok ideal bir araç gibi görünüyor ama biraz yavaş ilerlediği bir gerçek. Tabii tüm bu anlattıklarım biraz teorik gibi görünüyor fakat gerçek bir tecrübemizi de aktarmak istiyorum:

Büyükşehir Belediyesinin kurulmasına imkan verdiği Kent Konseyine sayısız insan geliyor. Genellikle gelenlerin akıllarında şikâyetin dışında bir şey olmuyor. Bir yol haritası olmadan katılım mekanizmasının içerisinde olmanın çok da bir işe yaramadığını görüyoruz. Çünkü kamu kurumları da aslında sorunların neler olduğunu tespit edebiliyor. Örneğin, *'Konut sıkıntısı çekiyoruz.'* demenin hiçbir anlamı olmuyor, bunu zaten biliyoruz. Tespit önemli ama birlikte çalışabilmeyi de yaratabilmek gerekiyor.

Yedikule'de ve Piyalepaşa'da bostanlar konusuyla ilgili çalışmalar var. Kent Konseyi'nin kuruluşundan beri yaşanan birtakım meselelerin içerisinde bostanlar konusunu dikkatimi çekti ve bir tanesini muhakkak başarmamız gerekiyor diye düşündüm. Bunlar önemli miras alanlarımız. İstanbul Kent Konseyinde bir masa kuruldu ve herkes oraya geldi. Yönetişimde karşılıklıktan bahsetmiştim, sadece sivil toplumun orada olması yeterli değil. Bir şeyi yaratabilmek için yöneticilerle bir arada olmamız gerekiyor. Bu konunun içinde uzun zamandır yer alan, arkeologlar, akademisyenler, tarihçiler, sadece ekip biçmeye meraklı olanlar ve derneklerden gelenlerin de katılımıyla bir masa oluşturuldu. Konu karşılıklı tartışılmaya başlandı. Aslında ilginç de bir tecrübeydi çünkü taraflar birbirlerine karşı baya öfkeliydiler. Herkes eteklerindeki taşları döktü ve sakinleştiler. Ardından birlikte çalışmaya başladılar.

Ben de o masanın bir parçasıyım ama daha çok hakemlik görevini üstleniyorum.

İlk düşüncemiz bostanı parçalara bölüp hobi bahçeleri elde etmektir. Bu hobi bahçelerini belirli süreler için isteyenlere verdiğimiz zaman olabildiğince fazla yurttaş faydalandırabilirdik. Savunma grupları da amacımızın çok sayıda kişiyi faydalandırmak olmadığını ve daha katmanlı düşünmemiz gerektiğini söylediler. Bir bostanı hobi bahçelerine bölmek geleneksel olan o alanı yok etmek, tarımsal açıdan da son derece verimsizdir.

Hep birlikte Piyalepaşa Bostanı'na gittik. Önceden hazırlanan projeye baktığımızda masa başında hazırlanan çalışmanın çok dikkatli olmadığı ortaya çıktı. İstinat duvarlarımız, yürüyüş yollarımız, barakalarımız, giriş-çıkış noktalarımız, gübre depolama alanlarımızın nerede olacağı gibi kararlar hep birlikte alındı, notlar tutuldu ve proje bunun üzerine geliştirildi. Mekanı yaratmak tek başına bir iş değildi. Orayı nasıl geliştireceğiz, nasıl yöneteceğiz konusu da son derece önemliydi. Aynı gruplar yeniden bir araya gelerek bir yönetim planı oluşturdu. Bu planın içerisinde; bostanı kullanacak olanlar, bostancının kendisi, bilgiyi ileriye aktarabilmek, mahalleliyi, çocukları, akademisyenleri işin içine dahil etmek, birtakım etkinlikler için o alanı kullanmak, ucuz gıda elde etmek için değerlendirmek ve dayanıklılık meselesi var. Zor zamanlarda gıdayı elde etmeye çalıştığımız bir alan, toplanma yeri olarak da kullanılabilir. Henüz son noktayı koymasak da herkes mutlu görünüyor çünkü hep beraber başladık. Yakın zamanda olabildiğince fazla kişinin kullanımı için açılmış olacak.

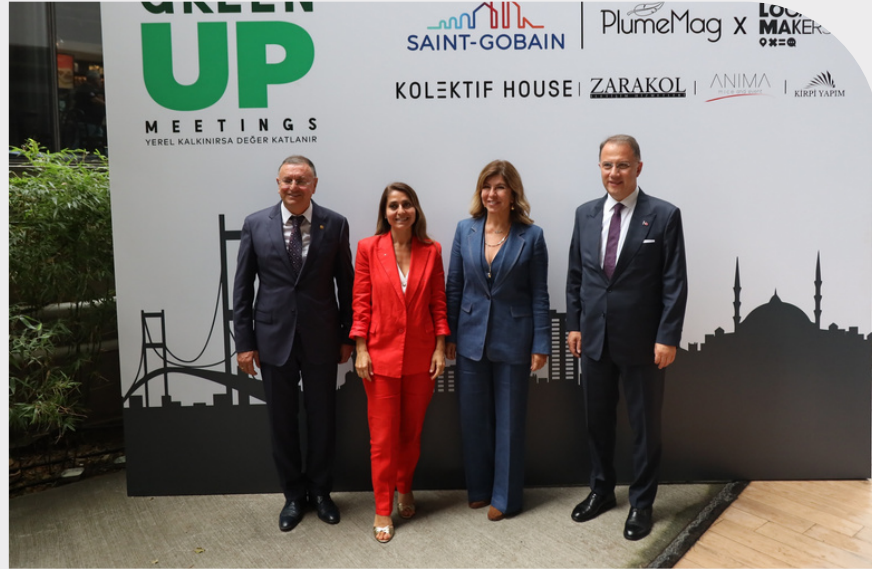
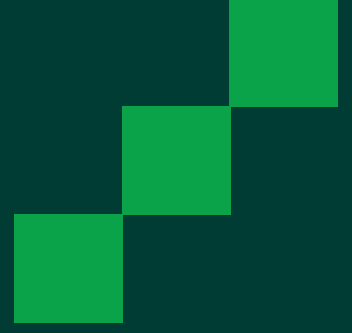
Kamu tarafı da sivillerin katılımı olmasaydı asla böyle bir sonuca ulaşamayacağını belirtti. Çıkan sonuçtan herkes çok memnun. Yani gelen siviller de aslında sadece sorunu tespit ederek gelmemişlerdi aynı zamanda yol gösterici oldular ve karşılıklı güven duygusu oluştu.

Dayanıklılık alanlarının örneklerini şehrin içerisinde çoğaltabilmemiz gerekiyor. Özellikle okullar çok önemli, hazırda okul aile birlikleri, öğretmenleri ve öğrencileriyle birbirini bilen, tanıyan insanların oluşturduğu dayanıklı alanlar. Benzer şekilde mahalle ölçeğindeki tanışıklık ve güven duygusunu yaratabilmek de çok önemli. Mahalle Afet Gönüllülüğü için çalışmalar yaparken şöyle bir fikir ortaya atıldı: Belediyeler evlerin dayanıklılığı ile ilgili ölçüm yapmaya gittiğinde mahalle afet gönüllülerinin de onlarla birlikte gitmesi iyi olur. Güvenli olup olmayan alanların mahalle gönüllüleri tarafından bilinmesi gerekir ki bir afet durumunda ilk olarak nereye gidebileceklerini planlayabilsinler. Hangi yapılar daha sağlıklı, hangileri daha tehlikeli, nerede yaşlılar, hastalar ve engelliler var gibi bilgileri önceden biliyor olmaları gerekir.

Bence herkesin buradan sonra kendi mahallesine gitmesi ve toplanma alanlarına bakması gerekiyor. Mahallesinde yaşayan kişileri tanıması, kaç doktor, kaç engelli, hasta var bilmesi gerekiyor. Yapmamız gereken en akıllıca şey ilk önce kendi yakın çevremizi güvence altına almak ve onun iletişim ağlarını oluşturmak. Kendimize kardeş alanlar seçerek felaketlere karşı hazırlanma yöntemimizi oluşturmak.

Birbirini tanımak konusunda verebileceğim en güzel örneklerden biri Validebağ Gönüllüleri olabilir. Uzun yıllardır bir koruyu savunmak için birlikteler. Artık Validebağ savunmanın da ötesinde herhangi bir konuda hızlıca bir araya gelebiliyorlar. Bir diğer örnek de Gazhane Gönüllüleri; o kültürel alanın yaratılmasını sağlayan ve çalışmalara ön ayak olan bir topluluk. Bizim de bu şekilde ortak ilgiler veya kaygılar etrafında toplanmamız ve bir aradalığı başarabiliyor olmamız gerekiyor.

ETKİNLİKTEN KARELER

Bölgeler ve Riskler: Dayanıklılık ve Yenilenme İçin Disiplinlerarası Çıkarımlar

Hatay Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı İhsan Çakar
Mimar ve Şehir Plancısı, Avrupa Konseyi (AB), Yerel ve Bölgesel
Yönetimler Kongresi İş Birliği Uzmanı Etienne Schillers

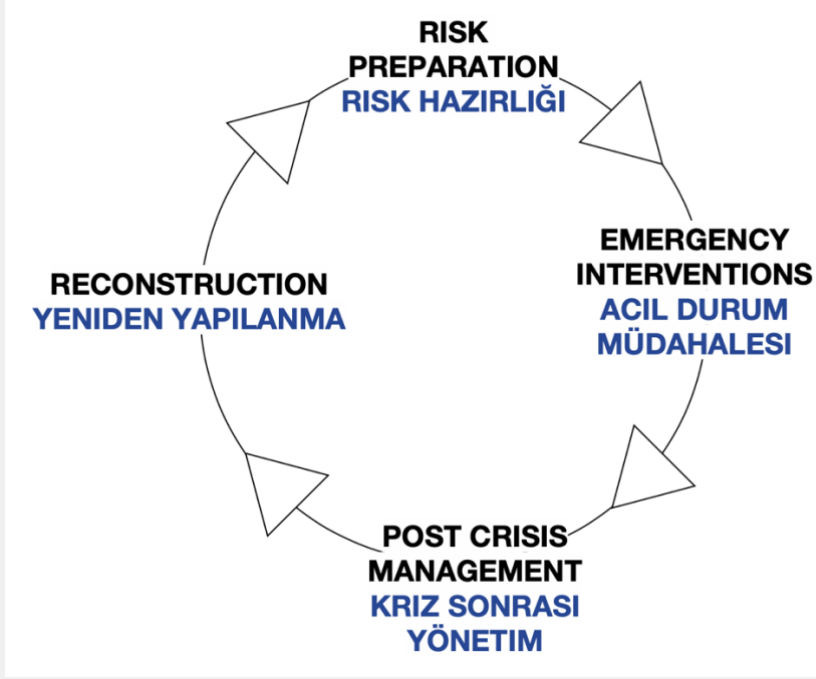
Etienne Schillers

Avrupa Konseyi'ni Avrupa Birliği ile karıştırmamak gerekiyor. Avrupa Konseyi, Birlik'ten daha eski bir oluşum. Savaş sonrası gerçekleştiren bu oluşuma Türkiye 1950'de katılmış. Avrupa Konseyi'nin yaptığı raporlardan birinde, afetler ve felaketlerle insan haklarının ve demokratik sistemlerin devamlılığı arasında bir bağ olduğu yönünde bir vurgu var.

Tüm dünyanın gündeminde olan iklim değişikliğinin de sebep olduğu doğal afetlerin incelemelerini yapan rapor hazırlıyoruz. Türkiye'de seller ve depremlerin yaşanması gibi İspanya'da, Fransa'da ve Yunanistan'da orman yangınları ve iklim değişikliğine bağlı olarak gerçekleşen doğal afetleri inceliyoruz. Söz konusu oluşumlar Avrupa Konseyi'nin içerisinde olmakla birlikte dünyanın başka bölgelerini de inceliyor, bunlardan biri: İstanbul'da ve San Francisco'da gerçekleşmesi beklenen depremler.

Bangladeş'te de iklim değişikliğine bağlı olarak gerçekleşen su yükselmeleri sebebiyle ciddi göç akımları söz konusu, bunlar da çalışma alanlarımızın içinde. Günümüzde meydana gelen özellikle iklim değişikliğine bağlı sıklaşan doğal afetlerin getirdiği sonuçlardan bir tanesi; artık belediye yöneticilerinin yalnızca bir belediye ve şehir yöneticisi olması değil, aynı zamanda bir kriz yöneticisi haline gelmiş olduğunu gösteriyor.

Yukarıda görmüş olduğunuz dört aşamalı bir eylem planı aslında kriz gelince değil krizin geleceği söz konusu olduğunda takip edilmeli. Krize müdahalenin dört zamanı, iklim değişikliğine uyum sağlama ve bölgesel dayanışma ve dayanıklılık oluşturma zamanını da mutlaka içermelidir. Yani iki kriz arasındaki rekonstrüksiyon çalışmalarının nasıl olması gerektiğine dair geniş bir perspektif sunacağım.

4 Eylem Aşaması

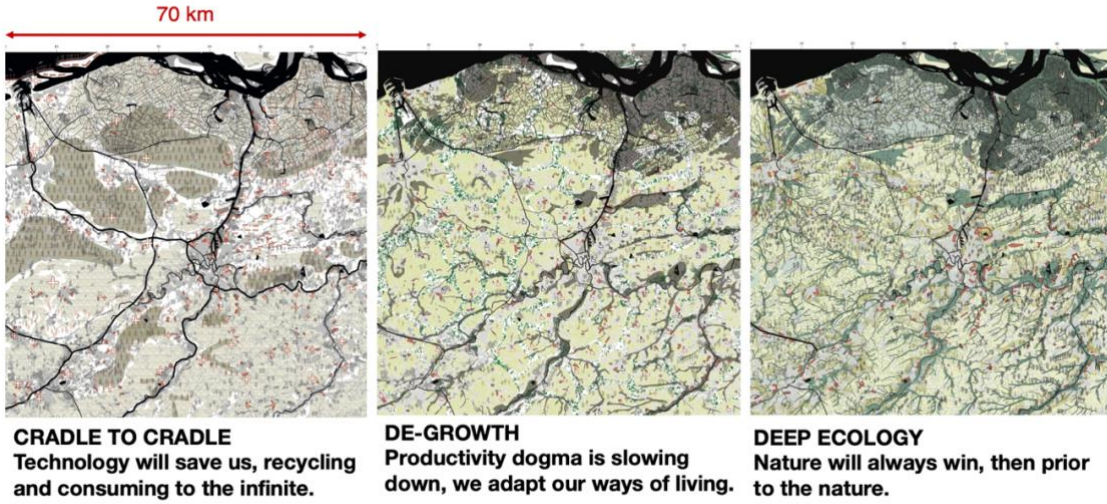
Ankara’da Afad yetkilileri ile görüştüğümüzde birtakım haritaları beraber inceledik. Yağış haritası, fay hattı haritası ve kuraklık haritası. İlginç olan nokta: riskler arası bağlantılılık şeklinde özetleyebileceğimiz bir paralellik söz konusu. Bu haritaları birbirleriyle karşılaştırdığınız zaman risk açılarından üst üste geliyor.

Bruno Latour diyor ki “Kilit soru, daha önce olduğu gibi, yalnızca üretim sistemi içindeki sınıf çatışmaları değil, yaşanabilirlik koşullarının sürdürülmesi ile üretim sistemi arasındaki zorunlu polemik ilişkisidir.” Aslında bu gelişmeleri, kapitalist sistemin de getirdiği devamlı üretkenlik sorununun sonucu olarak ele alabiliriz.

Seçtiğimiz paradigmaya göre bir bölgenin nasıl değişebileceğini üç farklı yolla belirleyebiliriz:

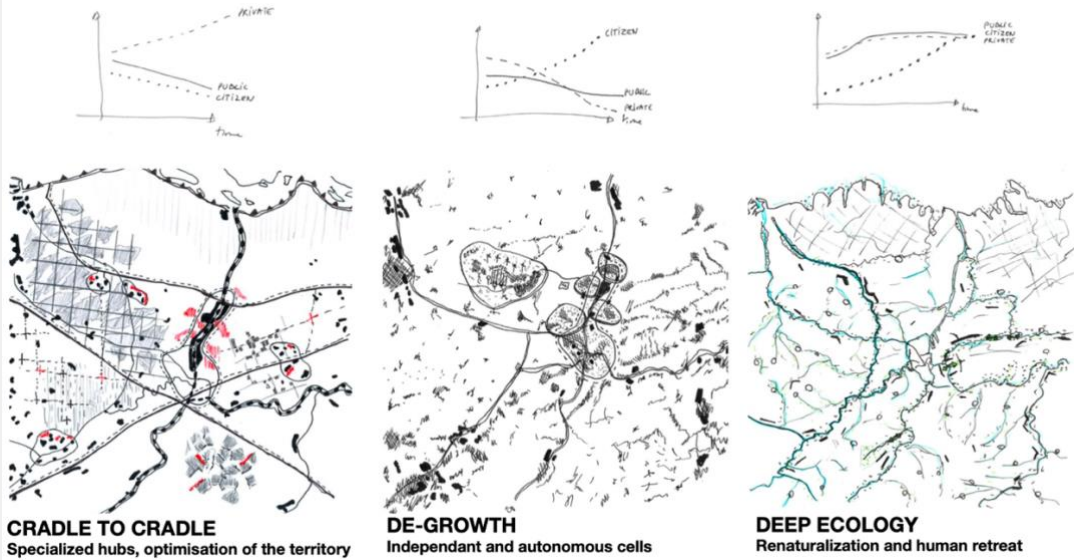
- 1) İklim değişikliği ve doğal afetler konusunda her şeyi teknolojinin kollarına bırakmak ve teknolojinin bizi kurtaracağını düşünmek. Yani geri dönüşümle sürdürülmeyi sağlamak ve alışkanlıkları hiç değiştirmeden devam etmek.
- 2) Küçülme, üretkenlik ya da üretim ilişkilerinin yavaşladığı ve kendimizi yaşama koşullarına göre adapte etmemiz gereken senaryo.
- 3) İpleri tamamen doğanın eline bırakıp işleri yoluna koymasını beklemek. Doğa bir şekilde insandan intikamını alır.

THREE WORLTVIEWS TO IMAGINE THE FUTURE OF THE GHENT PROVINCE IN BELGIUM

2021'de Belçika'da bir sel felaketi gündeme gelmişti ve o vadinin görüntülerini inceledik. Ondan sonra disiplinlerarası ve çok ölçekli bir ekip oluşturuldu. Her üç senaryo için Belçika Gent bölgesine dair böyle grafikler ortaya çıktı. Tabii ki çok fazla senaryo mümkün ama ben size sadece iki uç durumu göstermek istiyorum. Bu grafiklerde kamunun, özel sektörün ve vatandaşların senaryolardan nasıl etkilendiği gösteriliyor. Birinci harita daha çok özelleşmenin devam edeceği senaryo olduğu için özel sektörün dahili çok daha fazla. Son senaryoda ise tüm katılım unsurlarının sürece dahil olduklarını görüyoruz.

THREE WORLTVIEWS TO IMAGINE THE FUTURE OF THE GHENT PROVINCE IN BELGIUM

Antakya'ya yaptığımız seyahatte de fark ettik ki nehir gerçekten yok olma durumunda, sahihsiz bırakılmış ve bir gaz yoğunluğu da vardı. Şehrin kültürel kimliğini ve kendine has yapısını koruyarak yeniden inşa etmek gerekiyor. Bence şehri yeniden inşa ederken Asi Nehri başlangıç noktası olabilir. Evet nehir şu an kirlilikle mücadele ediyor ama Birleşmiş Milletler de temizlenmesi için yardımcı olabilir. Gerçekten nehrin şehri yeniden yapılandırmada önemli rol oynayacağını düşünüyorum, doğru ya da değil bilmiyorum. Bizim Fransa ve Belçika'da iklim değişikliğine adaptasyon için tasarladığımız çok yönlü ve çok hedefli tasarımlar; İstanbul ve Hatay için de uygulanabilir.

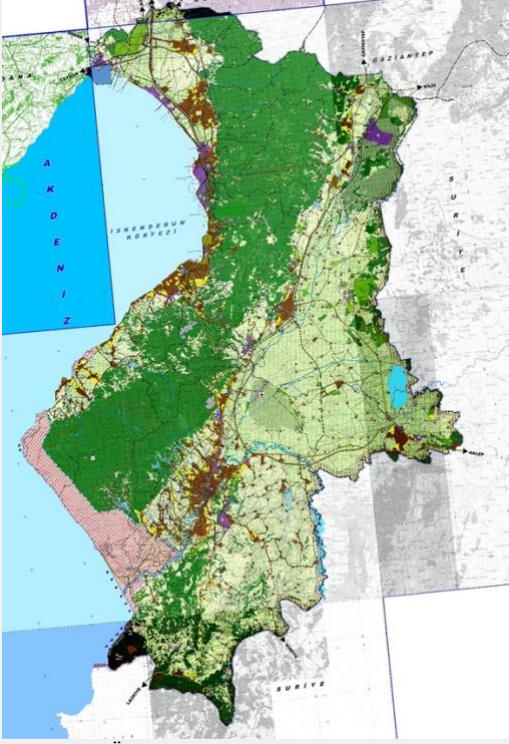

Ben Antakya doğumluyum ve Hatay Büyükşehir Belediyesi'nde on iki yıldır görev yapıyorum. Hem Genel Sekreter Yardımcısı hem de İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı görevini yürütüyorum. Hatay'da 6 Şubat öncesi neler yapıyorduk ve 6 Şubat'tan sonra neler yapmaya başladık bunlardan bahsedeceğim.

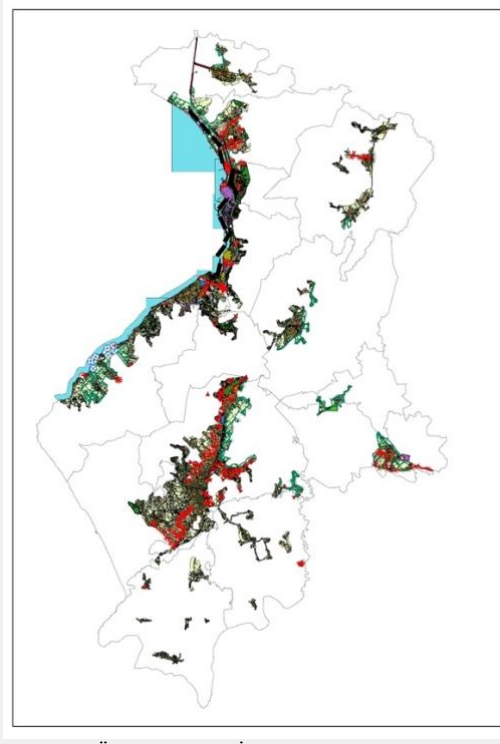
Antakya ve Defne en çok yıkımın olduğu iki tane ilçemiz. Bizim 5 Şubat'ta her şeyimiz vardı ama 6 Şubat'ta hiçbir şeyimiz kalmamıştı. Sayın Büyükşehir Belediye Başkanımızın da dediği gibi '*Hepimiz öldük, kimimiz gönüldük kimimiz gömülmedik.*' yaşayanlarla yaşamayanlar arasındaki tek fark buydu.

2017 yılında 6360 Sayılı Kanun kapsamında Hatay Büyükşehir Belediyesi olduk. Altmış beş tane belde belediyesi ve on beş tane ilçe belediyesi bulunuyordu. Dolayısıyla birçok parçacıklı planla beraber göreve başladık. Bu planların bir araya getirilmesi ve tek bir veri üzerinden gidilmesi için çalışmalara başladık. Mikro bölge çalışmaları, imar planı, çevre düzeni planı sonrasında kentsel dönüşüm stratejisi gibi yapmış olduğumuz birtakım çalışmalar var.

Hatay'da doksan sekiz bin hektarda tek parça mikro bölgeleme, yani zemin etüdü çalışmaları yapıldı. Altı binin üzerinde etüt çalışmamız ve her bölgenin zeminine ilişkin bir sürü raporumuz var. On beş ilçeyi kapsayan rapordan çıkardığımız verilerden sonra yüz bin hektar ölçekli bir çevre düzeni planına başladık. Bir belde belediyesi ile diğer belde belediyesi arasında geçen yol birinde 20 metre iken, diğerinde 15 metre olarak plana işlenmişti. Kimi plana uygun ruhsat veriyordu, kimi ruhsata uygun plan yapıyordu karmakarışık bir durum vardı. Bin beş yüzden fazla mevzi imarı bir araya getirdik ve bunların hepsini sayısallaştırıp akıllı hale dönüştürdük.

1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı

1/5.000 Ölçekli Nazım İmar Planı

Hatay'ın toplam yüzey alanı 5403 kilometrekareden oluşuyor. Bunun kentsel meskun alanları %5.47, kentsel gelişim alanları %2.03, orman alanları %38.41, doğal karakteri ve korunacak alanları %1.96, zeytinlik alanları %5.48, tarım alanı %40.45. Elinizde böyle bir kent varken herhangi bir şehir planları gibi planlayamıyorsunuz. Planlayabileceğiniz alan sadece %11-12 gibi bir alan. Bu alanı da çok dikkatli kullanmak gerekiyor çünkü yanlış bir hamlenizde o kenti kent yapan özellikleri bir anda yitirebilirsiniz. Hatay şu anda da bu tehlikeyi yaşıyor.

Dünyada karasal alanda Hatay'da olan deprem kadar büyük bir depremin başka bir örneği yok. Merkezi Maraş olan depremde Maraş'ta dokuz bin bina yıkılmışken Hatay'da doksan altı bin bina yıkıldı. Henüz orta hasarlı binalardan söz edemiyoruz bile. Sonrasına 5000 nazım imar planı oluşturduk ve ilçe belediyelerine gönderdik, bunların onaylama süreçlerinde de deprem gerçeğiyle karşılaştık. Bu planları hazırlarken aramızdaki jeoloji mühendisi arkadaşlarımız böyle bir depremi öngörüyordu. Doğu Anadolu Fay Hattı, Akdeniz Fay Hattı ve Kıbrıs Yayı'nın bulunduğu bir kent ve bu fay hatlarında stres birikmiş durumda. Bugün deprem oldu ama bundan sonra da olmaya devam edecek, bu bitecek bir süreç değil maalesef. Hatay'ın verimli topraklarının sebepleri de aslında bu depremlerden geliyor.

Kentsel Dönüşüm Strateji Belgesi isimli bir çalışma yaptık. 2019 yılında Bakanlığa çalışmamızı gönderdik. Bir ay sonrasında bu konuyla ilgili ihaleye çıktık ve 1440 hektarlık bir alanda çalışma yaptık. Çalışma içerisinde tüm binalara girip hangileri ruhsatlı, hangileri ruhsatsız kontrol ettik. Buradaki tespitlerimiz sonucunda %99 oranıyla binalarımız yıkıldı ve çok ciddi bir can kaybı yaşandı. Bu verilerin tamamını, dönüşüm modellerini, kentsel tasarımlarını, uygulama imar planlarını, mevzi imar planlarını, nazım imar planlarını hepsini hazırlayıp 2021 yılında teslim etmiştik.

Biz bu çalışmaları yaparken ne çalışması yaptığımızı merak eden bir vatandaş belediyeye geldi. Konuyla ilgili yaptığımız çalışmayı anlattık. Vatandaş telaşla binadaki mülkiyet sahipleriyle anlaştı ve binasını 2023'ten çok önce dönüştürdü. O mahallede, depremde

yıkılmayan tek bina orası. Etrafındaki tüm binalar yıkılmış durumda. Yani aslında tüm kentlerin acilen bu dönüşüm fikrini değerlendirmesi gerekiyor, İstanbul da benzer bir durumla karşı karşıya. Ne yazık ki tahmin oranımız çok yüksek.

Burası Antakya'nın merkezi. Sağ taraf eski Antakya, sol taraf yeni kent alanı. Bu fotoğrafta gördüğünüz alan neredeyse düz bir araziye döndü. Asi Nehri'nin yıllarca taşıdığı olduğu alüvyonlar 30-40 yıllık binaları etkiledi. Dönüşümün bir parametresi olmadığı için, herkesin dönüşüme ayıracak bir ekonomik gücü de olmadığı için bu süreç Türkiye'de ne yazık ki yönetilemiyor.

Bu şekilde ters yönlü binalar yıkıldığı zaman istediğiniz kadar araç ve ekipmanınız olsun, ambulansınızı aracınızı sokamıyorsunuz. Özellikle nehir yataklarında çok ciddi yıkımlar gerçekleşti. 6 Şubat'ta 352 bin kişi zarar gördü, insanlar evlerini hatta Hatay'ı terk etmek zorunda kaldılar. Toplamda 97.248 bin adet yapı zarar gördü, bu binalar şu anda yerlerinde yoklar. Antakya, Defne, Kırkhan, Samandağ en

çok zarar gören ilçelerimizden. Depremden 255 bin bina ayakta kaldı, orta hasarlı yapılar hariç bir rakam bu.

Biz 10 Şubat'ta bir araya gelebildik. İstanbul Planlama Ajansının da iş birliğiyle Hatay'da bir Planlama Merkezi kurduk. Sahadan çok fazla analiz toplanıyordu ve veriyi tek bir yerden yönetmek için ciddi çalışmalar yapmayı amaçladık. Yıldız Teknik Üniversitesi Jeoloji Profesörü Şükrü Ersoy da bize üniversitenin tüm desteğini sağladı. Hemen birinci ayda yüz yirmi hocamızla beraber çalışma yürütmeye başladık.

Depremle beraber çok ciddi bir nüfus şehri terk etti. Tabii ki şehrin ihtiyaçları da değişti. Belki 2022 yılında Hatay içi turizm çok önemli bir mesele iken o konu şimdi geri planlara düştü. Yeni planlar yapalım diyoruz, bir planı kağıda dökmek dünyanın en kolay işidir zaten. Aklın ve bilmin yoluyla deprem sonrası yenilikçi planlama anlayışıyla bir plan düzenledik. Ekim ayında bir gün Ankara'da bir gün Hatay'da olmak üzere Planlama Şurası yapacağız. Planın bilim dünyası ve teknik insanlarla yönetilecek. Hatay Planlama Ajansı'nın da amacı bu; herkesin sağlamak istediği katkıyı birleştirip tek bir merkezden yönetebilmek ve faydaya dönüştürmek. Çünkü normal planlama anlayışıyla Hatay'daki meseleyi çözmemizin sıfır olduğunu kesinlikle biliyoruz. Hızlı değil seri olmamız lazım, ya yeni bir yol bulacağız ya bir yol açacağız.

Sahada bir gerçek var ki Hatay'daki insanlar evsiz ve herkes çadırda kalıyor. Çok zor bir süreç, ekonomik tarafının, tapu tarafının, mülkiyet tarafının ve katılım taraflarının doğru yürütülmesi gerekiyor. O yüzden ilişki kurabildiğimiz tüm kurum ve kuruluşlarla temas halindeyiz. Umarım önümüzdeki aylarda da insanların kalıcı bir şekilde yaşayacakları, sanayinin, tarımın, turizmin yeniden ele alınacağı bir planlamayı ve bir projeyi hayata geçirmeye başlayacağız.

Kenti Yürüyerek Keşfetmenin Sosyolojisi

Sanatçı Berk Kır

Kendi hayatımda pratik ettiğim yürümenin bağlamı hakkında bir şeyler söylemek istiyorum. Ben fotoğrafçıyım ve kendimi bir kent gezgini olarak tanımlıyorum. Yürümenin kendi içinde düştüğü mesafeyle ilgileniyorum aslında. Birtakım konuları, dışarıda karşılaştığım meseleler aracılığıyla açtığım görseller üretiyorum.

1913 yılında, Walter Benjamin Paris’e ilk gittiği zaman kent yürüyüşlerini kayda geçirip ona cazip gelen birtakım durumları not alıyor. Kentlerin mekansal düzenindeki organizasyonun ancak kenti aylakça dolaşarak keşfedilebileceğinden bahsediyor. Yani bu kapsamda flanörün Benjamin için ayrı bir önemi var.

Charles Boudilare’in flanörler için bir tanımı var ve ben de bu tanımı kendime çok uygun buluyorum: *“Kalabalıklardır onun alanı, tutkusu ve işi gücü kalabalıkla hemhal olmaktır. Dört dörtlük flanör için, tutkulu gözlemci için, yığınların göbeğine, gelgitin içine, gücü ve sonsuz olanın ortasına yuva kurmak muazzam bir keyiftir. İnsanın evinden uzak olup yine de her yerde evindeymiş gibi hissetmesi, dünyayı görmesi, dünyanın merkezinde olması, yine de dünyadan saklı kalması... Gözlemci tedbiri kıyafet gezip her yerde keyfine bakan bir hükümdardır.”*

Bulduğumuz kentler içindeki deneyimlerimde, bu benim için yoğunluklu olarak İstanbul, karşılaştığım çoğu durumun beni yönlendirmesine izin veriyorum. Kendi fotoğraflarımda; topladığım ve şehirde bulduğum buluntu nesneleri kullanıyorum ve o nesnelerin sokakta

bulunuş itibariyle ifade ettiği anlamı, fotoğraf aracılığıyla kendi anlamlarıma dönüştürmeye çalışıyorum.

Coğrafya uzmanı diyebileceğimiz Edward Soho'nun bir tanımı var *“Toplumsal gerçeklik kazara mekansal değil, özü itibariyle mekansaldır. Bir başka deyişle toplumsal olan ontolojik olarak mekansaldır.”* Buradan ileri doğru gittiğimizde tanımların neyi içerdiğine ve neyi dışlandığına, kendi kapsamına, çatı olarak neyi tuttuğuna biraz ışık açıyor.

Merleau-Ponty de düşünme pratiğinde ya da hayat bakışında bedenleme fenomenolojisinden bahsediyor. Bu bedenleme fenomenolojisi aslında yürümek bağlamında görülen, bir gören özne olmaktan bahsediyor. Bunu hem bir kent aktörü hem de fotoğrafla ilgilenen bir insan olarak düşündüğümde, kent içinde kapladığım bir alan var, görülen bir gören özne oluyorum.

“Ponty'nin bedenleme fenomenolojisinde bilme, düşünce ve anlama; öznenin bedenli oluşundan yani bedenselliğinden kaynaklanır. Bilincin dünya ile ilişkisi algı zemininde gerçekleşen yönelimsel bir ilişki olarak vardır. Bu ilişki bilincin; biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel tüm ilişki ağlarını içine alan ve dünyayı bedeniyle bir bütün olarak gören yönelimini ifade eder.” Aslında yönelimleri, öznenin dünyadaki bulunma tarzıyla bağdaştırır ve o konuyu onun üzerinden açar.

Birtakım düşünce sistemlerini aralayan yürümenin detaylarında teknik olarak mobiliteden bahsetmemiz gerekiyor. Ortaçağ Avrupası'nda toplumların hareketi sabitliğinden bahsediyorlar ve bu sabitliğin üzerinden yürüyen insanın algılanışını tarif ediyorlar. Ama günümüz dünyasında, en azından benim için, yürümenin kendi hayatımda dışarıya açtığı mesafenin özelinde oldukça ilgili yaklaşımlar var.

Aydınlanma Çağı'nın romantik düşünürlerinden Jean-Jacques Rousseau; *“Tabiri caizse başka hiçbir zaman; tek başıma ya da yayan yaptığım seyahatlerdeki kadar çok düşünmemiş, var olduğumu o derece şiddetli hissetmemiş ve o kadar çok şey deneyimlememiştim. Yürüyüşte düşüncelerimi harekete geçiren ve onlara hayat veren bir şeyler var. Bir yerde kalırsam kafam neredeyse hiç çalışmıyor. Zihnimin işe koyulması için bedenimin hareket halinde olması gerekiyor. Kırkları görmek, birbirini takip eden hoş manzaralar, açık hava, kuvvetli bir iştah ve yürümekle güçlenen sağlığım, hanların huzur dolu havası bir şeylere bağımlı olduğumu bana hatırlattı. İşte tüm bunlar ruhumu özgürleştirmeye, düşüncelerimin daha üretkar olmasına yarıyor. Ben de onları, hiçbir korku ya da kısıtlama hissetmeksizin istediğim gibi birleştiriyor, seçiyor ve kendime mal ediyorum.”*

Mobilite ve yürümekten bahsediyoruz ama yürüebilme özgürlüğünün toplumsal cinsiyet bakımından belirli bir yapılabirlik noktası da var. Bu bahsettiğim dönem aralıklarında, örneğin Paris'e bakarsak toplumsal cinsiyet bakımından tek bir noktaya işaret ediliyor; beyaz ve heteronormatif erkek. Eğer bunun dışında bir katarseniz şehrin dışındaki kullanım özgürlüklerinin dışındasınız. Bu durumu sanat tarihi bağlamında da düşünürsek ve o dönemin paralelinde giden Molet gibi izlenimcilere bakarsak kentin içerisinde birtakım kent anlarını betimleyen resimlerini görürüz.

Bu dönemin izlenimci biyolojik kadın figürlerine baktığımız zaman orada ev hanesinde olan, bebeğiyle ilgilenen ya da ev hanesinden dışındaki manzaraya bakan birtakım tabirler ve resimler görüyoruz. Örneğin Mary Cassatt'ın bir çalışmasında evde bir balkonda kızıyla beraber dışarıya bakışları resmedilmiş. Yani dışarıyı düşlerken bile belirli bir sınırın arkasında olarak varlar.

John Austin'in romanlarında da yürüyen karakterler görüyoruz. Ve bu karakterler ikili cinsiyet sisteminde her iki tarafa da alan açıp kendilerine yer edinen, eşit haklara kavuştuklarını varsaydığımız betimlemeler. Dada'yı düşünürsek bu grup yürümeyi kendisine form olarak benimsemiş olarak karşımıza çıkıyor. Bu grubun alanına baktığımızda daha eğlenceli ve komik olarak kendilerini konumlandırırlar. Sürrealistler de yürüme aracılığıyla bilinçaltını keşfetmeye çalışırlar.

Durumcular olarak Türkçeleştirebileceğimiz situationistler de yürümeyi politik bir eylem olarak ele alıyor. Kent dizaynlarının içerisinde o mobilitayı uygulayabilen gezgini, kent içindeki kent tasarımıyla beraber bir karşı çıkışı görüyoruz. Yürümenin kendi tarihi içerisindeki bakışların, ne denli hızla geliştiğini ve insanların bunu nasıl içselleştirdiğini görebiliyoruz.

Durumcular 1957-1958 yıllarında kendilerini gösteriyorlar ve o dönemlerde 'happening' yapan insanlar var. Kendilerini tekrarlamayan, sadece rastgelelikten beslenerek o anda denk gelen insanlara birtakım performanslar sunan bir grup olarak yorumlayabiliriz. Durumcuların şehir algısını düşünecek olursak birbirleriyle çok örtüşen meseleler. Yani 20. yüzyılın ortalarına geldiğimizde insanın kendi mesafesini ve bedenini aşma meselesi üzerine dertleri olduğunu görüyoruz.

Sanat tarihinde de insan bedeninin sanat aracı olarak kullanılması da bu tabirin üstüne ivme kazanan bir noktaya geliyor. 19. yüzyılın yarattığı dışarı çıkabilen erkek figürünün zaman içerisinde yaşadığı kırılımlarla daha kapsayıcı bir noktada ele alınması belki de günümüz performansına açılan yoldaki eylem alanına ilk adımı atmış olabilir.

Durumcular, Fransızca sürüklenmek anlamına gelen 'deriv' kavramından bahsediyorlar. 1950'lerin sonu ve 1970'lere devam eden durumcular flanörlerden şu noktada kendilerini ayırırlar: Temelde iki tarafın da özünde yürümek olsa da deriv, flanörlüğü biraz da burjuvaya ait bir şey olarak konumlandırıyor. Derivin beyanı 'planlanmış kendiliğindenlik'. Dolaylı olarak işçi sınıfına ait olduğundan bahsediyorlar.

Yürüme ve psikocoğrafyanın ilişkisini de biraz açmak isterim; bu yürüme ve deriv - yani situationistlerin kendilerine belirledikleri bu planlanmış kendiliğindenlik - yürümenin metotları hakkında da insanı bir yere götürüyor. Benim hakkımda sık sık 'süzüldüğümde' bahsedildiğini duydum. Evet, çünkü kendiliğimle beraber bir yere gidiyorum ve o yerin bir sınırı yok. Gittiğim mesafelerde kendimle bir bağdaşıklık yaratıyorum. Fotoğrafın kendini temsil etme pratiklerini düşünüyorum ve şehirde gördüğüm nesnelerle de bunu irdeliyorum. Mekanın algısını orada bulunan bir su bardağı açısından düşündüğünüzde mekan algısı tamamen değişiyor, tam karşılık gelmese de mekanda empati gibi düşünebiliriz. Bunu İstanbul'un içinde yapmak; süzülme ve yürüdüğü rotayla beraber kendine yakınlaşmayı benimsemek ve bunu dışarıdan gelen etmenlerle yapabilmek beni gerçekten çok heyecanlandırıyor.

Başı Öne Eğik Yürüme Üzerine...

Fotoğraf ve Video Sanatçısı M. Serdar Kılıç

Bir buçuk sene önce ‘İstanbul Apartmanları’ isimli bir kitap çıkardık. Bu kitabın ön sözünde başı öne eğik yürüme üzerine bir şeyler yazmıştım. Geçtiğimiz hafta Karadeniz’de Fırtına Deresi’nin kenarında – Berk’in de anlattığı gibi uzun bir yürüyüşün içerisinde- yerlere bakarak mantarları arıyordum. Şimşir Ormanları içerisinde o mantarların fotoğraflarını çekmek için yürüyorduk. Yürürken asıl amacım mantarları güzel ışık aldıkları yerlerde yakalayıp fotoğraflayabilmektir.

Önce, benden önceki konuşmaların beni ne kadar mutsuz ettiğinden bahsetmek istiyorum. Özellikle Hatay görsellerini gördüğümüz yerlerde espriler yapılması, içinde benim de bulunduğum izleyici tarafında homurdanmalara neden oldu. Ben bu olaydan dolayı başı öne eğik olarak yürüdüm ama burada Belediye Başkanımız tebessümle bir şeyler anlatmaya devam edebildi. Bu durum benim için çok üzücü çünkü altmış beş bin binanın yıkıldığı küçücük bir şehirde on senede iki parti değişikliği yaparak ‘kötü yola düştüğünü’ anlatması hoş bir durum değildi.

İnsanların toplum içerisinde başını öne eğen bazı durumlar var. Mesela 100. yılımızda aslında devrimlere, Atatürk’ün ilke ve inkılaplarına sahip çıkamamamız gibi... Yüz yıllık bir toplumun insanları olarak bizim, burada gurur duymamız gereken şeyleri daha fazla konuşuyor olmamız gerekirdi.

Aramızda marketing üzerine çalışanlar vardır tabi ama insanların market raflarına bakma dağılımının bizim gibi ülkelerde çok daha alçak seviyelerde olması, insanların yukarıdaki

ürünlere bakmaması, alışverişini alt raflardan yapması gibi baskıcı toplumlara özel durumlar var. Bunun dışında yine başımıza kötü bir şey geldiyse, yas dönemindeyse, sorumlusak başımız önde yürümek zorunda kalırız.

Berk'in de anlattığı gibi doğma büyüme İstanbullu olarak çok fazla yürüdüm, çok fazla yer gezdim. Örneğin lise yıllarında Kadıköy'e kadar yürüyerek Kadıköy'den de trene binip Gebze'ye kadar gidip tekrar geri gelerek insanları görmeye çalışırdım. İyi bir gözlemci olduğumu düşünüyorum. Seksen bir şehrin yaklaşık altmış sekiz tanesini gezip her birinde bulunma, çayını kahvesini içme, yemeğini yeme, dağını, bayırını, kırını görme şansına eriştim. İstanbul gibisi yok, olması da mümkün değil. Bundan yıllar önce de yoktu, bir benzerini hiçbir şekilde bulamayacağız. Bu kadar kötü hale geldiğini hiç görmemiştik. Kalabalıktan mı, yönetim zaafiyetinden mi dersiniz, bunların hiçbirinin çok da bir önemi yok. Çünkü sonuçlar bizi hiçbir zaman bir yere vardırıyor, hep sonuçları konuşuyoruz. Örneğin deprem sonucunda konuştuğumuz gibi...

Bihter'le bir podcast'te tanışma şansımız olmuştu. Orada da sürdürülebilirlik sürdürülebilir mi diye konuşmuştuk. Bu podcast'in adı 'Ne Yapmalı?' idi. Gerçekten elini taşın altına koymak isteyen insanların, yerelde bir şeyler yapmak isteyenlerin veya bu ülkede mimari alanda bir şeyler yapmak isteyenlerin konuşabildiği bir yerdi. Sonrasında deprem oldu ve yeni bir süreç başladığı için programı bitirmek durumunda kaldık.

İstanbul'da başınızı öne eğmeden yürüdüğünüzde neler görebileceğinizi göstermek istiyorum. Çünkü İstanbul'da – Levent Kırca dönemini hatırlarsanız, o dönemlerde logara düşme muhabbetleri vardı – yerde logar dışında görebileceğiniz pek bir şey olduğunu zannetmiyorum. Bunun dışında İstanbul'da güzel apartmanlar, güzel mimari, güzel eserler var.

Yeniler güzel mi? Biraz etrafınıza baktığınız zaman güzel olmadığını anlarsınız. Sadece bulunduğumuz binanın terasına çıkıp bakarsanız cam yığınlarından ortalama sıcaklığı beş derecenin üstüne çıkaran binaların olduğu bir alandasınız. Bu kadar kötü şeyin üzerine, güzel şeyler de görebiliriz diye düşünüyorum.

İstanbul Apartmanları adındaki bu kitapta tüm fotoğrafları görebilirsiniz. İstanbul Apartmanları'nda özellikle yapılış zamanları düşünüldüğünde çok büyük eserler var. Bunların yapılış dönemleri itibariyle bakacak olursanız birçoğunda hem Arap Alfabesi hem Latin Alfabesi olduğunu görebilirsiniz. Bu dönemde özellikle Beyoğlu'nda 1870'te çıkan büyük yangında beş yüz civarındaki binanın tamamen yanıp yok olmasından sonra özellikle bu tip binalara geçildiği söyleniyor. Eğer başınızı öne yürümeye devam ederseniz o mahcubiyetle bu binaların hiçbirini görme şansınız yok.

Bir gün oturduk ve böyle bir kitap yapılabilir miyiz diye düşündük. İstanbul Apartmanları hesabını yöneten sevgili Turan'la böyle bir niyete girdiğimizde sosyal medyada bir paylaşım yaptık ve bir sponsor adayı çıktı. Bir aydınlatma firması olduklarını söylediklerinde Karaköy'deki şirketlerden biri zannettik. Pek öyle değilmiş, gayet ilgili ve bu işlere emek veren isimlerden birisiydi, Tepta Aydınlatma. Bize sponsor oldu ve bu işin patronajla yürülebildiğini gösterdi. Yoksa biz bu işe giremeyecektik çünkü hiçbirimizin kitap tecrübesi olmadığı için hiçbir yayınevi bununla ilgilenmiyordu. Biz de kendimiz yola çıkmaya karar vermiştik. Sonrasında bu kitabı baskıya verdik. 2., 3. baskısı devam etti, hard cover olarak yayınlamaya devam ettik.

Bunu yaptığımız süreç içerisinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi de konuyla çok ilgilenmedi, bizim kitabımız varken benzer bir isimle başka bir kitap çıktı. Belediyelerin kültür ve sanata destek olabilmesi ile ilgili konuşulandan yola çıkarak ve bizden tamamen bağımsız olarak söyleyebilirim ki belediyelerin kültür ve sanattan olabildiğince uzak olmasından yanayım. Bugün X partisi, yarın Y partisi ya da belediyelerin farklı başkanları bir gün yaptığını ertesi gün başka birine yaptırabiliyor. Çok ilginç rakamların ödenebildiği bir dünyadan bahsediyorsunuz. Devletin yapılanması içerisinde Kültür Bakanlığı'nın altında insanlara özgür alanların bırakılabileceği bir şekilde yürüyebilmeli, belediyelere bırakılmayacak kadar hassas bir konu.

Örneğin; Kültür Yolu Festivali yapıp sadece kendi istediği insanları getirirken, başka bir belediye de sadece kendi istediği sanatçıları başka bir yere getiriyor. Hepsi de aynı, isim vermeye de gerek yok, tüm belediyelerde bu tarz etkinlikler var. Bu etkinliklerin ana amacı beni, ötekini, birilerini desteklemek asla olmadı. Aralarında az da olsa bu işi doğru yapanlar illaki vardır. Genel olarak bu iş *'Biz bu işi yaptık, bu işe ayrılan bütçemizi de kullandık.'* demek için ve seneye bu bütçeyi tekrar alabilmek için var. Bu yüzden sanatçı ve benzer işler yapan insanların tamamen özgür olabilmesi, markaların bu patronajı karşılayabilmeleri, bunun sonunda da bizim gibi insanların bir taraf olmadan bir şeyler yapabilmeleri önemli.

Bugün oturduğunuz sokağın adı, belediyenin kendi tercihindendir dolayı X bir isim oluyor. Sonra belediye değişiyor ve o isim kendi taraflarınca sevilmiyorsa başka bir isme dönüşüyor. İkisinin de kıymeti yok, bir numara koyup geçilebilir. Birilerinin ismini bir yerlere vermek, taraf olmak çok da doğru değil. Neden doğru olmadığını da toplumun bugün bu kadar ayrışmasından görüyoruz.

Sadece sorunları veya onların oluşturduklarını konuşuyoruz ama kökenlerinde çok kıymetli şeyler var. Bu tarihi İstanbul apartmanlarının her birinde çok büyük sorunlar, çok büyük hikayeler yaşanmış. Aileler, evlenenler, flört edenler, devleti destekleyenler, batan aileler, birbirlerinden kız isteyenler... Kocaman bir ekosistem barındırıyor. Bizim kitabımızda sadece Beyoğlu'ndaki apartmanlar var.

Örneğin, Frej Apartmanı'nın inanılmaz bir estetiği var. Hikayesi çok daha uzun, çocuklarının simgesi olarak yapılmış heykeller var...

Fransız Kapitülasyon Mahkemesi

Fransız Kapitülasyon Mahkemesi, 1910'larda İstanbul Fransızların da işgali altındayken, Fransızların kendi vatandaşlarını yargılayabilme hakkını Osmanlı'nın elinden alarak kendi vatandaşlarını Osmanlı mahkemelerini yok sayarak yargıladıkları yer. Şu anda anaokulu olarak faaliyet gösteriyor. Üzerinde gördüğünüz her bir eserin de özel anlamları var. Aslında tüm apartmanların detaylarında hikayeler var. Biz ne kadar

aşağıya bakmaya zorlandıysak da başımızı yukarıya kaldırmamız gerekiyor.

Büyük Londra Oteli

Hemen yanında başka bir bina, Büyük Londra Oteli... Solda fotoğrafta destek sütunlarının arasındaki eserler İstanbul'un sokaklarını süslüyor.

Pera Palace

Herkesin bildiği, üzerine konuşmaya çok lüzum olmayan Pera Palace, kötü bir diziyle de karşımıza çıkan harika bir eser.

Soho House

Soho House... O dönemin neredeyse tüm binalarında bu tarz oymalar ve işlemler var.

İstanbul Modern

İstanbul Modern'i eski yerinde, o güzel binada görebilirsiniz. Hemen yukarısında sütunların üzerinde yazılanların hiçbirini aşağılarda görmüyoruz. Sadece kapısından girip içini gezmek, etkinlik için bizim karşımıza çıkıyor.

Beyoğlu Belediyesi

Şimdiki Beyoğlu Belediyesi'nin binası, 6. daire olarak adlandırılıyordu.

Seferoğlu Apartmanı

Seferoğlu Apartmanı... Bu yapıları normal gözle görmeniz de çok kolay değil çünkü çok yukarıda kalıyor. Bunları belki fotoğraf makinası ya da telefonla izleyebilirsiniz.

Burada görmüş olduğunuz da hemen karşısındaki Metro Han'ın iki bloğunun yapım tarihi. 1882 yılında yapılan Seferoğlu Apartmanı'nın tam karşısındaki Metro Han'ın yukarıdaki işlemleri ve tarihleri görebilirsiniz.

Çiçek Pasajı

Burada gördüğünüz saat de Çiçek Pasajı'ndan... Çiçek Pasajı'nı çirkin bir renge boyayarak gaflet, dalalet ve hıyanet içerisinde karşımıza çıkardılar. Bölgedeki en kötü boya yapılan yer olabilir.

İstiklal Caddesi'nde dini motifler de çok fazla. Çok kıymetli, güzide eserler var. Burayı St Antuan Kilisesi'nden içeriye girdiğinizde daha iyi gözlemleyebilirsiniz. Bu bölgedeki en özel yapılardan bir tanesi bence.

Mısır Apartmanı

Mısır Apartmanı'nın üzerindeki işlemleri görebilirsiniz.

Faik Paşa Yokuşu

Hikayesi olan sokaklardan biri de Faik Paşa Yokuşu, Instagram'da da oldukça sevilen yerlerden bir tanesi.

Halep Pasajı

Burası da 1885 tarihli Halep Pasajı.

Gümüşsuyu Palas

Gümüşsuyu taraflarında, Gümüşsuyu Palas olarak adlandırılan bina. Üzerinde çok fazla işçilik var. Bu şekilde bir afişle üzerinin kapatılıyor olmasının bile sorun olduğunu düşünüyorum. Bu güzel eserlerin bu şekilde kapatılmaması gerekiyor.

Gümüşsuyu'ndaki binaların halini zaten biliyorsunuzdur. 1800'lerin sonu 1900'lerde yapılmaya başlanan, altı tamamen mezarlık bölgesi olan bir yer. Bölgenin binaları, orada yatanların üzerine yapılan binalar...

Tomtom'daki binaları da bilirsiniz belki... Klasik Doğan Apartmanı'nı, Merkez Bankası'nı ve Salt Galata'yı da Karaköy'de görmüşsünüzdür.

Bu dönemdeki binaların en güzel yanı üzerlerine ortak hatıralar bırakılmış olması. Günümüzdeki gibi çirkin tabelaları göremdiğiniz, kendine has motifleri olan bir dönemden geçmiş. Aslında bakarsınız hepimizin aradığı şu kadarlık bir yaşam alanı... Önüne baktığınız zaman görebileceğiniz bir şeyler olması lazım. Hareket edebileceğiniz bir yere ihtiyacınız var. Şehirler bizi 10-20-30 metrekairelik salonların içine hapsetmişken bundan nasıl kurtuluruz, en büyük sorumuz bu. Tüm hastalıklarımızın ve dertlerimizin de en temelinde yine bu apartmanlar var. Bizimkiler, Mahallenin Muhtarları gibi bizim jenerasyonumuza hitap eden dönemde yine apartmanlarla aramızda duygu bağları vardı. Ama şu an bu rezidansları da görünce İstanbul pek yaşanır bir halde değil. Depremi çok konuştuk, umarım bunu hiçbirimiz görmeyiz, hiçkimse bu kadar büyük bir sıkıntı yaşamaz.

Etkinlikten Kareler

Kent Mirasını Korumanın Bir Yöntemi Olarak Romancılık

Yazar ve Sanat Eleştirmeni Bihter Sabanoğlu

Kültürel mirası ve kent mirasını korumanın bir yolu olarak roman yazma pratiğinden, romanımı oluştururken İstanbul'un kent mirasından nasıl faydalandığımdan ve bunu kurguya nasıl entegre ettiğimden ve tüm bunları yaparken yürümenin, kenti arşınlamanın rolünden bahsetmek istiyorum.

Romanım 'Şüpheli Şeylerin Keşfi' 2022 yılının şubat ayında Edisyon Yayınevi'nden yayımlandı. Asıl tarihi 2010'lu senelere ve benim Paris'te geçirdiğim zamana dayanıyor. Paris'te 15 sene yaşadım ve Sourbonne Üniversitesi'nde edebiyat eğitimi aldım. Fransa'daki eğitim sistemi size bir bölümde okurken başka fakültelerden de istediğiniz konularda eğitim görme fırsatı verir. Eğer vaktiniz ve merakınız varsa kendinizi farklı konularda eğitebilirsiniz. Ben de bu sistemden elimden geldiğince faydalanmaya çalıştım. Klasik sanat, çağdaş sanat, antik diller, hiyeroglif çözümü gibi farklı alanlarda eğitimler aldım. Bunlardan beni en çok etkileyeni Bizans Sanat Tarihi dersi oldu.

Romanın çıkışı da sanat tarihi derslerine dayanıyor. İstanbul'un unutulmuş Bizans eserlerini, bunların tarihini, şehirle bağlantısını öğrendikten sonra zihnimde romanın yapısı oluşmuş oldu. Bu dersler beni İstanbul'un tam kalbine attı. Şüpheli Şeylerin Keşfi'nde didaktik olmadan İstanbul'un Bizans mirasını entegre eden, onu dönüştüren ve unutulmuş Bizans eserlerinden birinin başrolünü oynayacağı bir eser yaratmak istedim.

İşin tuhaf kısmı; Paris'teyken yazıyla ve edebiyatla alakalı türlü işler yapmama rağmen bir türlü zihnimdeki romanı kağıda dökemiyordum. Açıkçası buraya taşınmadan önce romanla

alakalı tek bir satır dahi yazmamıştım. 2017 yılında İstanbul'a yerleştim - Aslında beni 15 yılın sonunda buraya çeken bir şeyler vardı ama o zamanlar farkında değildim – taşındıktan sonra birkaç önemli şey fark ettim. Bunlardan ilki; iki şehir arasındaki estetik farkı ve bunun yazıma olan etkisi. Paris insanda estetik şok uyandıracak kadar güzel bir şehir. Şehir planlamasındaki nizamı düşündükçe flanörlük kavramının da ilk o topraklarda çıkması şaşırtıcı gelmiyor. Paris sokaklarında hiçbir şey düşünmeden, planlamadan sağa sola bakarak ve iç geçirerek yürüme pratiği tabii ki mümkün.

İstanbul'a geldiğimde Beyoğlu'na yerleştim. Tomtom Mahallesi, Beyoğlu'nun Tophane'ye bakan tarafına taşındım. İstanbul'a her ne kadar tutkuyla bağlı olsam da etrafımda bir görüntü ve gürültü kirliliği olduğunu yadsıyamazdım. Elbette kültürel mirasın tahribatına tanık olmak benim için çok zor bir durum. Kültürel mirasa duyarlı olan insanlar için bu tahribata tanık olmak fiziksel bir acı da yaratıyor. Bu romanı biraz da akıl sağlığımı korumak için yazdım diyebilirim. Burada yaşadıkça Osmanlı ve Bizans mirasının başrolünde olduğu bir kurgu yaratmak benim için elzem bir hal almıştı.

Romanda iki ana karakter var; Ayla ve Ethem. İkisi de kent mirasına son derece duyarlılar ve bu miras onlar üzerinde doğrudan bir etkiye sahip. Yani burada gördükleri kalıntılar, eserler, kiliseden çevrilmiş camiler tüm o tarihi doku onların hayatları hakkındaki kararlara dahi etki ediyor.

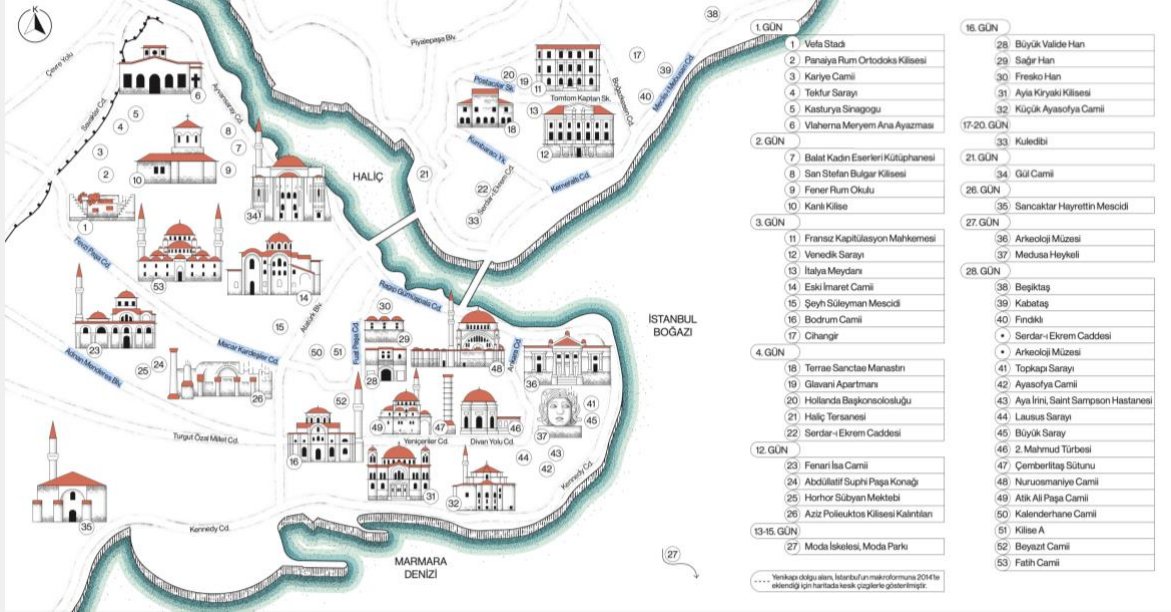
Roman Aetios Sarnıcı'nda yani bugünün Karagömrük Vefa Stadı olan yerde açılıyor. Burası aslında romanın biraz daha otobiyografik olan kısmı. Benim dedemin de buraya bakan balkonlu bir evi vardı. O balkona her çıktığımda Bizans'tan kalma ve şu an tribün olarak kullanılan kısımları da görebiliyordum. Romanda da Ayla karakterine dedesinden bir ev miras kalıyor ve Ayla bu eve gittiğinde çocukluğundan bazı anılar zihnine hücum ediyor. O anılarda bazı eksiklikler, bazı aksamalar olduğunu görüyor. Sanki bir kerpetenle zihnindeki anıların çalınmış olduğunu fark ediyor. Evde biraz zaman geçirdikten sonra dışarı çıkıp Karagömrük'ten Ayvansaray tarafına doğru yürümeye başlıyor ve Vlaherna Ayazması'na ulaşıyor. Burada Ethem isimli bir adamla karşılaşılıyor. Ethem yurt dışında yaşayan bir tarihçi ve İstanbul'a geliş amacı her ne kadar karanlık ve şüpheli olsa da kentin mirası ile bu amaç doğrudan bağlantılı. Ayla tarihçi olmasa bile kentle organik bir bağı var.

Romanda şöyle bir sahne tasvir ediyorum: Ayla İstanbul sokaklarında yürürken yine o sonu gelmez inşaatlardan birinin yanında geçiyor ve bir vinç ile parçalanmış bir binaya tanık oluyor. Aynı şekilde onun da hafızasındaki parçaların yıkıma uğratıldığını hissediyor. Kültürel mirasın tahribatının acısını hafifletmek için roman yazma konusuna geri dönecek olursam; İstanbul'a geri döndüğümde anladığım gerçeklerden biri de buydu. Eğer bu mirasa duyarlı ve yaratıcı bir insansanız bununla baş etmenin yollarından bir tanesi de aslında sizin hayalinizdeki kent-insan ilişkisini, o İstanbul'u yaratmaktır. Örneğin romanın üzerine kurulu olduğu fikirlerden bir tanesi de kentin belleğiyle, içinde yaşayanların belleğinin hemhal olduğu fikriydi. Biraz mistik bir fikir gibi gelebilir tabii ama kent bu kadar hafızasızlaştırıldıkça insanların da zihninden parçaların yok olduğunu düşünüyorum. Bu sebeple İstanbul'da yaşayan insanların da bu yıkımlarla beraber belleklerinin silindiğini, kentle ilgili anılarının yok olduğunu düşünüyorum. Bu iki belleksizlik birbirini etkiliyor. Ben bu karakterleri yaratırken, sürekli şiddetlenen kaygıyı da yansıtmaya çalıştım.

İstanbul'da yaşarken ve roman üzerine çalışırken aklıma takılan bir diğer konu da kentte yürümenin romancılığa olan etkisiydi. Roman aslında Kocamustafapaşa, Samatya, Balat gibi

Bizans yörelerinde geçiyor. Osmanlı'ya değindiği yerler de var; Laleli, Sultanahmet, Topkapı gibi...

İngiliz romantik şairlerinin uyguladığı 'emotion recollected in tranquillity' isimli bir teknik var. Onlar tabii bunu doğada uygularlar. Özellikle William Wordsworth bu konuda en çok bilinen isimlerden biri. Doğaya gidip orada tüm sansasyonları alıp absorbe ederek daha sonra bir evin ya da çalışma alanının sakinliğinde bu yoğun duyguları tekrar hatırlamak ve mısraya dökme tekniği. Ben onların doğada yaptığını şehre uyarlamak istedim. Şehrin sokaklarını sürekli arşınlayarak orada gördüğüm, tanık olduğum her şeyi absorbe edip daha sonra bunları bir roman haline getirmek gibi bir pratikle uğraştım.

Romanın haritası, Gizem Kıyğı

Bu haritayı sevgili Gizem Kıyğı gerçekleştirdi. Kitabımın üçüncü baskısı için hazırladı. Yurt dışındaki başvurularımızda da kurgunun yabancı okurun zihninde daha iyi oturması için bu haritayı kullandık.

Ben bu yürüyüşleri gerçekleştirmeden önce; kuzeyde Tomtom Mahallesi, güneyde Ayasofya ve Sancaktar Hayrettin Camii, batı tarafında Kariye, doğuda da Arkeoloji Müzesi ve Topkapı tarafını taramıştım. Bu alanda kilometrelerce yürüdüm ve bunları romanda uygulamaya geçtim. Roman, 1 Şubat-28 Şubat arası yirmi sekiz günlük bir periyodu konu alıyor. Bu yürüyüşleri yaparken aslında kendimi karakterlerin yerine koyarak onların o sokakları arşınlarken neler hissedebileceğini, neler düşünebileceğini hayal ettim.

Örneğin, Anemas Zindanları. Romanın başlarında Ayla'nın dedesi vefat ettiğinde cenazesi İvaz Efendi Camii'nden kalkıyor. Ayla İvaz Efendi'den Ayvansaray'ın tepelerine doğru yürüdüğünde karşısına Anemas Zindanları çıkıyor. Anemas Zindanları'na bakarken bu zindanlarda bir zamanlar insanların kapalı tutulduğunu, belki büyük ümitlerle devlette iş bulmuş bir memurun burnunun ve kulaklarının kesilip bir hücreye atılmış olduğunu düşünüyor. Tüm bunları hayal edip kentte yaşanan acıları, bu topraklarda kendisinden önce bulunan insanların neler hissettiğini düşünürken kendi hayatı hakkında da bazı çıkarımlara varıyor. Kendi çektiği acıları düşünüp hayatıyla ilgili aldığı kararları gözden geçiriyor.

Aynı örneği Balat Kanlı Kilise için verebilirim. Rivayete göre İstanbul'un fethi sırasında en kanlı mücadeleler burada gerçekleştiği için ve bu yokuştan Haliç'e oluk oluk kan aktığı için isminin Kanlı Kilise olduğu söyleniyor. Ayla, bu kilisenin önünden geçerken babasının ona anlattığı İstanbul öykülerini hatırlıyor. Rivayete göre şöyle anlatılıyor; şehirde kalan son kadın ve çocuklar bu kiliseye doluyorlar ve oradakilere kendilerine yardımcı olması için yalvararak yardım istiyorlar. Ayla da romanda tüm bu anlatılanları düşünerek kendi hayatıyla kurmaca arasında geçişler yapıyor.

Bu olguları romanda yansıtabilmemin tek metodu şehri arşınlamaktı. Kentin sokaklarında kilometrelerce yürümek... Yürümenin kurgu yaratımının bölünmez bir parçası olduğunu düşünüyorum.

Çınar Eslek

Sanatçı Çınar Eslek romandan hareketle Art Unlimited Dergisi için brikolaj gerçekleştirmişti. Ben romandan çok fazla not alıp krokiler çıkarmıştım, karakterlerin her gün nereye gittiğine dair. Onları alıp hem birleştirdi hem de referans verdiğim bazı sanat eserlerini de haritaya dahil ederek bu brikolajı yarattı.

Romadaki ilk günün haritası

Romanın ilk ve son günü aslında benim yıllardır üzerine çalıştığım birer rotadan ibaretti. Roman, Ayla'ya miras kalan evden Aetios Sarnıcı'na gittiğinde başlıyor. Oradan Panayia Rum Ortodoks Kilisesi'ne, Kariye Camii'ne ve Tekfur Sarayı'na devam ediyor. Artık sadece kapısı kalmış durumda olan ve arkasında bir şey bulunmayan Kasturya Sinagogu'nun önünden geçiyor. Vleherna Ayazması'nda gün sona eriyor.

Bu yolda Aetios Sarnıcı, Vefa Stadı zaten o kazanı kaynatmaya başlayan ve tüm anıları canlandıran

mekandı. Daha sonra havraların, kiliselerin önünden geçerken neden bu kiliselerin etrafında dikenli teller olduğuna dair düşüncelere kapılıyor. Kentin çok da güvenli olmayan taraflarında bir kadın olarak tek başına yürüyüş yaptığı için hep bir taciz korkusu var. Ayazma'ya vardığında oradaki suyun mevcudiyeti, kendi hayatına dair tanık olduğu bir intihar meselesini hatırlatıyor.

Benim için de sokakta yürümek tam da böyle bir şey. İnsan zihni yürürken kurmaca ile gerçeklik arasında geçişler yapıyor. Zihinsel bir aktivite, fiziksel bir aktiviteyle gerçeklik ve kurmaca arasında bir düzlemde gerçekleşiyor. Yürümeyi, duyguların haritasını çıkartmaya benzetiyorum. Bu süreçte bilginin de şiirselliği ve kentin sihrini ortadan kaldırdığına inanmıyorum, aksine bu deneyimi güçlendirdiğini düşünüyorum.

Son bir örnek verecek olursam; Arkeoloji Müzesi'nin yanında kıvrılan o çok güzel taşlı yoldan, Osman Hamdi Bey Yokuşu'ndan çıkarken müze önünüzde belirdiğinde o müzenin Osman Hamdi Bey tarafından Çinili Köşk'ün tam karşısına neden batı tipiyle dikildiğini bilmek ya da Osmanlı Müzesi'nin aslında Aya İrini olduğunu bilmek ve bir müze değil bir tür Nadireler Kabinesi "cabinet of curiosities" olduğunu bilmek, sizin şehirle bağlantınızı ancak derinleştirir diye düşünüyorum. Bu sebeple, şehri korumanın bir yolunun da kurmaca ile gerçeklik arasında dolaşarak kentin haritasını çıkarmak ve kente bilgiyle, bilinçle yaklaşmak olduğunu düşünüyorum.

Hatay'da Son Durum ve Local Makers Gözlemleri

Local Makers Kurucusu Yağmur Çoban
UNESCO Hatay Gastronomi Evi Genel Müdürü İpek Aslan

Yağmur Çoban

Gün biraz enteresan başladı. Önce biraz daha bürokrasi, siyasiler ve onların getirmiş olduğu güç, korumalar ve basın ilgisini ile bir giriş yapıldı. Günün başlangıcından beri söylenenleri not alan, herkesin söylediklerine değer veren keyifli insanlar da burada. Onları görmek bizi çok mutlu ediyor ve iyi ki bu işi yapıyoruz diyorum. Lokal Makers'ı bilmeyen yoktur; yerel, kadın, atıksız yaşam, sürdürülebilir ürünler başlıklarını odağına alarak üretim yapan kişilerin toplandığı bir üretim platformu. Üreticilerin hikayelerini anlatıp satışlarına katkı sağlamaya çalışıyoruz.

Deprem afetini yaşadıkdan sonra bir dayanışma ağı kurduk. Bu sayede adını duymuş olanlar da vardır. Bölgedeki yerel üreticileri bir açık kaynak websitesi ile illerine, kategorilerine göre ayırabildiğiniz ve bulabildiğiniz, sosyal medya hesaplarına direkt ulaşabildiğiniz bir websitesi tasarladık. Bu proje ile bağlantılı bir topluluk buluşmasına katıldık. Buluşmada depremden etkilenenler ve afetler konusunda deneyimli kişilerle bir arada olduk. 6 Şubat 2023'ten bu yana afet bölgesinde neler yapıldığını, kimin hangi imkanlara sahip olduğunu paylaşmak için bir araya geldik.

[illegible]

Ötüz beş kurumla bir araya geldik. Buğday Derneği, Kokopelli Şehirde, Güneşköy gibi Türkiye’de inanılmaz güzel işler yapan, farklı yaşlardan, farklı kültür ve pratiklerden, farklı şehir ve topluluk deneyimlerinden oluşan birçok insanla buluştuk. Herkesin yaptığı, yapmak istedikleri gerçekten büyüleyiciydi. Yereli duyduğumuz, Hatay’a dokunmayı amaçladığımız, ortak dertleri çözmeye hevesli bir toplulukla bir arada olma hissini deneyimlediğimiz bir çalışma yaptık.

Burada bulunan herkesin fiziki olarak bir deprem bölgesine gidip o acıyla yüzleşmesini rica ediyorum. Herkesi de sivil toplum örgütleriyle birlikte deprem bölgesi için bir şeyler yapmaya davet ediyorum.

Hatay'dan geliyorum. Olabilecek her platformda, panelde Hatay'ı konuşmak istiyoruz, orada olanları duyurmak ve unutturmamak istiyoruz. İçinde bulunduğum her ortamda bana “*Hatay nasıl, düzeliyor mu?*” diye soruyorlar. Hayır, düzelmiyor...

Gerçekten orayı görmeden ne yorum yaparsanız boş kalır. Geriye bomboş bir şehir kaldı...

Ben bir kadın olarak çok zorlanıyorum. Şehirde inanılmaz güvensiz bir ortam var. Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin girişimiyle kurulan ve Expo diye adlandırılan bir fuar alanımız var. Eğer o fuar alanımız da olmasaydı şu an ne Gastronomi Evimiz vardı, ne de biz vardık... Expo başlı başına bir yaşam alanı oldu.

Medeniyetler şehri olan Hatay tanımı gitti, yerine korkunç bir şehir geldi. Hayatlar gitti, caddeler gitti, şehir yok oldu. Geriye ne kaldı? Sağlık problemleri ve hijyensiz bir ortam kaldı. Konteynerda 20 metre karede beş, altı kişi kalan insanlar var. Artık aile ilişkilerinde de kötü durumlarla karşılaşılıyor. Sosyal destek o kadar lazım ki. Travma sonrası stres bozukluğu dedikleri, ne yaptığımızın bile bilincinde olmadan kontrolsüz davranışlar sergiliyoruz. Hiçbir sosyal hayatımız yok. Expo'da kurduğumuz Gastronomi Evi'nde sosyalleşmek için bir araya gelmeye çalışıyoruz. Bu sefer bölge halkı hala enkazlar var diye bize tepki göstermeye başlıyor.

Prof. Ahmet Ercan'ın bir yazısında okudum; “*Hatay'da insanlar bitkin, ölümü bekliyor.*” Bir yandan yaşıyoruz ve tutunmamız gereken dallar olduğunu biliyoruz ama her şey başlı başına sorun haline geliyor. Beş okul birleştirildi her sınıfa bir müdür düşüyor, hiçkimse işlerini yapamıyor. Sınıf mevcutları dört katına çıktı. Kitap, kırtasiye malzemeleri yardım kuruluşlarından gelip dağıtılana kadar okullar açıldı. Şehir bomboş kaldı. Yeni kurulan bir şehrin neye ihtiyacı varsa Hatay'ın da o kadar şeye ihtiyacı var.

Tüm sivil toplum örgütlerinin yapacağı projelerde Hatay önceliklendirilmeli. Kültürel değerlerimiz de yok oluyor, sinagog yıkıldığı için şehrimizde yaşayan Yahudiler de İstanbul'a göç ettiler. Hiçbir şeyin asla eskisi gibi olmayacağını biliyoruz ama umarım her şey yeniden güzel olur. Hatay'ın o güzel dönemlerini yaşadığım için çok mutluyum.

Yürünebilir Tarih’le Antakya’nın Tarihini Adımlamak Önce | Sonra

Dr. Öğretim Üyesi Tuğçe Tezer

Mimar Sinan Üniversitesinde çalışıyorum. Antakya’ya ilgim bundan on sene önce başladı, doktora konum olarak seçmiştim. Antakya’nın yerleşme tarihi üzerine çalışmışım ve 2019 yılında tamamladım. Aslında 2013 yılında tanıştıktan sonra Antakya ile ilişkimiz başka türlü gelişmeye başladı ve doktora bahane oldu. Ardından her sene düzenli yaptığım ve ortalama birer ayımı Antakya’da geçirdiğim ziyaretlerim oldu. Bu ziyaretlerin her biri başka bir araştırma konusunu getirdi.

Tezimi bitirdiğim tarih Antakya ile ilişkimizin bitiş tarihi olur mu diye endişelenerek tezimi uzatmışım. 2019 sonrası hiç de korktuğum gibi olmadı. Tezimi 2019 yılında tamamladığımda aklımda en az yirmi tane daha Antakya ile ilgili çalışma konusu vardı. Bu çalışmalardan biri Yürünebilir Tarih Rehberi idi. Aslında çok basit bir soruyla yola çıkmışım ‘*Geçmişle bugünün bağı nasıl kurulabilir?*’.

Fransızların Antakya’ya olan etkisinin önemi epey büyük. 1900’lerin başında 1920-1939 yılları arasında Fransızların Antakya’yı on sekiz sene boyunca yönettiği bir dönem var. Yürümeyi düşündüğümüzde insanın aslında en ilkel, en temel hareketlerinden biri olarak karşımıza çıkıyor. Tüm deneyimlerimizi oluşturan üç-dört hareketten biri kesinlikle yürümektir. Aslında kenti ve mekanı tanımaya dair çok ciddi bir imkan veriyor. Yürümekle ilgili düşünüp okudum. Ben basit tanımlamaları daha anlamlı buluyorum ve iki tanım gerçekten dikkatimi çekti. Birincisi ‘*Yürümek iki mesafe arasında gidip gelmek değil, yaratıcı bir eylemdir. Hem kendi yalnızlığımıza çekildiğimiz hem de toplum olarak bizi dönüştürecek*

bir ayağa kalkıştır.’ İkinci tanım da ‘Bizim gerçek yuvamız şimdiki zamandır. Şimdiki zamanda yaşıyor olmaksa bir mucizedir. Hala yaşıyor olmamız bir mucize. Mucize suyun üzerinde yürümek değil, şimdi yeşilliklerin arasında yürümek, çevremizdeki huzuru ve güzelliği hissetmektir.’

Ben 2020 yılında pandemideyken projemi önerdim. Pandemide Antakya’ya bir süredir gidemediğim için de üzgündüm. Salt Araştırma bir fon başvurusu açtı ben de Yürünebilir Tarih Rehberi ismini uydurdum çünkü Antakya’ya tez bittiğinden beri bir senedir gidememiştim. Özellikle Fransız döneminde çok iyi haritalar yapılmış. 2017 yılında Hatay Büyükşehir Belediyesi’nin arşivinden aldığım on sekiz tane harita ve hava fotoğrafları var. Bunlar üzerinden biçimsel bir karşılaştırma yapıp oradaki önemli yapıların öyküleri üzerine bir şeyler bulmaya çalışırım ve bu da yürüme fikriyle birleşebilir gibi düşündüm.

Yürüyen kişinin, yürümekte olduğu kentte güncel olan ve tarihsel olan arasında bir bağ kurmasına faydalı olabilirdi. Dünyanın en güzel şehri olduğuna inandığım Antakya’yı tanımak, sevmek ve yürüme üzerinden sahiplenmek arasında da bir ilişki kurulabileceğini düşündüm. Genel olarak doğal unsurlar ve yapılı çevre üzerinden hareket ederek Antakya’da neler olduğuna baktım. Aslında Antakya’nın çok görkemli bir tarihsel geçmişi var. Depremden sonra bunu konuşmak çok ilginç hissettiriyor çünkü normalde bugün diye anlattığım şeyler artık bugün değil. Normalde *‘Antakya’nın bugününde bütün katmanları geriye dönük okuyabilirsiniz.’* demek isterdim ama artık diyemiyorum.

Malzemelerim genel olarak on sekiz tane farklı ölçeklerde Fransız Kadastral Haritaları, Antakya hava fotoğrafı ve Tapu Kadastro Müdürlüğünden aldığım parsel bilgileri. Tez boyunca bunun hayat boyu sürececek bir araştırma olduğunu anladığım sayısız Antakya kaynakları, arşiv ve fotoğrafları edindim. Fransız döneminin ticaret belgeleri de dönemin yönetsel ilişkilerine ve o yapıları kimlerin yaptığına dair bilgiler içeriyordu. Antakya ile ilgili bulabildiğim tüm şehir rehberleri de çoğunlukla aynı yapılara işaret ediyordu. Gerçekten Antakya sevgimi bir kenara bıraktığımda bile şehrin çok ilginç bir tarihsel geçmişi olduğunu görebiliyorum. Selevkoslarla başlayan, elli yıl içerisinde dört farklı yönetim değiştiren bir şehir. Bu dönemlerden birinin de Bağımsız Hatay Devleti dönemi olması ilgi çekici. Ne kadar orijinal bir yerle karşı karşıya olduğumuzu unutmayalım. Tüm bu bölgesel ilişkiler içindeki yeri, sürekli değişen ya da aynı kalan pozisyonu aslında rehberle de oldukça ilişkili sonuçlar veriyor.

Ben erken Cumhuriyet döneminden 2021 yılına kadar olan dönemi bugün sizlere anlatacağım. Bu zaman aralığını daha çok Fransız dönemi ve Türkiye Cumhuriyeti’nin erken dönemi ve sonra da günümüze yaklaşan dönemi karşılaştırarak çalıştım.

Fransız Kadastral Haritası

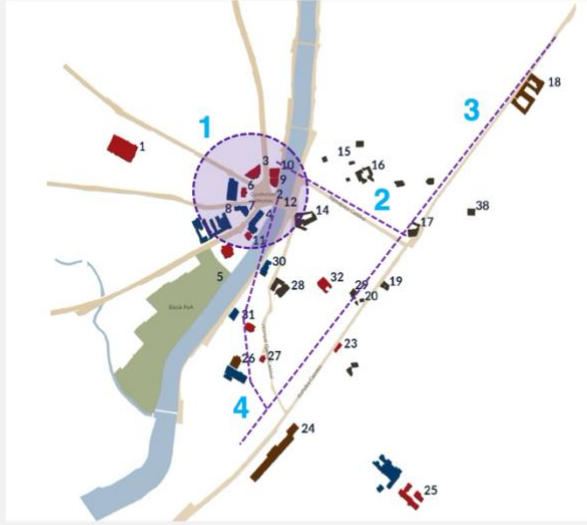

Antakya Hava Fotoğrafı

Fransız Kadastral Haritası ve Antakya hava fotoğrafında Asi Nehri görülüyor. Kurtuluş Caddesi'nin güneyden kuzeye doğru giden aksı nasıl oluşturduğunu görüyoruz. Rehberin alanı aslında bu kadar olmakla birlikte istisnai olarak Müze Otel ve St. Paul Kilisesi'ni de ekledim. Bu klasik hava fotoğrafını alıp üzerindeki temel yolları çizerek başladım. Sonra su ögelerini, yeşil alanları ve önemli yapıları her dönem için işledim. Tüm yapılar için, yapı kartları oluşturduk ve yapının ait olduğu dönemi göstermesi için belirli renkler oluşturduk. Bunlar; Antik Dönem, Memlükler ve Osmanlı Dönemi, Fransız Dönemi ve erken Türkiye Cumhuriyeti'nden günümüze gelen dönemi kapsıyor. Her bir yapı için karekod üzerinden ulaşabileceğiniz bir referans dosyası ekledik. Bence birinin yaptığı bir çalışma diğer araştırmacıların ya da kentin işine yaradığı zaman anlamlı oluyor. Bu şekilde karşılaştırmalı çalışmalar yaptıktan sonra da rehberimizin son haline ulaştık.

- Köprübaşı ve çevresi | 1
Kemalpaşa Caddesi | 2
Kurtuluş Caddesi | 3
Saray Caddesi | 4

- [1] Antik Dönem
[2] Memlükler - Osmanlı Dönemi
[3] Fransız Dönemi
[4] T.C. - Günümüz

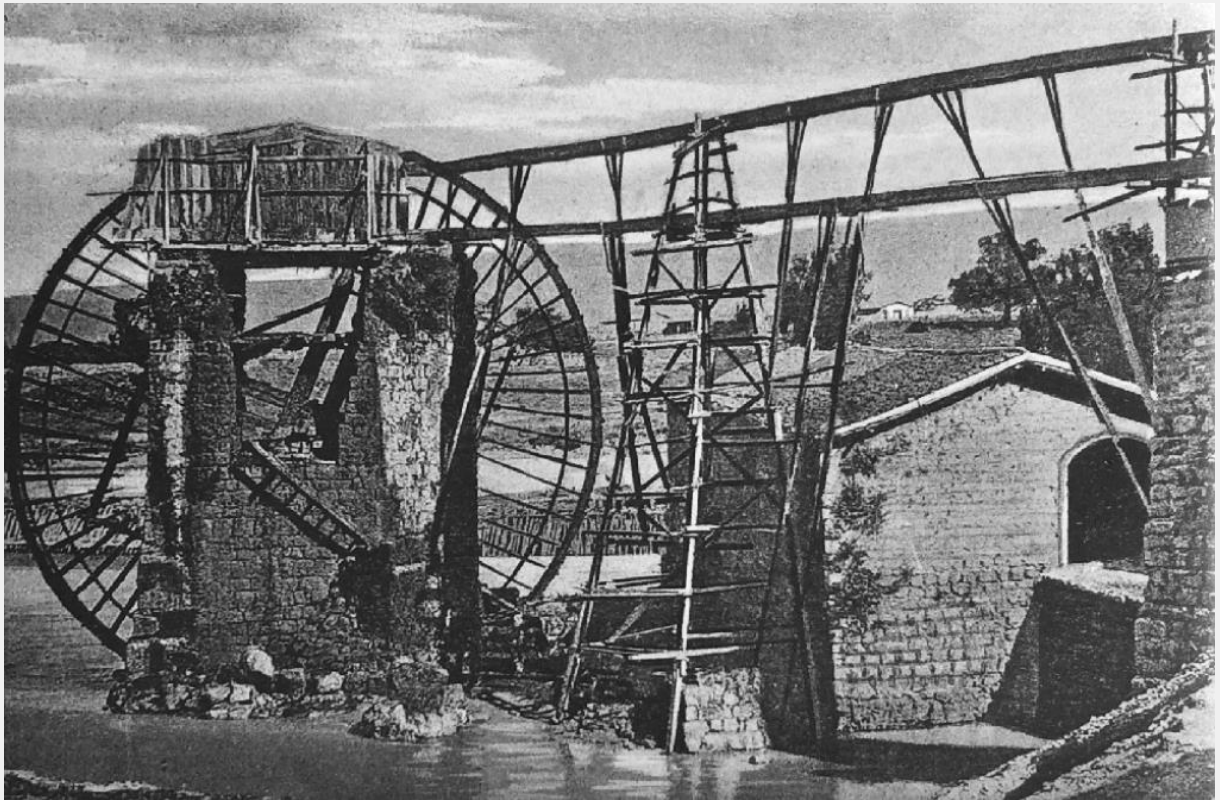
Köprübaşı'ndan doğuya doğru çıkıp Kemalpaşa Caddesi'nden Kurtuluş Caddesi'ne yöneldik ve yukarıya, Savon Otel'e doğru yürüdük. Ardından güneye doğru yürüyerek kışla da tamamlayıp kışladan Büyük Park'a doğru tekrar gelerek Saray Caddesi üzerinden Köprübaşı'na geçtik. Aslında Antakya'nın tarihsel çekirdeğini yalnızca bu aksı dolaşarak deneyimlemek mümkündü. Bu sırada neredeyse geçmişe dönük 2300 yılı deneyimlemiş oluyordunuz.

Yapı kartlarında nasıl bir detay verdiğimden bahsetmek istiyorum. Örneğin Roma Köprüsü 2023 yılı depremine kadar Antakya'daki çoğu arkadaşım için kanayan bir yaraydı. Çünkü Roma döneminde yapılan ve 1970 yılına kadar ayakta kalmayı başaran bir köprü, Amik Gölü'nün kurutulması ve Asi Nehri'nin tabanının çökmesi sürecinde kurul kararıyla ne yazık ki yıkılıyor ve yerine tam da günün başlığına uygun olarak değerlendirebileceğimiz bu köprü yapılıyor.

Ata Köprüsü, Tezer, 2021

Yürünebilir tarih Rehberi'ne aldığımız her yapının derinini kazdığınızda bir yok oluş ve bir deformasyon öyküsü görüyorsunuz. Örneğin aşağıda görülen Naura, özellikle Suriye ve Hatay coğrafyasına özgü kabul edilen, hatta daha önce Koç Üniversitesi'nde bir sergisi yapılan ve sonra kitaba dönüşen su dolapları. Asi Nehri'nin yatağının değişmesi süresinde buradaki üç Naura maalesef aramızdan ayrılıyor.

Naura (Su Dolabı), Memlükler Dönemi

Cumhuriyet Meydanı, Belediye Binası ve Meclis Binası ile rehberle devam ettik. Meclis Binası aslında Fransız Dönemi'nde Leon Benjuda tarafından bir Fransız sinema yapısı olarak inşa edilmiş. Sonra birçok farklı işlevde kullanılıyor. Ben 2013'te ilk gittiğimde tiyatro salonu

ve künefeciydi. Çok işlev değıştirse de sinema, tiyatro gibi kültür işlevini hep korudu. 2021 yılında restorasyon süreci tamamlandı.

Adalı Konağı

Meclisin arkasında yer alan Adalı Konağı da aynı dönemde yine başka bir Fransız mimarın yaptığı bir yapı. Rehberde yer alan bir diğer yapı, Ulu Camii de aslında Anadolu'nun ilk camisi olarak bilinen fakat gördüğü restorasyon süreci nedeniyle büyük ölçüde yıkılıp yeniden yapıldığı için bu ünvanını Habib-i Neccar Camii'ne kaptıran bir cami.

Habib-i Neccar Camii, (Tezer, 2021)

Antakya Kent Arşivi (Tezer, 2021)

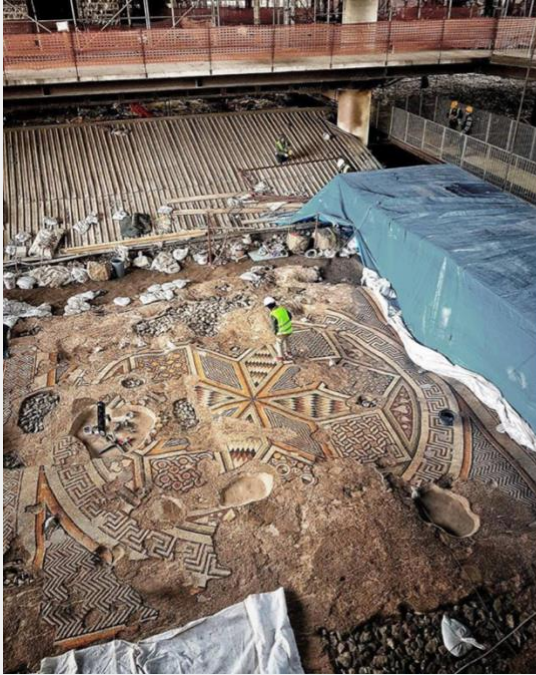
Uzun Çarşı'yı da pek çok kişi duymuştur. Son yıllarda Habib-i Neccar Camii'nin yanında güzel bir Kent Arşivi vardı. Kurtuluş Caddesi Antik Dönem'de Herod Caddesi ve dünyanın

meşalelerle aydınlatılan ilk caddesi olarak kabul ediliyor. Bugünkü Kurtuluş Caddesi'nin 11 metre altında Herod Caddesi'nin sütunlu yolunun hala orada bulunduğu arkeologlar tarafından tespit edilmiş durumda.

Savon Otel

Savon Otel aslında Osmanlı Dönemi'nin kervansarayı. Osmanlı'nın son döneminde sabunhane olarak kullanılmış ardından da Savon Otel olarak hizmet vermeye başlamış. Savon Otel'in dönüşümüyle ilgili mimarlık alanında iki tane doktora tezi var. Depremden de orta hasarla çıktı.

Müze Otel'in içindeki eserler (Arkeofili, 2020)

Saray Caddesi epey eleştirilen bir yayalaştırma süreci sonunda Antakya'nın en yaşayan caddelerinden biri halini almıştı. Sürekli sokak müziğini duyduğunuz çok güzel bir caddeydi.

Ortodoks Kilisesi de depremde büyük ölçüde aramızdan ayrıldı. Yapı kartlarında Müze Otel hariç tüm yapılarda numara var. Müze Otel benim için büyük bir soru işareti olan bir yapı. Benim için bir soru işareti olmasının üç sebebi var: İlki bu devasa ölçeğin Antakya'yla hiçbir ilgisi olmaması, ikincisi kentin kuzey girişinde Saint Pierre'in tüm etkisini perdeleyip yok etmiş olması. Üçüncüsü de burada gördüğünüz, dünyadaki tek örnek olan dalgalı yekpare mozaığın üstüne koca bir otel olarak inşa edilmiş olması. Fakat tüm dünyanın bir mirası olduğu için sürece dahil etmek istedim.

Depremden sonra Antakya ile ilgili araştırmalarım 2000 yılı sonrası okumalarıyla geçti. Aslında 2000 yılı sonrası dünyaya hiçbir ilgi duymamama rağmen bununla uğraşmak durumunda kaldım.

Antakya Köprübaşı, Kenan Kantarcı, 5 Eylül 2023

Köprübaşı deprem sonrası bu şekilde görünüyor.

Antakya, Kenan Kantarcı, 5 Eylül 2023

5 Eylül'de Antakyalı Harita Mühendisi arkadaşımız Kenan Kantarcı'nın bizim için yaptığı bir ortafoto örneği. Aynı alanda deprem öncesi ve sonrasını karşılaştırmalı olarak görebilirsiniz.

Yürünebilir Tarih'in rotası Kurtuluş Caddesi, Kemalpaşa Caddesi, Saray Caddesi ve Köprübaşı'ndan oluşuyordu. Depremden sonra Yürünebilir Tarih'le neler yapabiliriz diye düşünmem gerekti. Daha önce Yürünebilir Tarih Rehberi'ni önermemin sebebi, yerel halk başta olmak üzere kenti ziyaret eden ve yürüme deneyimini elde eden herkes bu alanları, bu yapıları tanısin ve sahiplenerek korusun ve bir aidiyet ilişkisi geliştirsindi. Şu an her zamankinden daha çok ihtiyacımız var.

Bu yapıların ağır hasarlı olduğunu ve bazılarının da ne yazık ki yok olduğunu konuşuyoruz. Galiba şu anda öğrenmemiz, birbirimize anlatmamız ve hafızayı canlı tutmamız her zamankinden çok daha önemli. Bunun için bazı dijital metotlara çok iş düştüğünü düşünüyorum ve bununla ilgili bir çalışma içindeyim. Antakyalılar zaten bu çok katmanlı kenti inşa edenlerin kendisi. Dolayısıyla Antakyalı olmayan herkesin sorumluluğu; Antakyalıların kendi istediği şekilde kuracakları yeni hayatta, eski hayattan taşımak istedikleri şeyleri taşımada yardımcı olmak. Tüm uzmanlıkların da buna hizmet etmesi gerektiğini düşünüyorum. Burada aslında kaybedilmiş ve yaralanmış bir dokudan bahsediyoruz fakat enkaza ve ondan geriye kalan boşluğa bakıp Antakya'yı görmenin yollarını aramamız gerektiğini düşünüyorum. Her zaman tutunabileceğimiz çok temel bir cümle var '*Geri döneceğiz Antakya ve geri döneceğiz Hatay*'. Antakya'dan ayrılanların hep söylediği bir cümle... Geri döndüklerinde Antakya'yı deprem öncesindeki gibi bulmalarına destek olabileceğimizi düşünüyorum.

Kültürel Mirası Korumazsak Ne Olur? Kültürel Mirası Teslim Ala-bilmek!

PlumeMag ve Green Up Meetings Kurucusu Bihter Ayyıldız
Akademisyen ve Serbest Araştırmacı Seda Naniç Zeybek

Bihter Ayyıldız

Bugün burada İstanbul konuşulduğu kadar Hatay da konuşuldu. Bağlantı nerede diye düşünüyorsanız, deprem sadece bir sonuç olabilir. Deprem yarattıkları ve yaşananlar, alınmamış önlemlerin hepsi kültürel, estetik, bilimsel, eğitim bazlı birçok eksiğin birer sonucu oldu. O yüzden İstanbul'u anlamak için bu tecrübeyi yaşamış bir yeri de örnek almanın çok değerli olduğunu düşünüyorum. Atatürk'ün '*Hatay benim şahsi meselem.*' dediği gibi aslında hepimizin şahsi meselesi olmalı.

Burada olabildiği kadar tarafsız olmaya çalışsam da Serdar'ın söylediği gibi Cumhuriyetimizin 100. yılında övünebileceğimiz birçok şeyimiz varken, dövünebileceğimiz şeyleri konuşuyoruz. Kendi etki alanımı kadar herkese açmak istiyorum. Bu etkinliğin oluşmasında ve dinlediğiniz değerli akademisyenlerin burada olmasında bana çok büyük desteği olan Seda Hanım'a çok teşekkür ediyorum. Tüm bu kurguyu, bu güzel konuşmaları Seda Hanım sayesinde dinlemiş olduk. Ben Fransa'da sanat tarihi okudum ve master tezim Savaş Sonrası Yeniden Yapılanmada Kültürel Miras başlıklıydı. Türkiye'ye döndüm ve sanat tarihi alanında hiç iş bulamadım. On beş sene kurumsal hayatta çalıştıktan sonra yirmi beş senenin ardından tezimle alakalı bir konuda bugün bir araya geldik. Bugün size ilk sorumu '*Kültürel mirası korumaktan ne anlıyoruz?*' diye sormak istiyorum.

Öncelikle teşekkür ederim. Gerçekleştirmek istediğiniz gerçekten çok değerli bir çalışma. Ben de uzun yıllar araştırma sektöründe idim ve son yıllarda kültürel mirası ve kültürel varlıkların korunmasını mesele edindim. Akademide de kültürel mirasın korunmasının yerel entegrasyonu ile nasıl yapılabileceği üzerine çalışıyorum.

Kültürel miras nedir?

Hazır bugün UNESCO'nun Bilgiye Evrensel Erişim Günü iken, UNESCO'nun 1972'de kabul ettiği, Dünya Kültürel ve Doğal Mirası'nın korunmasına dair sözleşmenin bir

amacı var. En temel tanımı; üstün evrensel değere sahip kültürel ve doğal alanların korunması ve gelecek nesillere aktarılması olarak yapabiliriz. Kültürel miras çok daha genel ve birçok farklı alanda temel başlık olarak kabul edilebilir. Bir de kültür varlıklarımız var ve daha taşınabilir varlıklardan bahsediyoruz.

Öte yandan hem kültürel miras hem kültür varlıkları arasındaki farklılıkları da anlatmak istiyorum. Geçmiş nesillerden gelen ve gelecek kuşaklara aktarılmalı hak eden tüm kültürel unsurları kültürel miras olarak tanımlıyoruz. Temelde somut ve somut olmayan kültürel miras olarak ikiye ayırabiliriz. Aslında her ikisi de UNESCO'nun kavramı olarak karşımıza çıkıyor. 1972'de somut kültürel mirası tanımlayıp korunmasına yönelik belgeye imza attı ve taraf devletler de buna dahil oldular. 2003'te ise neredeyse otuz yıl sonrasında somut olmayan kültürel miras üzerine bir sözleşme yapıldı. Türkiye bu sözleşmeye 2006'da dahil oldu. Somut yapılar; taşınabilir ve taşınamaz olarak ikiye ayrılırken, somut olmayan kültürel mirası ise gelenekler, ritüeller, müzik, el sanatları, dans ve benzeri tanımlar olarak söyleyebiliriz. Türkiye 2006 yılında bu sözleşmeye dahil olsa da somut olmayan kültürel mirasa sahip ülkeler arasında bugün ilk beşte yer alıyor. Kültür varlıkları ise kültürel mirasın somut ve fiziksel örnekleri. Tarihsel ve sanatsal değerlerin bütünlüğünü korumayı amaçlayan restorasyon çalışmalarını kültür varlıkları üzerinde tanımlıyoruz ve görüyoruz. Dolayısıyla daha somut ve fiziksel örnekler olarak tanımlayabiliriz.

Bihter Ayyıldız

Genellikle kültürel mirası korumak diye araştırdığımızda konunun daha çok mimarlığın etrafında döndüğünü görüyoruz. Bununla ilgili aslında birçok disiplin var, bu disiplinlerden de bahsetmek iyi olmaz mı?

Seda Naniç Zeybek

Tabii ki. İlk önce UNESCO 1972’de somut kültürel mirastan yola çıkarak böyle bir sözleşmeye imza atıyor. Kültürel mirasın korunmasına yönelik birtakım önlemler almaya başlıyor. Dolayısıyla bu iş mimarların ve şehir bölgecilerin işi haline geliyor. Bina ve yapıdan bahsediyoruz. Ben bir sosyal bilimci olarak bu kadar çok mimar arkadaşım, akademisyen hocalarım etrafımdayken hep şunu savunmaya çalışıyorum: Elbette bir bina, bir yapı, bir anıt olmadığı noktada o kültürel mirasın kültür varlığının değerini bize ne hatırlatacak? Bir diğer yandan onu tek başına korumak ne işe yarayacak?

Bir şehrin ruhundan bahsediyoruz ve asıl korunması gereken o yapıyla birlikte mimari işçiliğin arkasındaki değer, o binaya ruhu veren geçmişi ve arkasındaki hikayedir. Bir yapıyı tüm bunlarla birlikte korumamız gerekiyor.

Tarihi Yarımada’ya baktığımızda sadece yapılardan mı oluşuyor? Yani Tarihi Yarımada’yı oranın esnafı, ustaları olmadan da düşünebilir miyiz? Kapalıçarşı’nın kokusu, o baharatlar olmadan ve onları üretenler olmadan düşünemeyiz. Dolayısıyla bizim gerçekten korumaya bakmamız gereken konu yapıyla beraber arkasında yatan hikayesi ve ruhu. Bu işin özgünlüğü de aslında oradan geliyor. O ruh nedir, ruhu yaratanlar kimlerdir, kim için ne anlam ifade ediyor, bunlar da çok önemli. Bu değerlerin içinde şairler, müzisyenler, sanatkârlar, zanaatkarlar, edebiyatçılar var. Biz onlarsız bir Tarihi Yarımada düşünebilir miyiz? Dolayısıyla asıl mesele, yeri ruhuyla beraber koruyabilmek. Örneğin İstanbul Apartmanları’ndan bahsettik. O apartmanlardaki, yapılardaki şekillerin neler ifade ettiği çok önemli. İnsan hemen onun arkasındaki hikayeyi merak ediyor. O binaya o ruhu veren oradaki hikaye değil mi?

Sadece hikayeler, gelenekler değil öte yandan koku da çok önemli bir faktör olarak karşımıza çıkıyor. Bugün Kundura Fabrikası’na gittiğinizde belirli yerlerinde hala oradaki derinin kokusunu hissedebiliyorsunuz. Aynı şekilde Gazhane’de içeride belirli yerlerde kendine has kokusunu alabiliyorsunuz. Tüm bunları koruyabilmek, o kokuyu da biraz muhafaza edebilmekle anlamlı hale geliyor diye düşünüyorum.

Bihter Ayyıldız

Sizin yaptığınız bir araştırmadan yola çıkarak kültürel mirasın korunmasına dair bir projenizi dinleyebilir miyiz?

Seda Naniç Zeybek

Yerin, ruhunu hafızasıyla birlikte korunmasına yönelik bir örnek olarak içinde bulunduğum bir projeyi anlatabilirim. Sümerbank Bergama Tekstil Fabrikası’nda emek-mekan ilişkisi kurulan ve tamamen sözlü tarih ve arşiv analizine dayalı bir hafıza projesi gerçekleştiriyoruz. Projeye, Mekanın Hafızası Hafızanın Mekanı ismini verdik. 1954 yılında kurulmuş olan,

1960-2003 yılları arasında hizmet vermiş ve Bergama'nın kalkınmasında çok önemli bir payı olan Sümerbank Tekstil Fabrikası'nı inceledik. En son 2003 yılında çıkarılmış olan işçileriyle beraber bir sözlü tarih projesine başladık.

Emek-mekan ilişkisi de endüstri mirası altında oranın ruhunu oluşturan çok önemli değerlerden bir tanesi. Kundura Hafıza da benzer bir çalışma yaptı. Biz Sümerbank Tekstil Fabrikası'ndaki işçileri bulmak için önce bir Facebook sayfası kurduk. Kulaktan kulağa duyan herkes geldi ve tek tek anılarını paylaştı. Daha sonrasında fabrikadaki hayatlarına ve fabrikanın hayatlarına nasıl dokunduğuna ilişkin hikayelerini paylaştıkça daha çok hatırladılar, daha çok paylaştılar. Bu anılar bize dönemin sosyodemografik ve sosyoekonomik yapısını anlattı. Fotoğraflar aracılığıyla dönemin Bergama'sını görmüş olduk. İşçilerin kendi aralarındaki diyaloglara varıncaya kadar bir arşiv çalışması yaptık.

Cumhuriyetin ilk yıllarında kurulan bu fabrikanın Bergama'yı nasıl kalkındırdığını, nasıl değiştirdiğini, esnafla olan ilişkisini ve kişilerin fabrikadan nasıl beslendiğine dair çok ciddi geri bildirimler aldık. Bu çalışmanın Günseli Baki ve Yücel Tuna'nın projesi olarak bir fotoğraf sergisi de yapıldı. Proje için bir fon alındı ve bu fon üzerinden yola çıkıldı.

Bergama'daki lansman işçilerin katılımıyla bir fotoğraf sergisi olarak yapıldı. İşçiler tek tek geldiler, orada anlattıkları üzerinden bazı anıları yeniden paylaştılar. Bizler kültürel mirası hatırlamak için nesilden nesile geçirmeye çalışıyoruz. Hatırlamazsak anılarımız geri gelmiyor. Bir binada bir anımız varsa o bina yıkıldıktan sonra anılarımız tekrar bir şekilde hatıratımıza geri gelmiyor ve unutulmaya mahkum oluyor. Onlar geri gelmedikçe o yere duyduğumuz aidiyet azalıyor çünkü ancak biz hatıladığımız müddetçe var olabiliyor.

Burada depremi konuşuyoruz. Belki en kolay şey o binaların yeniden inşa edilmesi ama bence konuşmamız gereken en önemli şey insanların neler hatırlayacağı. Bergama Projesi'nde işçiler konuştuğu hatırladılar. Bir süre sonra bize kendi aralarındaki etkileşimin de nasıl olduğunu ve o dönemin ilişkilerinin nasıl yaratıldığına dair çok önemli veriler sundu. Yakın zamanda da İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri'nden Tarihi Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma kategorisinde Jüri Özel Ödülü'nü aldı.

Maurice Halbwachs'ın Kolektif Bellek isimli kitabında belleği; tanıklıklar ve hatıralarımızın kolektifliği üzerinden tanımladığına dair bir alıntıyla bitirmek istiyorum: *“Eğer ki anılarımızın var olduğu yerler yok olursa hatırlamayacağız ve bir sonraki kuşaklara zaten bunları geçirmemiz mümkün olmayacak. Dolayısıyla da bizlerin hatırlamadıklarıyla da ne şehre ne yere ne de bulunduğumuz mekana bir aidiyetimiz kalmayacak, yabancılaştacağız. İşte bu yüzden hem kültür varlıklarını hem de onun arkasındaki hikayeleriyle birlikte kültürel mirasımızı korumak için çaba sarfetmemiz gerekiyor.”*

Bihter Ayyıldız

Çok sert bir kapitalist baskının altında yaşadığımız, herkesin şahsi çıkarının peşinden koştuğu bir dünyada böyle değerlerin peşinden koşan birilerinin olması ve bu toplulukların bir araya gelerek daha da büyüyecek olması çok güzel. Aklınıza ve düşüncenize sağlık, çok teşekkürler.

ETKİNLİKTEN KARELER

Dirençli Kentler: İstanbul Vizyon 2050

Dr. Hatice Kurşuncu

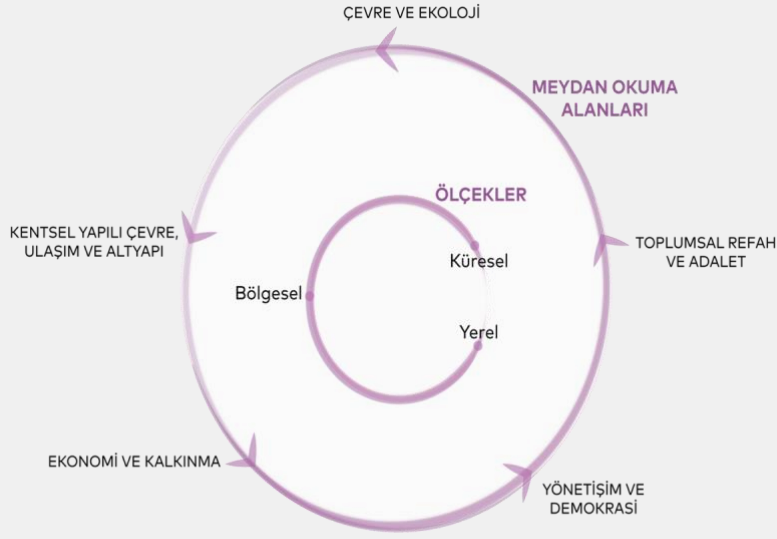

İstanbul Planlama Ajansı'nda yürütmekte olduğumuz Vizyon 2050 planlarımızdan bahsetmek istiyorum. Planlama Ajansı İstanbul Büyükşehir Belediyesi kapsamında 2020 yılında kuruldu. Burada yaptığımız çalışmaları, İstanbul'u geleceğe nasıl taşıyız ve İstanbul'un sorunlarını nasıl çözeriz soruları çerçevesinde yürütüyoruz. Tanımlanan sorunların akılcı, bilimsel ve kalıcı çözümlerini üretmeye çalışıyoruz. Vizyon 2050 stratejileri ve İstanbul Planlama Ajansı'nda devam ettirdiğimiz Deprem Eylem Planları'ndan bahsedeceğim.

Bir kent neye dirençli olmalıdır? Bu soru gerçekten çok önemli bir soru. Bugün genel olarak afetlerden, özellikle depremde bahsettik

çünkü etkileri çok sıcak ve çok yıkıcı sonuçlar doğurdu. Bir kent sadece afetlere dirençli olmaz. Vizyon 2050 çalışmaları çerçevesinde bir "21. Yüzyıl Çoklu Krizler Çağı" çerçevesinde çalışıyoruz.

21. yüzyılın bundan sonra yaşayacağımız dönemde çoklu krizler yaşayacağız. Yani sadece bir ya da geçici krizler değil, birbirleriyle ilişkili ve çok katmanlı, üst üste binen krizler yaşanacak. Kentlerimizi ancak bu sorunları görerek, kabul ederek ve onlarla mücadele ederek dirençli hale getirebiliriz.

5 Temel Kriz Alanı

Çalışmalarımızı beş temel kriz alanı üzerine temellendirmiş bulunuyoruz. Bunlar; çevre ve ekoloji, toplumsal refah ve adalet, yönetim ve demokrasi, ekonomi ve kalkınma, kentsel yapıli çevre ve ulaşım ve altyapı. Bu beş kriz alanının karşısında meydan okuma alanları çerçevesinde çalışıyoruz. Hem kriz hem meydan okuma alanı olarak düşündüğünüzde ölçekler meselesini de göz ardı etmemek gerekir. Bu krizler sadece yerel ya da sadece küresel değil. Hem küresel hem bölgesel hem yerel hatta kimi zaman sokağa ve bireye kadar inebilecek ölçeklerde karşımıza çıkıyor. Dolayısıyla bizim meydan okuduğumuz ve çözüm getirmek zorunda olduğumuz alanlar tüm bu ölçekleri bir arada görebileceğimiz ve mücadele edebileceğimiz alanlar olabilir. Ancak bu krizlere karşı böyle meydan okuyabilir, baş edebiliriz.

Vizyon 2050 strateji planlarında şu anda dört süreci tamamlamak üzereyiz. İlk başladığımız zaman uzunca bir süre İstanbul'un sorunlarını, potansiyellerini, İstanbulluların ne istediğini ve neye ihtiyaç duyduğunu araştırdık. Katılım yöntemlerini geliştirmeye çalışarak hem anketler yapıp hem uzmanlara danışarak tamamladık. Ardından İstanbul'un 2050 yılında nasıl bir kent olmasını istediğimizi tanımladığımız bir vizyon çalışması yaptık. Daha önce yaptığımız çalışmaların üzerine bir katılım süreci daha geçirerek İstanbul'un vizyonunu tanımlamış olduk.

Üçüncü aşamada, İstanbul'u 2050 yılında bu tanımladığımız kent haline getirebilmek için biz neler yapmalıyız bunları ele aldık. Hangi stratejilerimiz olmalı, hangi amaçlar çerçevesinde hangi hedefleri önümüze koymalıyız bunları düşündük. Bu süreç sonunda 2022 yılının temmuz ayında strateji belgemizi tamamladık ve kamuoyuyla paylaştık. Sonrasında Vizyon Eylem Planı sürecine başladık. Önümüze koyduğumuz hedefleri, kısa orta ve uzun vadede nasıl hayata geçireceğimizi, bu hedefleri nasıl uygulayacağımızı tanımladığımız bir planlama aracı geliştirdik. Vizyon Eylem Planı üzerinde çalışmaya devam ediyoruz ve yakın zamanda tamamlamayı hedefliyoruz. Bu planı, bir grup plancı bir araya gelip yapmak yerine hem İstanbullulara hem uzmanlara sorarak kentin ihtiyaçlarını onlardan dinleyerek oluşturmaya karar verdik. İstanbullularla, İstanbul'un 2050 yılında nasıl olması gerektiğini düşündük ve tüm çeşitliliğiyle canlı ve özgür olduğu, herkesin iyi yaşadığı bir dünya şehri olmasını dile

getirdik. Bu vizyona varabilmek için de yedi tema, otuz sekiz amaç ve iki yüzü aşkın hedefimizi belirlediğimiz bir strateji belgesi oluşturduk.

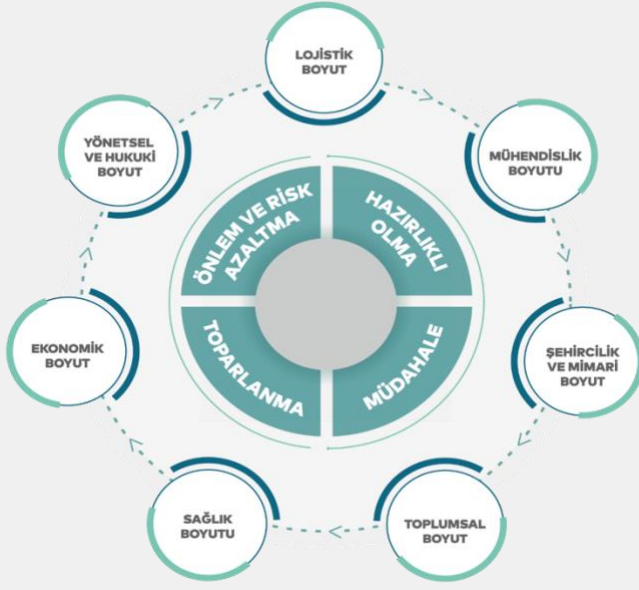
Belirlediğimiz hedefleri artık eylemlerle hayata geçirmemiz gerektiği süreçteyiz. Nasıl hayata geçireceğimiz üzerine çalışırken de bu kriz alanlarını düşünüp beş kriz alanımızda İstanbul'u dirençli hale getirmeye çalışıyoruz. Beş kriz alanına karşı nasıl hareket etmemiz gerektiğini tanımladığımız eylemler, meydan okuma alanları üzerinde çalışıyoruz. Beş meydan okuma alanını yönetim ve demokrasi, ekonomi ve kalkınma, toplumsal refah ve adalet, kentsel yapılı çevre ulaşım ve altyapı, ekoloji ve çevre olarak belirledik. Örneğin yönetim ve demokrasi alanımızda bir katılım ve demokrasi meselemiz var. Aslında ülke siyasetinden tabana kadar inen ya da tabandan yukarıya çıkan meseleler... Kent diplomasisi, uluslararası ilişkileri kentler üzerinden kurmak gibi meselemiz var.

İmar ve Şehircilik Reformu'nu nasıl yapabileceğimize dair bir reform paketi hazırlamayı düşünüyoruz. Şehircilikle ilgili birbiriyle iç içe geçmiş çok katmanlı konular var: iklim, su, denizler ve kıyı, kirlilik, ekoloji ve canlı yaşamı üzerine kısa ve uzun vadeli eylem planları hazırladık. Ekonomi de kriz alanlarımızdan bir tanesi ve bu kentin bu konuda da dirençli hale gelmesi gerekiyor. Dayanıklı ekonomi; yerel ve küçük üreticilerin dirençli hale gelmesi meselesi, istihdam ve üretim mekanları üzerine çalıştığımız eylemlerimiz var. Kentsel yapılı çevre, ulaşım ve altyapı üzerine de birçok konuda çalışıyoruz.

Kültürel miras, kırsal alanların ve doğal alanların korunması, bir kuzey yaşam koridoru üzerine eğildiğimiz meseleler arasında. Ulaşım, erişim problemimiz ve çok ciddi yaşanan bir konut krizi var. Yürünebilirlik konusu da kamusal alanların içindeki bir mesele olarak gündemimizde. Afete dayanıklı kent meselesi de üzerine çokça konuştuğumuz bir diğer alanımız. Toplumsal adalet de bir kriz alanı ve çözülmesi gereken çokça sorunumuz var.

Gıda, sağlık, eğitim, barınma, spor, kültür ve sanat, yoksulluk konuları altında da çeşitli eylemlerimizi tanımlamaya çalışıyoruz. Tüm bu meydan okuma alanları ve bu eylemlerin birbiriyle çokça ilişkisi var. Bir kenti dirençli hale getirmek için sadece bir alanı güçlendiremeyiz. Bir kenti daha güçlü hale getirebilmek için her birinin ilişkisini sağlıyor olmamız ve her yaptığımız eylemin bir başkasına değip değmediğine bakmamız gerekiyor.

6 Şubat'tan sonra İstanbul'da da deprem üzerine yapılan çalışmaları hızlandırma kararı alındı. Ekrem İmamoğlu'nun başkanlığında Deprem Bilim Üst Kurulu kuruldu. Bu yapının amacı İstanbul Büyükşehir Belediyesinin yapmakta olduğu depreme yönelik çalışmalarla, bilim alanını bir araya getirmek. Bilimsel bilgiyle yapılan tüm çalışmaları bir araya getirmek ve koordinasyon sağlamak. Bu işin koordinasyonu hala yapılan sayısız toplantıyla devam ediyor. Yaklaşık 400 kişilik bir çalıştayla ilk toplantısını gerçekleştirdikten sonra bir Deprem Eylem Planı hazırladık ve mart ayında da tanıtımını yaptık. İstanbul'un depreme dayanıklı hale gelmesi, sürekli devam etmesi gereken sonlanmayacak bir plan.

Deprem Seferberlik Eylem Planı Yaklaşımı

Temel çerçeveye baktığımızda afete karşı yapılacak her türlü planlamada dört tane aşama tanımlanır: Önleme ve risk azaltımı, hazırlıklı olma aşaması, depremden sonra müdahale ve toparlanma aşaması. Tüm bu dört aşamanın içerisinde yedi tane de boyut olması gerektiğini düşünüyoruz. Bu boyutlar şekilde görüldüğü gibi lojistikten sağlığa kadar yedi farklı alanı kapsıyor. Bir yerde lojistiği tamamlamışken başka bir yerde toplumsal boyutu es geçemezsiniz. Orada da bu dört aşamada ne yapacağınızı bilmeniz, bu alanlara ilişkin çeşitli eylemler tanımlamanız gerekiyor.

Eylem Planı'nın çalışmaları ve İBB'nin kendi birimleri içindeki çalışmalar devam ediyor. Bunları bir araya getirdiğimiz bir Bilim Kurulu çalışmamız var. Bilim Kurulu çalışmasında da farklı boyutlarda devam eden çalışma grupları var. Bu gruplar, birtakım alanlarda yapılması gerekenler üzerine küçük model çalışmaları ve uygulama çalışmaları gibi ortaya çıkıyor.

Geleceğin Onarıcı Ekonomisinde Şehirler

Onarım Atölyesi ve Regenerative Impact Space Kurucusu Ekin Al

Ben Ekin, Onarım Atölyesi'nin ve Regenerative Impact Space isimli platformun kurucusuyum. Bu platformun henüz bir yılı dolmadı ama biz temelinde ne yapmaya çalışıyoruz bundan bahsedeceğim. Çok uzun süredir sosyal etki ve yeni ekonomik model tasarımlarıyla ilgilenen biri olarak dünyanın artık yeni bir çıkışa ihtiyacı olduğunu hissettiğimizde; çalışmalarımızı neyin altında, nasıl bir yapıda toplayabiliriz diye düşündük. İki şeye odaklanmayı çok istedik: Sürdürülebilirlik artık bizim için yeterli değil, 'regenerative' yani onarıcı bir bakış açısına geçmemiz gerektiğini fark ettik ve dünyada her şey bir tasarım meselesiyken bulunduğumuz her alanı, duvarlardan bağımsız bir atölyeye ve tasarım alanına dönüştürmemiz gerektiğine inandık.

Onarım Atölyesi ilk duyulduğunda genellikle fiziksel bir iyileştirme hissiyatı olarak algılanıyor ama bunun daha da ötesinde, soyut bir şekilde sistem dönüşümü ve yeni çağı birlikte nasıl tasarlayabileceğimiz konularının peşine düşüyoruz. Durduğumuz ana noktalardan biri sivil alan, savunuculuk ve sosyal girişimcilik. Beslendiğimiz kaynak burası ve hak temelli yaklaşımlar üzerine çalışıyoruz. Bugünlerde çalışmaktan en çok keyif aldığımız konu özel sektörün dönüşümü. Yaşadığımız çoklu krizlerde; özel sektörün ve içinde bulunduğumuz ekonomik modelin çok fazla payı olduğunu görüyoruz. O yüzden özel sektördeki radikal dönüşüm için çalışmaya özen gösteriyoruz. Kamuyla, sivil alanla ve sosyal girişimcilikle yaptığımız iş birlikleri var. Bunların kesişim alanında bir şeyler yaratmak ve diyalog alanları oluşturmak istiyoruz. Çünkü ekonomi dediğimiz şey de bütüncül bir ağıncı sonucunda ortaya çıkan bir yapı.

Genellikle şehirlerle ilgili zirveler ve paneller bende hep şu hissi yarattı; zaten bazı şeylerin zor olduğunu bilerek geldiğimiz yerden çıkarken bir şeylerin değişebileceğinin daha zor olduğunu görürdük.

Bugün yaşadığımız krizin ev sahipliğini aslında şehirler yapıyor. İçinde bulunduğumuz büyük şehirlerde tüm çevresel ve sosyal krizleri birkaç metrekafe içerisinde deneyimleyebiliyoruz. Sorunlara çerçeve çizmek için görebilmek için çok önemli ama bir o kadar da zor. Çünkü neyi nasıl çözeceğimizden de emin olamadığımız bir noktadayız.

Peki, ekonomi işin neresinde kesişiyor? Ekonomiyi, enflasyon gibi finansın öğeleri açısından değil, daha büyük bir resim olarak görmeye çalışıyoruz. Ekonomi; yaptığımız seçimler, makro politikalar, şehrin içerisinde bize verilen, verilmeyen, bizden alınan, sömürülen pek çok şey. Dört yıldır da Donut Ekonomisi isimli bir ekonomik model üzerine çalışıyorum. Donut Ekonomisi Türkiye Topluluğu'nu da hayata geçiriyoruz. Ekonomi, insan ve yaşam için adil ve güvenli alanı oluşturmak demek. Bunu yapmanın en kıymetli yolu şehirlerden, yaşam alanlarımızdan başlamak. Bunu adalet meselesi üzerinden anlatmak istiyorum.

Mekansallaşma çok önemli bir konu. Bugün evimiz, sokağımız, mahallemiz, semtimiz, şehrimiz, ülkemiz gibi mekanların tamamının bizimle kurduğu bir ilişki var. Bizim yaptığımız eylemlerin de mekanla kurduğu bir ilişki var. Bunun sonucunda doğan krizler ve bir ekonomik çerçeve var. Hepimizin sanırım aynı noktada bulunduğu bir şey var; bizi bugüne kadar getiren bu büyümeye dayalı ve tahripkar ekonomi, bizi yarına götürmeyecek. Neoliberalizm ve kapitalizm dediğimiz, her şeyi tahrip etmeye yönelik olan bu ekonomi, bizi ütopyaların çok zor olduğuna da inandırdı. Hayal etme dürtümüzü elimizden aldı, tıpkı yaşam sistemlerinin gelecekteki varolma yetisini elinden aldığı gibi... Yeni bir geleceği hayal etme gücümüzü de elimizden aldı.

Bugün hayal etmeye başlamak istiyorum. Buradan çıktığımızda durduğumuz nokta farklı bir geleceğin mümkün olduğunu görmek. Neye odaklanabiliriz? Hepimizin en temelinde şehirlerle ilgili görmesi gereken şey; büyüme arzusunun içerisinden çıkmamız gerektiği. Dünya bize büyüme üzerine bir hayal inşa etti. Daha fazla kazanıldığında, daha büyük ölçekte olduğunda, ülkelerin gayri safhi yurt içi hasılları ve şirketlerin finansal tabloları büyüdüğünde her sorunun çözüleceği bize anlatıldı.

Bugün yoksulluğu konuşuyoruz ve Türkiye'de beslenemediği için dikkat dağınıklığından dolayı merkezlere sevk edilen çocuk sayısının ne kadar arttığını görüyoruz. Şehir, çocukları besleyememeye başladı. Biyoçeşitliliği öldürmeye başladı. Bizim ona yaptıklarımız, ona yapılmasına izin verdiklerimiz sebebiyle bugün hepimizle çok farklı sebeplerle bir adaletsizlik ilişkisi kuruyor.

Geleceğin onarıcı ekonomisi nasıl olurdu?

Daha kapsayıcı olması, kimseyi geride bırakmamaya odaklanması gerekirdi. Bunun için en temelinde büyüme dürtüsünü kenara bırakması gerekiyor. Gelişime odaklanmamız gerekiyor. Doğada fazla büyüyen her şey kanser olurken, ekonomilerimizde ve şehirlerimizde de durum aynı. Biz, tıpkı finansal tablolar gibi her şeyi enine ve dikine o kadar büyötmeye çalıştık ki şehirlerimiz bugün konuştuğumuz çoklu krizlerin merkezi haline gelmeye başladı. Büyümeye o kadar kalpten inanıyoruz, finansal varlığın her şey olduğuna o kadar inanıyoruz ki başka bir çözüm noktası göremiyoruz. Bu tahripkar sistem şehirlerden de çok şey götürmeye başladı.

Bugün yürümekten çok bahsedildi. Ekonomi ve şehir ilişkisindeki en büyük problemlerden biri müşterek alanların azaldığını görmek. Hiçbir yere para ödmeden sadece şehrin içinde dikilebileceğimiz alanların sayısının ne kadar az olduğunu görüyoruz.

En son hangi kaldırımda gönül rahatlığıyla oturabildik?

Bu soru çok önemli çünkü aslında şehrimizde herhangi bir sermayeye, kuruma, işletmeye para kazandırmadan var olabilmemiz, sosyal ilişkilerimizi kurabilmemiz gerekiyor. Şehirlerden ve bizden bunu çaldılar. Müştereklerin satılması, ortak alanların bizim hayallerimiz üzerindeki çalınmışlık etkisi beraberinde birçok sorunu da getirdi. Çünkü şehirde artık kolektif düşünceyi yitirdik. Artık kimse binalarda komşularını tanımıyor diye hep söyleniyoruz. Bunun da ötesinde, artık şehirde sistemin içerisinde para kazandırmadan var olamıyoruz, üretim yapamıyoruz. Kendi üretim alanlarımızı kaybettik. Şehrin bize sunduklarına kendi gelirimiz ölçeğinde anca erişebildiğimiz için büyük bir hırsla kendi gelirimizi büyütme odaklandık.

Müşterekleri çalan ekonomik zihniyet, tüm krizlerin nasıl tetiklenebileceğini bize gösterdi. Bugün iklim krizini artık hepimiz görüyoruz ama görmediğimiz bir konu daha var: İstanbul gibi birçok canlı türüne ev sahipliği yapan bir bölgede canlı kalmadı. *“Bir coğrafya nasıl kaybedilir?”* sorusunun dünyadaki en önemli örneklerinden bir tanesini görüyoruz. Bir deniz nasıl öldürölür, müsilaajla deneyimledik. Bu kadar zengin bir coğrafyanın ekonomik dürtölerle böylesine yok edilmesi, geleceğın onarıcı ekonomisinde maalesef yeri olmayan bir kavram.

Doğayı ve insanı gider olarak gördüğünüzde onu minimize etmek istiyorsunuz. Minimize etmek istediğıniz noktada da ona bir hak atamıyorsunuz. Geleceğın onarıcı ekonomisine bakmaya çalışıp odaklanmamız gereken şeyleri birlikte hayal edelim. Müştereklere çok acil bir şekilde geri ihtiyacımız var. Bu kentte hep birlikte paylaşabileceğımız, Green Up Meetings’in beşincisini orada düzenleyebileceğımız kamusal alanlara acilen ihtiyacımız var. Belediyelerin bünyesinde sunulanın aksine, hiçbir yere bir başvurmak zorunda kalmadan toplanabileceğımız alanlara ihtiyaç var.

Kendi üretimlerimizi yapabileceğımız kent özgürlüklerine ihtiyacımız var. Kentin içerisinde var olabileceğımız alanları yeniden talep etmeye ihtiyacımız var. Bu kadar kentsel problemin olduğı bir noktada her kişinin, kurumun, organizasyonun yaşam haklarını tekrar talep etmemiz gerekiyor. Doğaya, azınlık gruplara bir hak atamamız gerekiyor. Yayalara bir hak atamamız gerekiyor. Tüm bunları kimseyi geride bırakmadan yapmamız gerekiyor. Oldukça zor, çetrefilli ve nasıl yapılacağını hemen bilemeyeceğımız bir konu. Bunun için de ekonomi ekseninde bir araya gelmemiz gerekiyor.

Geleceğın onarıcı ekonomisinde iki şeye çok dikkat etmemiz gerekiyor: Kentteki tüm düzenleri bölüştürmek için onarıcı tasarımlar yapmamız gerekiyor. Bölüştürmek aslında ne demek? Bir şehir aslında girdisi ve çıktısı ile birlikte ekonomik değeri olan bir yapı. Dünyada ve büyük şehirlerde gelir, refah ve mutluluk nerede toplanıyor? Bugün İstanbul’a baktığımızda, gittikçe gettolaşan ve yoksullaşan bölgeleri gördüğümüzde üretilen büyük ekonomik gücün ve gelirin getirdiğı refah, İstanbul’un çok küçük bir kitlesinde toplanıyor. Bu kitle etrafında döndürölme devam ediyor. Oysa geleceğın onarıcı ekonomisini konuştuğumuzda, kentlerde yaptığımız her türlü faaliyeti nasıl dağıtacağımıza odaklanmamız gerekiyor.

Sadece paranın veya refahın değil, ölümün ve risklerin nasıl dağıldığına da bakmamız gerekiyor. Depremde kim ölüyor, kendilerini güvenli bölgelere kapatabilmiş insanlar da

depremde ölüyor mu? Sadece parayı nasıl dağıttığımız değil, ölümü ve gıdayı nasıl dağıttığımız gibi soruları da sormamız gerekiyor. Organik gıdayı, iyi yetişmiş gıdayı kim yiyebiliyor? Kim bugün çöplerden gıda toplamak zorunda kalıyor? Neyi, neden ve nasıl dağıttığımızı bu şehrin içinde bilmek zorundayız.

Şehir şöyle güzel bir avantaj sunuyor: Sürdürülebilirlik konusunu bugüne kadar hep kutup ayılarıyla anlattılar. Onlar bize o kadar uzaktaydı ki buzulların eriyor olmasının bize herhangi bir etkisini görmedik. Buradan Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nün ayağına gittiğinizde mandaların yaşam alanının nasıl öldürüldüğünü ve mandalar öldüğü için oradaki tüm ekosistemin nasıl yok olduğunu görebilirsiniz. Vapura bindiğinizde denizde herhangi bir canlı hareketliliğini görmediğiniz zaman bir şeylerin o kadar da uzak olmadığını görüyorsunuz.

Gezdiğimiz süslü sanat merkezlerinin iki-üç arka sokağına gittiğinizde o merkezlerde sunulan yaşam hakkının arka taraflara nasıl verilemediğini görebiliyorsunuz. O yüzden şehir aslında bize bu kadar uzaklaştırılan şeylerin çok da yakın olduğu bir yerde duruyor. En güzel yanı da birlikte tasarlama yetisini bize vermesi. Hepimizi bu kadar yalnızlaştıran, her şeyi kendisi için, kendi karı için düşünen insan modelini bize dayatan ekoniminin ötesinde; kendi komşularınız ve mahallenizle nasıl adil bir üretim döngüsü yaratabileceğinizi denemek için alanlar da veriyor. Kendi lanetini bize sunan kentler, kendi devrimini de içerisinde barındırıyor. Bu kadar krizin içerisinde çözebileceğimiz çok fazla mesele var.

Bir sokağa çıktığınızda o şehirde ne görmek istiyorsunuz?

Ben yoksulluk görmek istemiyorum. Ben daha fazla arı görmek istiyorum. Daha fazla böcek görmek, daha fazla tok sokak hayvanı görmek istiyorum. Daha az eve kapatılmış, daha az şiddete uğramış kadın görmek istiyorum. Bunları görmek isteyip talep ettiğinizde arasındaki bağlantıları da göreceksiniz. Bugün belirli gruplara uygulanan baskının, örneğin LGBTİQ bireylere uygulanan baskının bir kadının domestik hale getirilip yıpratılmış olmasıyla, Yavuz Sultan Selim Köprüsü yapılırken hiç kimsenin fikrinin alınmamış olmasının aynı düzlemde geldiğini görebilirsiniz. Çok küçük bir grubun, sizin için ve şehir için tüm kararları aldığını göreceksiniz.

Ben lokal topluluklara çok inanıyorum, belediyeler yıllardır planlar yapsa da uygulamaya geçemiyor. Hepinizi mahalle laboratuvarlarımızı kurmaya davet ediyorum. Bugün gıda, İstanbul'un çok büyük bir sorunu. Lütfen gidip binanızdakilerle tanışın. Her ne kadar kopup gelmiş olsanız da birçoğunuzun lokal bir bölgeyle bağlantısı hala var. Beş ürün belirleyin; zeytinyağı, un, peynir gibi temel besinleri seçip bunların adil, kendi köyünüzden, lokal bir bölgeden tüm bina için sipariş edin ve birlikte adil bir gıda topluluğu oluşturun.

Bulunduğumuz alanlarda, doğru politikaları birlikte tasarlayabiliriz. Müşterek kavramını unutmamamız gerekiyor. Bir kentten müşterekler alındığında, bir kentin birlikte çalışma güdüsü de çalınmıyor. Müştereklerin yerine kocaman AVM'ler dikildiğinde ya da sahillere süslü kafeler, oteller yapıp oraya girmek için güvenlikten geçmek ve para harcamak zorunda kaldığınızda kolektif düşünceniz ve sistemsel bakış açınızın yok oluyor. Bu yüzden kamudan ve özel sektörden istemek gerektiğine inanıyorum.

Geleceğin onarıcı ekonomisini hayal etme yolunda bir araya gelebileceğimizi görmemizin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Her şey, farklı disiplinlerden ve ilgi alanlarından insanların bir araya gelip masaya oturmasıyla başlıyor.

Bugün bir araya gelip konuşuyoruz ama ne kadar kapsayıcıyız? Ne kadar fazla insanın sesini duyuyoruz?

Mahallelerimiz ve yaşam alanlarımız bunun için çok önemli bir nokta. Geleceğin onarıcı ekonomisi, kenti tahrip eden değil; oradaki kültürel varlıklara saygı duyan, eşitsizliği bitirmeye yönelik çabaları olan, bireylerin bir araya gelmesinden korkmayan bir sistem olmalı. Yapılması gereken çok şey olsa da en temelinde müşterekleri oluşturalım, belli yerlerde top oynayalım, belirli kaldırımları kendimize ayıralım ve o bölgeleri nasıl hayal ettiğimizi konuşalım. Bunu konuşmaya başlayıp adaleti talep ettiğimizde her şeyi değiştirebileceğimize inanıyorum. İşte o zaman; depremde kimsenin ölmeyeceği bir şehir yaratabileceğiz, yüzümüz eğik yürümek zorunda olmadığımız bir sistemi oluşturabileceğiz. Hiç istemediğimiz bir sistemin içerisinde, 9.00-18.00 çalışmanın ötesinde haklarımızı talep edebileceğimiz bir sistemi yaratabileceğiz. Geleceğin onarıcı ekonomisi bugün şehirler bazında tüm sorunların çözümüne giden yolu inşa ediyor. Kendi parklarımızı, bahçelerimizi ve bir araya gelme alanlarımızı beraber oluşturalım. Şehir bizim, kendi alanlarımızı kendimiz yaratalım.

EDİTÖRÜMÜZ

DERYA UĞUR

1999 yılında Mersin'in Silifke ilçesinde doğdu. 2013 yılında Kadıköy Anadolu Lisesini kazanarak İstanbul'a taşındı. Lise mezuniyetinin ardından Boğaziçi Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümünü kazandı. Senaryo yazımı ve film okumalarına olan ilgisi sayesinde yine Boğaziçi Üniversitesinde Film Çalışmaları eğitimine başladı.

2023 yılında üniversiteden mezun oldu. Üniversite mezuniyetinin ardından reklam metin yazarı olarak staj yaptı.

2022 yılından bu yana PlumeMag'de editör olarak çalışıyor. Sinema ve yazarlık üzerine çalışmaları devam ediyor.

GREEN UP

M E E T I N G S

YEREL KALKINIRSA DEĞER KATLANIR

Etkinliğimizin gerçekleşmesine katkı sağlayan tüm sponsorlarımıza teşekkürler...

KOLEKTİF HOUSE

ZARAKOL

ANIMA
m i c e and event

KİRPİ YAPIM

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİKTE **DÖNÜŞÜME YÖN VEREN TUTKUMUZ!**

Sürdürülebilir dönüşüme yön vermek için,
sürdürülebilirlik ve performans odaklı çözümler
üretiyor, tüm canlılar ve gezegenimiz için daha
iyisini inşa etmeyi önemsiyoruz.

